

Ι Α Χ Η

Επετειακή έκδοση, αφιερωμένη στα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση

«ΖΗΤΩ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ, Ο ΣΩΤΗΡΑΣ ΜΑΣ, Ο ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ ΜΑΣ» Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ. (ΣΕΛ.19)

«Η πρώτη επίσημη διακοίνωση του ελληνικού έθνους προς τον πολιτισμένο κόσμο»

Στην Καλαμάτα, στις 24 Μαρτίου του 1821, αμέσως μετά την απελευθέρωση της πόλης, συγκεντρώθηκαν οι οπλαρχηγοί της Πελοποννήσου και συγκρότησαν τη Μεσσηνιακή Γερουσία, γνωστή και ως Μεσσηνιακή Σύγκλητος. Σκοπός της ήταν ο συντονισμός του απελευθερωτικού αγώνα στην Πελοπόννησο και πρόεδρος ανέλαβε ο μπέης της Μάνης Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ο «αρχιστράτηγος των σπαρτιατικών όπλων». Η πλειοψηφία των μελών της (που έφεραν την ονομασία "αδελφοί") ήταν Φιλικόι της επαρχίας. Η ζωή του οργάνου υπήρξε βραχεία, η εμπέλειά του τοπική και οι δραστηριότητές του περιορίστηκαν σε μία πρώτη διοικητική οργάνωση ορισμένων οικονομικών, αστυνομικών και υγειονομικών υπηρεσιών (συνέχεια στη σελ.9)

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ : ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ (σελ. 14)

«ΝΕΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΤΤΑΛΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗ», ... una action vil y disgraciado*

Ένα πέπλο μυστηρίου τυλίγει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες άφησε την τελευταία του πνοή ο Ρήγας Βελεστινλής και οι συγκαταύμενοί του. Ο 41χρονος Ρήγας και οι επτά σύντροφοί του, Ευστράτιος Αργέντης (31 ετών, έμπορος από τη Χίο), Δημήτριος Νικολίδης (32 ετών, γιατρός από τα Ιωάννινα), Αντώνιος Κορωνιός (27 ετών, έμπορος και λόγιος από τη Χίο), Ιωάννης Καρατζάς (31 ετών, λόγιος από τη Λευκωσία της Κύπρου), Θεοχάρης Γεωργίου Τουρούτζιας (22 ετών, έμπορος από την Σιάτιστα), Ιωάννης Εμμανουήλ (24 ετών,

φοιτητής της ιατρικής από τη Καστοριά) και Παναγιώτης Εμμανουήλ (22 ετών, αδερφός του προηγούμενου και υπάλληλος του Αργέντη), είχαν παραδοθεί από τις αυστριακές αρχές στις 10 Μαΐου 1798 στους Τούρκους του Βελιγραδίου και φυλακίστηκαν στον πύργο Νεμπόισα, παραποτάμιο φρούριο του Βελιγραδίου. (συνέχεια στη σελ.11)

ΑΡΘΡΑ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΑΔ. ΚΟΡΑΗ (σελ.4)

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (σελ.7)

Η ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ (σελ.8)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ (σελ 22.)

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ (σελ.16)

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

«ΚΑΥΧΗΜΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ» ΕΝΑΣ ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΥΣΑΦΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ: Ο ΙΓΝΑΝΤΙΟΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ (ΣΕΛ.5)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ «LEROY, BAYARD & CO»; ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ (ΣΕΛ.20)

Η ΕΥΑΝΘΙΑ ΚΑΪΡΗ ΜΙΛΑΕΙ ΣΤΗΝ «ΙΑΧΗ» ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ (ΣΕΛ.18)

«Διαφωτισμός είναι η έξοδος του Ανδρύνου από την ανωριμότητά του, για την οποία ο ίδιος είναι υπεύθυνος»
 ΚΑΝΤ, Αιτιολογία στο ερώτημα: Τι είναι Διαφωτισμός

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Η Ελληνική Επανάσταση και τα συντάγματά της με το δημοκρατικό και φιλελεύθερο πνεύμα τους έχουν ως αφετηρία τις ιδέες του Διαφωτισμού και τις μεγάλες επαναστάσεις που αυτός γέννησε: την Αμερικανική Επανάσταση (1775-1783) και τη Γαλλική Επανάσταση (1789-1799). Το Αμερικανικό Σύνταγμα, η Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη και τα τρία Συντάγματα της Γαλλικής Επανάστασης διαμόρφωσαν το πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα κινηθούν τα επαναστατικά ρεύματα της εποχής. Η επιρροή του γαλλικού φιλελεύθερου πνεύματος αλλά και της Ρωσίας για προσήλωση στις παραδόσεις και την Ορθοδοξία επηρέασαν την πορεία προς την Επανάσταση και τα μετέπειτα βήματα του ελληνικού κράτους.

Η Γαλλική Επανάσταση, δημιούργησε την ελπίδα σε όλους τους λαούς της Ευρώπης για αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της ατομικής και συλλογικής ζωής αποτέλεσε το παράδειγμα σε όλη την Ευρώπη ότι οι λαοί μπορούν, αν θέλουν, να αλλάξουν τις τύχες τους και να δημιουργήσουν μια κοινωνία δικαιοσύνης και πραγματικής αδελφότητας. Οι αρχές και τα διδάγματα του Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης αποτέλεσαν τους φωτεινούς φάρους για κάθε αγωνιζόμενο λαό και παραμένουν μέχρι σήμερα μια από τις μεγαλύτερες πνευματικές παρακαταθήκες της ανθρωπότητας.

Η Ευρώπη τον 18^ο αιώνα: Το κίνημα του Διαφωτισμού

Ο Διαφωτισμός υπήρξε το βαθύτερο εσωτερικό αίτιο που προετοίμασε τη Γαλλική Επανάσταση, αφού οι ιδέες του ήταν οι βασικές αρχές των επαναστατών.

Το κίνημα του Διαφωτισμού ήταν το αποτέλεσμα της Επιστημονικής επανάστασης του 17ου αιώνα, που με τη σειρά της προκλήθηκε από τις ανακαλύψεις του Κοπέρνικου τον 16ο αιώνα, και στη συνέχεια του Γαλιλαίου όσον αφορά την αστρονομία και τις κινήσεις των πλανητών.

Βασικό ρόλο στο κίνημα του Διαφωτισμού έπαιξε η Γαλλία, τόσο πριν όσο και μετά τη Γαλλική Επανάσταση. Η Γαλλία τον 18ο αιώνα γνώρισε μια περίοδο σχεδόν 80 χρόνων εσωτερικής ειρήνης και οικονομικής ευημερίας. Εκτός αυτού, η Γαλλία ήταν τότε η πιο μεγάλη χώρα στην Ευρώπη όχι μόνο πληθυσμιακά αλλά και σε λαμπρότητα και γόητρο. Η γαλλική γλώσσα και ο γαλλικός αυλικός πολιτισμός των Βερσαλλιών ακτινοβολούσαν από το Βερολίνο (στην Πρωσία) ως την Αγία Πετρούπολη (στη Ρωσία). Επιπρόσθετα, η πρόοδος του αλφαριθμητισμού και της μάθησης επέτρεψαν στο ευρύ κοινό, στον λαό να δημιουργήσει μία κοινή γνώμη. Οι πολιτικές και φιλοσοφικές συζητήσεις ξεπερνούσαν τα μέχρι τότε στενά όρια του κύκλου των συγγραφέων και των ανθρώπων των γραμμάτων και γίνονταν πλέον υπόθεση και του λαού.

Ο πρώτος φορέας των νέων ιδεών υπήρξαν τα καφέ, και κυρίως τα καφέ του Παρισιού, που αποτελούν τα καταφύγια νεαρών ποιητών και διαφόρων άλλων ανθρώπων που συζητούσαν παθιασμένα για τις νέες ιδέες και φιλοσοφίες. Κυρίως όμως είναι τα κοσμικά σαλόνια εκεί όπου το κίνημα του Διαφωτισμού γίνεται ευρέως γνωστό. Τα σαλόνια εκείνη την εποχή ήταν χώροι συγκέντρωσης ανθρώπων, ανεξάρτητα από το επάγγελμα, το θρησκευτικό τους πιστεύω και τις ιδέες τους, όπου έβρισκαν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους και τη γνώμη τους, γιατί στη Γαλλία, όπως και πολλά άλλα

τμήματα της Ευρώπης εκείνη την περίοδο, δεν επικρατούσε ελευθερία γνώμης και ελευθεροτυπία.

Οι πλούσιες αστές κυρίες συνιστούν έναν κοινωνικό κύκλο από λογοτέχνες, καλλιτέχνες, ζωγράφους, ανθρώπους των γραμμάτων κ.α., και έτσι σβήνουν τη δίψα τους για μάθηση και πολιτισμό. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της μαρκησίας ντε Πομπαντούρ και της Μαντάμ Ζοφρέν, οι οποίες είχαν δημιουργήσει έναν μεγάλο κύκλο με συνεντεύσεις πολλές φορές την εβδομάδα.

Επιπλέον, οι ακαδημίες την εποχή εκείνη αποτελούνταν από πολύ μορφωμένους ανθρώπους που ένωναν τις δυνάμεις τους και ασχολούνταν με τα γράμματα και τις επιστήμες, προσπαθώντας για τη διάδοση της γνώσης. Σχεδόν πανομοιότυπες με τις ακαδημίες, και γεμάτες από ανθρώπους που διψούσαν για γνώση, οι βιβλιοθήκες και τα αναγνωστήρια πολλαπλασιάστηκαν, είτε από κρατική μέριμνα, είτε από δωρεές πλουσίων ιδιωτών. Περιλάμβαναν επιστημονικές εργασίες και μεγάλα λεξικά και αποτελούνταν από αίθουσες μελέτης και αίθουσες συζητήσεων.

Όλες αυτές οι λέσχες και τα σωματεία της γνώσης λειτουργούσαν όπως και τα σαλόνια και σχημάτιζαν μεταξύ τους επαρχιακά, εθνικά, ακόμη και ευρωπαϊκά δίκτυα ανταλλαγής βιβλίων και αλληλογραφίας. Τα πάντα ερευνούνταν και συζητούνταν εκεί: από φυσική και χημεία μέχρι αγρονομία και δημογραφία. Η νέα ιδεολογία προωθήθηκε αποτελεσματικότερα μέσα από τον μετασχηματισμό του λεξιλογίου και τη διαφοροποίηση της σημασίας ορισμένων λέξεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι έννοιες όπως εξουσία, κράτος, κοινωνία, μεσαία τάξη, φύση, ευτυχία, αρετή, πρόοδος, τεχνική εμφανίζονται στο καθημερινό λεξιλόγιο των ευρωπαϊκών γλωσσών κατά τον 18ο αιώνα.

Ανάμεσα στους Γάλλους διαφωτιστές ξεχώρισαν ο Ρουσό, ο Βολτέρος, ο Ντιντερό, ο Μοντεσκιέ και ο Ντ' Αλαμπέρ.

"Εάν υπάρχει κάτι που γνωρίζεις, διάδωσέ το. Εάν υπάρχει κάτι που δε γνωρίζεις, αναζήτησέ το. Αναπαράσταση από την Εγκυκλοπαίδεια του Ντενί Ντιντερό, όπου η Αλήθεια είναι στο κέντρο της κορυφής περιβαλλόμενη από φως, με τα καλύμματά της να αφαιρούνται από την Φιλοσοφία και την Λογική στα δεξιά της. (Wikipedia.org)

Οι βασικές πολιτικές θέσεις του Διαφωτισμού:

- Φυσικά δικαιώματα: Όλοι οι άνθρωποι έχουν ορισμένα απαραβίαστα δικαιώματα (ζωής, ιδιοκτησίας, ισότητας, ελευθερίας σκέψης και έκφρασης). Τα δικαιώματα αυτά δεν μπορεί να τα καταργήσει καμία εξουσία.
- Κοινωνικό συμβόλαιο: Διατυπώθηκε από τον Τζον Λοκ και υποστηρίχθηκε από τον Ρουσό. Οι άνθρωποι παραχώρησαν κάποιες ελευθερίες τους προκειμένου να ζήσουν αρμονικά. Το κράτος είναι ο εγγυητής των όρων αυτής της συμφωνίας. Στην περίπτωση που το κράτος παραβιάσει το συμβόλαιο και γίνει τυραννικό, οι αρχόμενοι έχουν δικαίωμα αντίστασης. Για τον Ρουσό, που ήταν πιο ριζοσπαστικός, η εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού και όχι του ηγεμόνα.
- Γενική βούληση: Όρος του Ρουσό που σημαίνει την έκφραση του γενικού συμφέροντος μέσα από τη σύνθεση των ατομικών βουλήσεων. Πρόκειται ουσιαστικά για τη συμμετοχή του λαού στη λήψη των αποφάσεων.
- Διάκριση των εξουσιών: Διατυπώθηκε από τον Μοντεσκιέ. Οι φορείς της εξουσίας πρέπει να είναι διαφορετικοί:
 - Εκτελεστική εξουσία: εφαρμόζει τους νόμους (η κυβέρνηση).
 - Νομοθετική εξουσία: θεσπίζει τους νόμους (η βουλή).
 - Δικαστική εξουσία: ελέγχει την τήρηση των νόμων (οι δικαστές).

Πηγές: <http://foundation.parliament.gr/www.ime.gr/CHRONOS/11/tgr/gr/frameset.html?121>
<https://el.wikipedia.org>

«Το εικοτάδι δε θα εκειδάει την ημέρα»

Έμβλημα της εταιρείας των Αβλαβίων

Στην Ελλάδα "μυρίζει Ευρώπη"

Στην Ελλάδα ήδη από τα μέσα του 18^{ου} αι. έχει αρχίσει να "μυρίζει Ευρώπη", όπως έλεγε και ο Κοραής. Οι σχέσεις με τη Δύση πυκνώνουν κυρίως χάρη στη γλωσσομάθεια και τις μεταφράσεις. Οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης προτιμούν τους Γάλλους οικοδιδασκάλους, ενώ ο Βολταίρος, έργα του οποίου μεταφράζει ήδη από το 1766 ο Βούλγαρης, γίνεται σύμβολο του αγώνα των καταπιεσμένων, ο εχθρός του Σουλτάνου και ο σταθερός σύμμαχος των Ελλήνων.

Στη διάδοση των ιδεών συντελεί και η διεθνής οικονομική συγκυρία ενίσχυσης του θαλάσσιου εμπορίου στη Μεσόγειο από τα μέσα του 18^{ου} αι. αλλά και η απόφαση της Μεγάλης Αικατερίνης να δημιουργήσει νέες πόλεις στη Ρωσία. Αναδύονται δύο νέες κοινωνικές ομάδες, αυτή των καραβοκυραίων, που εξελίσσονται σε πλοιοκτήτες, και αυτή των εμπόρων, που συναλλάσσονται με τις διεθνείς αγορές. Επίσης, οι ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης διείσδυσαν και στα λαϊκά στρώματα. Οι Έλληνες ναυτικοί, διασπώντας τον αποκλεισμό των γαλλικών λιμανιών από τον αγγλικό στόλο για να μεταφέρουν τρόφιμα στις γαλλικές φρουρές, μούνται στις νέες

ιδέες, τις οποίες διαχέουν στην πατρίδα τους.

(Συγκέντρωση στο σαλόνι της Μαντάμ Ζοφρέν, Gabriel Lemonnier)

Μεγάλες ήταν οι ελπίδες που γέννησαν μεταξύ των Ελλήνων και των άλλων σκλαβωμένων οι επιτυχίες του γαλλικού στρατού στην Αδριατική, η θριαμβευτική προέλαση του Ναπολέοντα στην

Ιταλία, η ανατροπή των απολυταρχικών καθεστώτων, η κατάλυση της αριστοκρατικής "Γαληνοτάτης Δημοκρατίας" και βέβαια η απόβαση του δημοκρατικού στρατού στα Επτάνησα. Μάλιστα, όταν ο Ναπολέοντας βρισκόταν στην Τερνέστη για τις διαπραγματεύσεις της συνθήκης του Campo Formio (1797), μέλη της εκεί ελληνικής παροικίας ήρθαν σε επαφή μαζί του, ενώ οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν και το επόμενο διάστημα. Το 1797 – 1798 δύο γάλλοι πολίτες ελληνικής καταγωγής, ο Δήμος και ο Νικόλαος Stephanoroli, αποβιβάστηκαν στην Πελοπόννησο, για να εξετάσουν τις προοπτικές μιας ελληνικής εξέγερσης. Σύμφωνα με τη μαρτυρία τους βρήκαν μεγάλη ανταπόκριση μεταξύ των Ελλήνων για μια γαλλική ανάμειξη στην υπόθεσή τους και στις κοινωνικές αλλαγές που αυτή θα επέφερε. Ακόμα, η ελληνική παροικία της Μασσαλίας αποτέλεσε διάλυο διάδοσης των δημοκρατικών πολιτικών πεποιθήσεων στην Ελλάδα.

Ωστόσο, καθοριστικό ρόλο στη διάδοση των ιδεών του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού θα διαδραματίσουν οι λόγιοι. Πρόκειται για έναν τύπο λόγιου εμπόρου που ασχολείται με θέματα παιδείας και χρηματοδοτεί τις σπουδές στη Ευρώπη, την έκδοση των βιβλίων και των περιοδικών αλλά και την ίδρυση σχολείων.

Πηγές :<http://foundation.parliament.gr/>
www.ime.gr/CHRONOS/11/tgr/gr/frameset.html?121
<https://el.wikipedia.org>

Σχολείον των ντελικάτων εραστών: ήτοι βιβλίον ηθικόν περιέχον τα περίεργα συμβεβηκότα των ωραιότερων γυναικῶν του Παρισίου, ακμαζουσῶν κατά τον παρόντα Αἰῶνα. / Εκ της Γαλλικῆς διαλέκτου νυν πρώτον μεταφρασθῆν παρά του Ρήγα Βελεστινλή Θετταλού. Εν Βιέννῃ της Αουστρίας: Εκ της Τυπογραφίας Ιωσήπου Βαουμειστέρου 1790

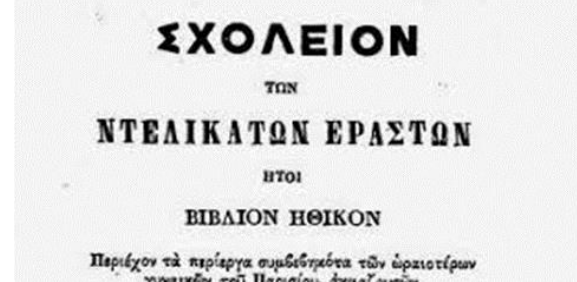
της μαθήτριας Χρυσάνθης Χουσακού

Ο Ρήγας δημοσιεύει το 1790 το βιβλίο «Σχολείον των Ντελικάτων εραστών». Το έργο αυτό είναι μια διασκευή έξι διηγημάτων από το έργο του «Les Contemporaines meles» του Restif de la Bretonne. Το περιεχόμενο ήταν αρκετά τολμηρό για τα ήθη της εποχής. Γι' αυτό στο προλογικό του σημείωμα προς τους αναγνώστες ο Ρήγας θέλησε να προλάβει τις ενδεχόμενες σεμνότερες επικρίσεις, επισημαίνοντας ότι όλες οι ερωτικές ιστορίες των διηγημάτων κατέληγαν «εις υπανδρείαν, η οποία είναι μυστήριο». Πρόθεσή του ήταν να συνεισφέρει στην αναμόρφωση της κοινωνικής ηθικής κατά το πρότυπο της ευρωπαϊκής εμπειρίας, απευθυνόμενος στην ευαισθησία και των δύο φύλων.

Οι ιστορίες διαδραματίζονται στο Παρίσι, στην πόλη του φωτός που φώτιζε και το πνεύμα των Ελλήνων. Το δραματικό θέμα του κάθε

αφηγήματος ήταν ο ερωτικός δεσμός μεταξύ προσώπων με διαφορετική κοινωνική προέλευση. Δεν πρόκειται όμως μόνο για ερωτικές ιστορίες που καταλήγουν σε αίσιο τέλος. Ο ίδιος ο Ρήγας στον πρόλογο του βιβλίου αναφέρει χαρακτηριστικά: «Εντατώ να ηδύνω και να ωφελήσω...», με αυτό προσδοκούσε να ηδύνει και να ωφελήσει. Με ποιον τρόπο όμως οι ερωτικές ιστορίες θα ωφελούσαν;

Οι δοκιμασίες των πρωταγωνιστών αποτελούν ηθική διαμαρτυρία κατά των συμβάσεων και της υποκρισίας της κοινωνίας. Προβάλλεται μέσα από αυτές το αίτημα για ηθική και κοινωνική απελευθέρωση, εμπνευσμένη από τους πόθους της καρδιάς. Συνιστούν μια έκκληση στα απαράγραπτα ανθρώπινα δικαιώματα που απορρέουν από τον ορθό λόγο και τα οποία τόσο βάνουσα καταπιέζονταν από την οθωμανική κυριαρχία. Οι «ντελικάτοι εραστές» ανακαλύπτουν το φυσικό δίκαιο της ισότητας μεταξύ των ανθρώπων και οι εμπειρίες τους διδάσκουν ότι η ελευθερία είναι το μεγαλύτερο αγαθό. Παρακινούν τον αναγνώστη να αποδεσμευτεί από κοινωνικές προκαταλήψεις και μεταφυσικές κατασκευές. Το έργο είναι ενταγμένο στο πλαίσιο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και διαμορφώνει ένα νέο πρότυπο στην ελληνική σκέψη: το ρεύμα της αμφισβήτησης.

Το «Σχολείον των

Ντελικάτων εραστών» λειτουργεί συμπληρωματικά με το «Φυσικής Απάνθισμα», έργο του Ρήγα που επίσης δημοσιεύθηκε το 1790, για να εξηγηθεί τον ιδιαίτερο σκοπό του: την προπαρασκευή του εδάφους για την καλλιέργεια των επαναστατικών ιδεών. Το Απάνθισμα εκλαϊκεύει τα στοιχεία της Νέας Φυσικής και κηρύσσει την απελευθέρωση από τις επιστημονικές και πνευματικές προλήψεις. Το «Σχολείον» εκλαϊκεύει τα στοιχεία της Νέας Ηθικής και κηρύσσει την απελευθέρωση από τις ηθικές και κοινωνικές προλήψεις.

Ο Ρήγας είναι ο γνήσιος μαθητής του διαφωτισμού που έβλεπε στη διάδοση των φώτων την κατάλυση των ζυγών της δεισιδαιμονίας και των προλήψεων, την απολύτρωση των ανθρώπων και των κοινωνιών από τα δεσμά των τυράννων. Το «Σχολείον» ήταν και αυτό μια εθνεγερτική πράξη του Ρήγα.

(Πασχάλη Κιτρομηλίδη, Ρήγας Βελεστινλής Θεωρία και Πράξη, Αθήνα 1998
Ρήγας, Σχολείον των Ντελικάτων Εραστών, Αθήνα 1971)

Εκπρόσωποι του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

Ευγένιος Βούλγαρης (1715-1806)

Έλληνας κληρικός, παιδαγωγός, δάσκαλος του Γένους, μεταφραστής του Βολτέρου και διαπρεπής στοχαστής του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Είχε καταπληκτική συγγραφική παραγωγή και έγραψε πραγματείες επί παντός επιστητού. Με τα συγγράμματά του και την διδασκαλία του προετοίμασε το έδαφος για τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό, ενώ εγκαινίασε μια νέα εποχή στην Ιστορία της Ελληνικής Παιδείας.

Κοσμάς Αιτωλός (1714-1779)

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός γνωστός και ως Πατροκοσμάς ήταν Ελληνορθόδοξος μοναχός. Θεωρούσε την εκπαίδευση ως μέσο προώθησης και κατήχησης της Ορθοδοξίας. Ένα από τα χαρακτηριστικά του ήταν η αφιλοχρηματία. Μέσα σε 16 χρόνια ίδρυσε περίπου 200 σχολεία, ενώ παρότρυνε τους γονείς να σπουδάσουν τα παιδιά τους Ελληνικά καθώς αυτή ήταν η γλώσσα της εκκλησίας. Θεωρήθηκε πρόωρος εκφραστής των εθνικών ιδεών. Συνελήφθη και εκτελέστηκε στις 24 Αυγούστου του 1779, ημέρα Σάββατο. Ανακηρύχτηκε επίσημα Άγιος από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως στις 20 Απριλίου 1961 και η μνήμη του τιμάται στις 24 Αυγούστου.

Δημήτριος Καταρτζής (1730-1807)

Έλληνας συγγραφέας και δικαστής, μια από τις σημαντικότερες μορφές του Νεοελληνικού διαφωτισμού. Επιτιθέμενος στην δεισιδαιμονία, εξυμνεί την Ορθοδοξία. Ο ίδιος συνέταξε μια από τις πρώτες Γραμματικές της σύγχρονης ελληνικής και τα περισσότερα έργα του έχουν παιδαγωγικούς στόχους. Το 1779 ο Αλέξανδρος Ι. Υψηλάντης του απένευσε τον τίτλο του {Μέγα Κλουτζάρη} και από τότε ασκούσε το επάγγελμα του δικαστή. Λίγο αργότερα έλαβε έναν σπουδαίο τερο τίτλο του {Μέγα Λογοθέτη}.

Κωνσταντίνος Κούμας (1777-1836)

Έλληνας δάσκαλος του Γένους, πρωτεργάτης του Νεοελληνικού διαφωτισμού, ιστορικός, φιλόσοφος και μεταφραστής λογοτεχνικών έργων. Ο Κούμας παρέμεινε διαχρονικά ένας από τους πιστότερους υποστηρικτές του Κοραή, αντίπαλος της αρχαϊζούσης, την οποία θεωρεί τροχοπέδη στην διαμόρφωση διαφωτιστικού χαρακτήρα. Κάνει προσπάθειες για την πρόοδο της ελληνοφώνης εκπαίδευσης. Πιστεύει στον κοινωνικό χαρακτήρα της παιδείας και θεωρεί πως στην επίτευξη αυτού του σκοπού συντελεί αποφασιστικά η διδασκαλία σε μια οικεία γλώσσα. Αυτοί οι λόγοι τον φέρνουν σε σύγκρουση με εκπροσώπους της αρχαϊζούσης όπως ο Νεόφυτος Δούκας.

Θεόφιλος Καΐρης (1784-1853)

Κορυφαίος Νεοέλληνας διαφωτιστής, φιλόσοφος, διδάσκαλος του Γένους, πολιτικός, Χριστιανός ιερέας. Το 1807 συνδέεται στενά στο Παρίσι με τον άλλο μεγάλο διαφωτιστή, Αδαμάντιο Κοραή. Το 1828 κάνει στην Αίγινα την προσφώνηση του πρώτου Έλληνα κυβερνήτη, Ιωάννη Καποδίστρια κατά την τελετή υποδοχής του στον Μητροπολιτικό Ναό.

«Αναγνύεσθε αγαπητέ, όσοις κι αν είσαι , σε παρακαλώ να στοχασθής αρκετά, ιδρύτου μόνος σου την υψόδεσση και έδρα να αναγνύεσθε ταύτα τα υστερινά κατεβιά του ιδουήματός μου , να στοχασθής , λέγω , ότι το ιδράγμα είναι κοινόν , ότι η τιμή σου , η ευτυχία σου και η γνή σου κρέμονται από τον ορθόν στοχασμόν σου».

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ, Ελληνική Νομαρχία

Ο Ρήγας Βελεστινλής και ο Αδαμάντιος Κοραής υποβασιάζουν την Ελλάδα - Από το λαϊκό ζωγράφο Θεόφιλο από τη Λέσβο.

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΑΔΑΜ. ΚΟΡΑΗ Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Χριστόδουλος Κλονάρης (1788-1849)

Έλληνας νομικός, πολιτικός, διδάσκων πανεπιστημίου. Το 1825 έλαβε μέρος σε πολλές μορφές του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Ήταν τρεις φορές πληρεξούσιος των Ηπειρωτών σε εθνοσυνελεύσεις, μέλος του Πανελληνίου, επίτροπος της Επικράτειας στο Ανώτατο Δικαστήριο, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, γερουσιαστής και Υπουργός της Δικαιοσύνης το 1832.

Νικόλαος Πίκκολος (1792-1865)

Έλληνας γιατρός, φιλόλογος και συγγραφέας, που ανήκει στους κορυφαίους εκπρόσωπους των νεοελληνικών γραμμάτων. Δίδαξε στην Ελληνική Σχολή της Χίου την περίοδο 1815-1816 και λίγο αργότερα εντάχθηκε στην Φιλική Εταιρία, όπου συνδέθηκε φιλικά με τον Αδαμάντιο Κοραή. Κατά την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης από το Παρίσι, όπου βρισκόταν, εργάστηκε για την ενίσχυση των επαναστατών με χρήματα και εφόδια. Οι ενέργειές του ενόχλησαν την Υψηλή Πύλη και έτσι έπειτα από πιέσεις της Ο Πίκκολος αλλά και άλλοι λόγιοι αποδοκιμάστηκαν και αφορίστηκαν από το Πατριαρχείο. Από το 1823 και για δύο χρόνια δίδαξε φιλοσοφία στην *Ιόνιο Ακαδημία* της Κέρκυρας. (Wikipedia.org)

Ιχνηλατώντας τη ζωή και το έργο του Αθανάσιου Βογορίδη

Ο Αθανάσιος Βογορίδης υπήρξε ένας από τους διακεκριμένους και στενούς συνεργάτες του Αδαμάντιου Κοραή που εργάστηκε για την αναγέννηση των νεοελληνικών γραμμάτων και την προετοιμασία του Αγώνα. Αν και η ιστορική έρευνα δεν έχει ασχοληθεί αρκετά με το έργο του, άνθρωποι του πνεύματος της εποχής του το είχαν αναγνωρίσει. Ο Ιακωβάκης Ρίζος Νερουλός τον θεωρεί εξέχουσα προσωπικότητα και τον μνημονεύει στο έργο του, ενώ ο Κωνσταντίνος Κούμας το 1813 τον κατέτασσε ανάμεσα στους πρώτους που μοχθούσαν για την πνευματική ανέλιξη της σκλαβωμένης πατρίδας. Πρόκειται για έναν λόγιο στην υπηρεσία του Αγώνα, μια γνήσια μορφή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.

Γεννήθηκε γύρω στα 1785 στο χωριό της Βουλγαρίας Kotel, κοντά στο Μεγάλο Τύρναβο. Αδερφός του ήταν ο Στέφανος Βογορίδης, αξιωματούχος στη Φαναριώτικη αυλή του Ιασιού. Τις πρώτες σπουδές τις έλαβε στο Αλβαντοχώρι και από εκεί συνέχισε στο Βουκουρέστι, στην Ακαδημία της πόλης, όταν δίδασκε σε αυτή ο Λάμπρος Φωτιάδης. Το Βουκουρέστι την εποχή εκείνη ήταν ο πλέον κατάλληλος τόπος για σπουδές, αφού οι Φαναριώτες δέχονταν ό,τι καλό έστελνε η «σοφή Ευρώπη». Ο δάσκαλος του Φωτιάδης άσκησε μεγάλη επίδραση στο νεαρό Βογορίδη. Ανήκε σε αυτούς που προσδοκούσαν την μετακένωση του δυτικού πνεύματος στην Ελλάδα, όπως και ο Αδαμάντιος Κοραής. Κοντά σε αυτόν ο Βογορίδης έθεσε τις βάσεις της κλασικής του παιδείας (1800-1805). Στην Ακαδημία διδάχτηκε αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, Ξενοφώντα, Θουκυδίδη, Ηρόδοτο, Πίνδαρο, Πλούταρχο, Λουκιανό, Ρητορική, Λογική του Ευγενίου Βούλγαρη, Μετρική και Μαθηματικά. Συμφοιτητές του ήταν ο Νεόφυτος Δούκας, ο Γεώργιος Γεννάδιος, ο Δημήτριος Σχινάς, ο Ιάκωβος Ρίζος Νερουλός, ο Νικόλαος Πίκκολος, όλοι τους αξιόλογοι άνθρωποι του πνεύματος. Ίσως κατά την παραμονή του στην πόλη να γνώρισε και τον Δημήτριο Καταρτζή, γέροντα τότε αυλικό που πέθανε στο Βουκουρέστι το 1807. Ο θάνατος του Φωτιάδη και ο ρωσοτουρκικός πόλεμος θα οδηγήσουν στο κλείσιμο της Ακαδημίας η οποία θα λειτουργήσει ξανά το 1810 με την ονομασία Λύκειο. Τη χρονιά αυτή συναντάμε ξανά τον Βογορίδη στη σχολή αυτή αλλά με νέο ρόλο, είναι πλέον καθηγητής και διδάσκει Αρχαία Ελληνική Γραμματεία. Έτσι ξεκινά η νέα εποχή για τη σχολή, η οποία μετρά 244 μαθητές το Νοέμβριο του 1810. Την ίδια χρονιά ιδρύεται στο Βουκουρέστι η Φιλολογική Εταιρεία, στην οποία μετέχει και ο Βογορίδης.

Το 1811 δημοσιεύει στο περιοδικό «*Ερμής ο Λόγιος*» τα «*Πάρεργα της Ποιητικής*», ή «*Ανάλυσις των καλλιωτέρων των τραγωδιών των παλαιών*», Αίας μαστιγοφόρος και Οιδίπους Τύραννος. Αυτή είναι η πρώτη του δημοσίευση. Το περιοδικό κυκλοφορούσε στη Ν.Α. Ευρώπη, στη

σκλαβωμένη ελληνική Ανατολή, στους φιλελληνικούς κύκλους, έφτανε ως την Αμερική. Σκοπός του ήταν ο φωτισμός του Γένους και η προετοιμασία για την αναγέννηση του. Είναι το περιοδικό των δυναμικών φορέων του Έθνους που ανδρώνονται στη Διασπορά και προβάλλουν οργανωμένα και συστηματικά τις θέσεις τους μέσα από τις στήλες του. Οι αυστριακές αρχές παρακολουθούσαν τους συνεργάτες του περιοδικού. Ο «*Ερμής ο Λόγιος*» ήταν το αγαπημένο περιοδικό του Κοραή, ο οποίος παρακολουθεί διακριτικά την πορεία του και γράφει στο εκδότη Κοκκινάκη «*Η βελτίωσις του Λογίου Ερμού γίνεται μάλιστα εάν προσέχητε να οικειοποιηθείτε συνεργάτας τοιούτους, οποίοι είναι ο Βογορίδης και ο Κανέλλος, και να μη δέχεσθε ανεξετάστως τας πεμπομένας διατριβάς*» (Επιστολαί, Αδ, Κοραή, τ.3. 707).

Στις αρχές του 1812 ο Βογορίδης βρίσκεται στη Βιέννη όπου συμπληρώνει την παιδεία του με σπουδές στην Ιατρική Σχολή. Την εποχή αυτή η Βιέννη είναι ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Εγκαταλείπει, λοιπόν, το ταραγμένο από τη δίνη του πολέμου Βουκουρέστι, για να βρεθεί στην αυστριακή πρωτεύουσα, όπου ο παροικιακός ελληνισμός άκμαζε οικονομικά και πνευματικά. Την παρουσία του Βογορίδη στη Βιέννη γνώριζε ο Κοραής, όπως προκύπτει από επιστολές που αντάλλαζε με το φίλο του Λόρδου Βύρωνα Hobhouse, όπου συνιστούσε σε ένα φίλο του Hobhouse να έχει απόλυτη εμπιστοσύνη στις πληροφορίες που δίνει ο Βογορίδης για την κατάσταση στην Ελλάδα. Την ίδια εποχή βρίσκονται στην Βιέννη και άλλοι τρεις νέοι Έλληνες που συνδέονται με το κίνημα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού: ο Στέφανος Κανέλλος, ο Αλέξανδρος Γλαράκης και ο Κύριλλος Λιβέριος. Ο Βογορίδης παρέμεινε στη Βιέννη μέχρι το φθινόπωρο του 1814.

Το 1814 ο Βογορίδης βρίσκεται στο γερμανικό πανεπιστήμιο Wurzburg, μαζί με τους Κανέλλο και Λιβέριο, με τους οποίους προσήλθαν για εγγραφή την ίδια μέρα. Το 1816 όμως φοβούμενοι τις αυστριακές αρχές, που τους υποψιάζονταν για συμμετοχή στη Φιλική εταιρεία, εγκατέλειψαν τη Βιέννη.

Το 1817 τον συναντάμε στο Ιάσι, στην ηγεμονική αυλή του Καλλιμάχη. Εκεί βρισκόταν και ο αδερφός του Στέφανος και ο Θεόδωρος Νέγρης. Ίσως σε αυτόν να οφείλεται και η οικονομική ενίσχυση του *Λογίου Ερμή* από την ηγεμονική αυλή την περίοδο αυτή με 200 γρόσια ετησίως.

Στη συνέχεια επιστρέφει στη Βιέννη, όπου μένει ως τον Αύγουστο 1819. Είναι η περίοδος των δημοσιεύσεών του στο *Λόγιο Ερμή* (δημοσιεύσεις σχετικές με θέματα γενικής παιδείας, γλώσσας, ακόμα και βιβλιοκρισία για το έργο του Κούμα «*Σύνταγμα Φιλοσοφίας*» καθώς και τους στοχασμούς του για το *Λόγιο Ερμή* στους οποίους παρουσίαζε την πορεία που διέγραψε το περιοδικό από το 1811 ως το 1819).

Από τον Αύγουστο του 1819 έως το 1826 βρίσκεται στο Παρίσι και συναναστρέφεται με τον Αδαμάντιο Κοραή και τον Ν. Πίκκολο. Στο κοραϊκό στρατόπεδο αναπτύσσει πληθωρική δραστηριότητα, πνευματική και εθνική. Εργάζεται για την αναγέννηση του έθνους μέσω της παιδείας, για τη δημιουργία φιλελληνικού ρεύματος και για την εξεύρεση πόρων για τις ανάγκες του Αγώνα.

Το μεγαλύτερο διάστημα του 1820 ο Βογορίδης βρίσκεται στο Λονδίνο. Ίσως είχε ήδη μνηθεί στη Φιλική εταιρεία και πήγε στο Λονδίνο για να ενισχύσει το φιλελληνικό κλίμα και να βοηθήσει στην οργάνωση του Αγώνα στους κύκλους της Διασποράς.

Με την έναρξη του Αγώνα τον συναντάμε πάλι στο Παρίσι όπου δραστηριοποιείται κοντά στον Κοραή. Συνυπογράφει με τον Κοραή και τον Πίκκολο την επιστολή που συνόδευε το αντίγραφο της έκκλησης της Μεσσηνιακής Γερουσίας και απευθύνεται στην Αμερικανική Συμπολιτεία. Το αντίγραφο αυτό παραδόθηκε από τον Πολυχρονιάδη και τον Πίκκολο στον Αμερικανό πρέσβη στο Παρίσι Gallatin ο οποίος το διαβίβασε στον Υπουργό του των Εξωτερικών. Αντίγραφο της ίδιας έκκλησης έστειλε ο Κοραής και προς τον καθηγητή E.Everett στο οποίο είχε προστεθεί και η υπογραφή του Πέτρου Ηπήτη. Ο Everett ήταν από το 1814 καθηγητής στο Harvard και είχε επισκεφθεί την Ελλάδα το 1819. Ήταν εκδότης της *American Review* (1820-1824) όπου και πρωτοδημοσιεύθηκε η έκκληση αυτή. Στις 20 Αυγούστου 1821 ο Κοραής και οι συνεργάτες του Βογορίδης, Πολυχρονιάδης, Κλονάρης απήυθναν επιστολή προς τον πρόεδρο της Αϊτής, σχέδιο

της οποίας βρέθηκε στα κατάλοιπα του Κοραή.

Την ίδια εποχή ο Κοραής, ο Βογορίδης, ο Πίκκολος και ο Κλονάρης φρόντισαν να συστήσουν στους προκρίτους της Ύδρας τον Γάλλο Φίλιππο, κόμη του Μανιπουέλλο «*ως έμπειρον της πυροτεχνίας, της τειχοποιίας, εφευρέτην μυστικών καυστικών υλών ...*», ο οποίος θα τους ήταν χρήσιμος για τις ανάγκες του Αγώνα. Τον Αύγουστο του 1821 ο Βογορίδης και ο Πολυχρονιάδης θα συνόδευαν τον Κοντόσταυλο στην Πελοπόννησο. Η κακή υγεία του όμως δεν του το επέτρεψε.

Σημαντική ήταν και η δραστηριότητά του στον κύκλο των Ελλήνων του Παρισιού που προωθούσαν την ελληνική υπόθεση. Οι φιλελεύθερες εφημερίδες *Constitutionnel* και *Francais Courier*, ο βιομήχανος Ternaux και ο συμβολαιογράφος Noel εργάζονταν για τον Αγώνα σε συνεργασία με τους Κοραή, Βογορίδη, Κλονάρη. Παράλληλα, ο Βογορίδης ήταν ενεργό μέλος της ελληνικής επιτροπής, που είχε συγκροτηθεί στο Παρίσι με επικεφαλής τον Κοραή, Δ.Φωτήλα, Μ. Σχινά για την περίθαλψη Ελλήνων προσφύγων στη Γαλλία και τη συλλογή χρηματικών εισφορών για την ενίσχυση και περίθαλψη εκείνων των προσφύγων που έφταναν στην Ευρώπη

«Η ελευθερία, αυτό το αηδόνι, με φωνή γίγαντα, ξυπνά ακόμα κι αυτούς που κοιμούνται βαθύτατα ύπνο. [...] Πώς είναι δυνατό σήμερα να συλλογίζεται κανείς άλλο από το να ιδωθεί για την ελευθερία ή εναντίον της; Όσοι δεν μπορούν να αγαπούν την ανδριμωσύνη μπορούν ακόμη να' ναι μεζάλοι ως τύραννοι. Αλλά πώς μπορεί κανείς να μένει αδιάφορος;»

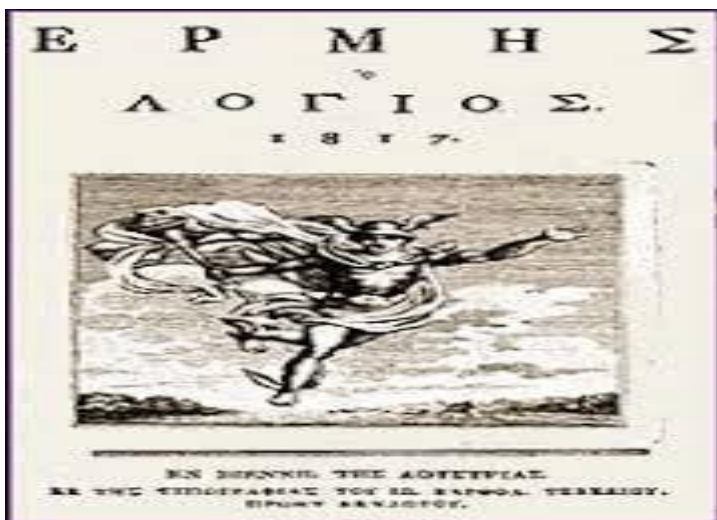
Ludwig Boerne, 14 Φεβρουαρίου 1831, Gesammelte Schriften, III, σ. 130-131

από την Πελοπόννησο και το Αιγαίο. Η ίδια επιτροπή φρόντιζε και για την αποστολή Γάλλων στρατιωτικών προς τη μαχόμενη Ελλάδα. Από ένα έγγραφο της *Prefecture des Bouches du Rhone* σταλμένο από τη Μασσαλία στις 20 Νοεμβρίου 1821 προκύπτει ότι ο Κοραΐς με το Βογορίδη και τον Κλονάρη είχαν δώσει σε κάποιον Morin χρήματα για να πάει στη Μασσαλία με σκοπό να κατέβει από εκεί στην Ελλάδα βοηθούμενος οικονομικά και από τους Έλληνες πατριώτες της πόλης. Ένα άλλο έγγραφο της παρισινής αστυνομίας προς το Υπουργείο Εσωτερικών από 2 Φεβρ. 1822 για την ίδια υπόθεση αναφέρει τα ονόματα του Βογορίδη και Κοραΐ κατοίκων της οδού Madame n. 5 και Κλονάρη κατοίκου της οδού Colombe n.25. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν την ιδιαίτερα στενή σχέση που είχε με τον Κοραΐ, ο οποίος του ανέθετε τη σύνταξη και αντιγραφή εκκλήσεων προς διάφορες κατευθύνσεις για την ευόδωση του Αγώνα.

Το 1825 ο Βογορίδης διορίστηκε με τον Ν. Σκούφο και Π. Κοδρικά από τον Αλ. Μαυροκορδάτο διπλωματικός αντιπρόσωπος της Ελλάδας στο Παρίσι. Και οι τρεις διέθεταν γλωσσομάθεια και δεσμούς με τους διπλωματικούς κύκλους της γαλλικής πρωτεύουσας. Η εκλογή τους όμως ματαιώθηκε ύστερα από ενέργειες του Φιλικού Γρηγορίου Δικαίου.

Ο Αθανάσιος Βογορίδης πεθαίνει το 1825 χωρίς να δει το Ελληνικό έθνος να υπάρχει ως ανεξάρτητο Ελληνικό κράτος στην κοινωνία των Εθνών.

Πηγή: Αθανάσιος Βογορίδης. Βιογραφικά και εργογραφικά ενός εκπροσώπου του νεοελληνικού διαφωτισμού, Αθανάσιος Ε. Καραθανάσης

«Καύχημα του Γένους» ένας πατριώτης από τα Χρύσαφα Λακωνίας

Οδηγός, προστάτης, σεβασμιότατος αρχιερέας, καύχημα του γένους μας είναι οι χαρακτηρισμοί που αποδίδει ο Αδαμάντιος Κοραΐς στον Ιγνάτιο, τον μητροπολίτη Ουγγροβλαχίας όπως είναι γνωστός. Με πλούσιο εκπαιδευτικό και φιλανθρωπικό έργο «μπορεί να ειπωθεί ότι στάθηκε, μετά τον Καποδίστρια, ο διπλωματικός εκπρόσωπος της επαναστατημένης Ελλάδας στο εξωτερικό. Ο Ιωάννης, όπως είναι το κοσμικό του όνομα, γεννήθηκε το 1765 στη Μυτιλήνη από οικογένεια καταγόμενη από τα Χρύσαφα Λακωνίας. Πατέρας του ήταν ο Απόστολος Μπάμπalos ή Κακουγδος και μητέρα του η Μαλαματένια. Για τους γονείς του γνωρίζουμε ότι ήταν φτωχοί μετανάστες την περίοδο των ορλωφικών από την Πελοπόννησο, συγκεκριμένα από το χωρίο Χρύσαφα, στη Μυτιλήνη.

Τη στοιχειώδη παιδεία την έλαβε από το θείο του, ιερομόναχο Γεράσιμο, ο οποίος και τον παρότρυνε να συνεχίσει τις σπουδές του στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί, υπό την εποπτεία του μετέπειτα μητροπολίτη Εφέσου Σαμουήλ, ακολούθησε ανώτερες σπουδές. Αποφοιτώντας από τη Μεγάλη του Γένους Σχολή χειροτονήθηκε ιεροδιάκονος. Το 1794 χειροτονήθηκε από τον Πατριάρχη Γεράσιμο Γ' μητροπολίτης Άρτας και Ναυπάκτου. Στο μητροπολιτικό θρόνο έμεινε για έντεκα χρόνια, μέχρι το 1805, έχοντας συνεργάτη του το λόγιο Δημήτριο Μόστρα.

Η γνωριμία με τον Καποδίστρια

Οι ναπολεόντιοι πόλεμοι οδήγησαν το 1805 σε νέα ευρωπαϊκή σύρραξη, από την οποία παρασύρθηκε και ο ρωσόφιλος Ιγνάτιος. Μετά τη συμμαχία μεταξύ Ναπολέοντα και Αλή πασά και την αλλαγή πολιτικής στάσης εναντίον της Ρωσίας, ο Ιγνάτιος εκδιώχθηκε από τη μητρόπολη και κατέφυγε στην Κέρκυρα όπου και έγινε στόχος δολοφονικής απόπειρας. Στην Κέρκυρα ασχολήθηκε με διοικητικά θέματα των καπεταναίων. Το 1807 εκδηλώνεται επίθεση του Αλή εναντίον της Λευκάδας και ο Ιγνάτιος οργανώνει τους κλεφταρματολούς σε στρατιωτικό σώμα υπό την εποπτεία του Ιωάννη Καποδίστρια. Στο εξής, η επιρροή του στους κλεφταρματολούς της Ηπείρου και Αιτωλοακαρνανίας θα είναι μεγάλη. Η εμπειρία της Λευκάδας θα συσφίξει τις σχέσεις του Ιγνατίου και του Καποδίστρια.

Ο Ιγνάτιος Μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας

Η Σύνοδος της ρωσικής εκκλησίας διορίζει το Μάιο του 1810 τον Ιγνάτιο

μητροπολίτη Ουγγροβλαχίας με έδρα το Βουκουρέστι. Εδώ, σε αυτό το κέντρο του ελληνισμού των παραδουνάβιων ηγεμονιών, ο Ιγνάτιος αναπτύσσει παράλληλα με τα κληρικά του καθήκοντα μεγάλη εκπαιδευτική δραστηριότητα υπέρ των Ελλήνων αλλά και του ντόπιου πληθυσμού. Πεισισμένος, όπως και ο Αδαμάντιος Κοραΐς, ότι το Γένος πρέπει πρώτα να διαπαιδαγωγηθεί πριν επιδιώξει την πολιτική του ελευθερία αναδιοργανώνει και μετονομάζει τη σχολή του Βουκουρεστίου σε «Λύκειο» και ιδρύει τη «Φιλολογική Εταιρεία» ενώ ενισχύει οικονομικά το περιοδικό «Λόγιος Ερμής» καθώς επίσης και πολλά σχολεία. Ιδιαίτερα πρωτοποριακή ήταν η πρόταση για την εισαγωγή στο Λύκειο ως γλώσσας διδασκαλίας της νεωτέρας ελληνικής, μια πρόταση που προκάλεσε την αντίδραση του Νεόφυτου Δούκα και άλλων συντηρητικών λογίων.

Ο Ιγνάτιος στη Βιέννη και στην Πίζα

Με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου, στις 28 Μαΐου 1812, η Ρωσία επιστρέφει τις παραδουνάβιες ηγεμονίες στην Τουρκία και ο Ιγνάτιος εγκαταλείπει τη μητροπολιτική έδρα του Βουκουρεστίου χωρίς να παραιτηθεί από το αξίωμά του. Μεταβαίνει στη Βιέννη όπου το 1814 πρωτοστατεί μαζί με τον Καποδίστρια στην ίδρυση της *Φιλομούσου Εταιρείας*. Παρακολουθείται όμως στενά από τις εκεί αστυνομικές αρχές για τη φιλελληνική του δράση. Αυτό τον αναγκάζει προς τα τέλη του 1815 να φύγει για την Ιταλία, πρώτα στην Τοσκάνη και έπειτα στην Πίζα. Η στάση του γίνεται τώρα αγγλόφιλη και εργάζεται στενά με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Από το 1821 έως το θάνατό του στις 12 Σεπτεμβρίου 1828 στην Πίζα συγγράφει πολυάριθμα υπομνήματα και γράμματα και προτείνει λύσεις για το ελληνικό ζήτημα. Συνεχίζει το φιλεκπαιδευτικό του έργο, ασκώντας πίεση προς τα πιο εύπορα μέλη της ελληνικής κοινότητας του Λιβόρνου για να ενισχύσουν οικονομικά τους ελληνόπαιδες και τις σπουδές τους, αλλά και να συνδράμουν στην αγορά βιβλίων για τα ελληνόπουλα στην Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα. Ο Ιγνάτιος οραματιζόταν την ίδρυση μιας ναυτικής σχολής στην Ύδρα. Η οικία του ήταν κέντρο που λειτουργούσε σαν εστία ενίσχυσης των πιο απόρων Ελλήνων σπουδαστών της Πίζας. Στην προσπάθεια αυτή συνέβαλε και ο Αδαμάντιος Κοραΐς με την αποστολή βιβλίων και συστατικών επιστολών για νέους που έπρεπε να σπουδάσουν, αλλά και παροτρύνοντας άλλους για να στείλουν τα παιδιά τους στην Πίζα, όπου θα έβρισκαν, «οδηγόν και προστάτην, τον σεβασμιότατον αρχιερέα Ιγνάτιον, το καύχημα του γένους μας, το οποίον άλλους δέκα τοιούτους αρχιερείς αν είχαν, ήθελε παύσειν προ πολλού να ονομάζεται γένος δυστυχέστατον»

Ο Ιγνάτιος γνωστός και ως ο «Μαυροφόρος» της Φιλικής Εταιρείας

Από τον Απρίλιο του 1818 οι ηγέτες της Φιλικής σχεδίαζαν να προσεγγίσουν τον Ιγνάτιο προκειμένου να πείσει τον Καποδίστρια να αναλάβει την ανώτατη αρχή της Εταιρείας. Τον Νοέμβριο του 1819 ο Αθανάσιος Τσακάλωφ τον επισκέφθηκε στην Πίζα και του γνωστοποίησε τα σχετικά με τη Φιλική Εταιρεία, τους στόχους της και τα μυστικά της. Το 1820 δέχθηκε άλλη μία επίσκεψη, από τον Παναγιώτη Αναγνωστόπουλο για τον ίδιο σκοπό. **Οι Φιλικοί είχαν**

«Ὅπως ελεύθερα ελλογᾶται, ελλογᾶται καλά.»

Γήγας Βελεσουλής

δώσει στον Ιγνάτιο το κρυπτογραφικό όνομα Μαυροφόρος και τον είχαν συμπεριλάβει στο επαναστατικό συμβούλιο που θα περιέβαλε τον Αρχηγό της Επανάστασης.

Με την έναρξη της Επανάστασης ο Ιγνάτιος ενεργοποιήθηκε προοδευτικά υπέρ αυτής. Με επιστολές, υπομνήματα, μηνύματα αξιοποίησε τις γνωριμίες του με πολιτικούς και στρατιωτικούς στην επαναστατημένη Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Από τα αρχεία της Αυστριακής Αστυνομίας είναι γνωστή η προσπάθειά του να συγκεντρώσει χρήματα για τους επαναστατημένους Έλληνες ενώ η αλληλογραφία του με τους υπευθύνους για την πολιτική ανασυγκρότηση του Γένους μαρτυρά τις προσπάθειες του στο διπλωματικό πεδίο για την επιτυχία του Αγώνα.

Ο Ιγνάτιος πέθανε στις 31 Αυγούστου/12 Σεπτεμβρίου 1828 σε ηλικία 63 ετών. Σύμφωνα με το Σοφοκλή Οικονόμου πέθανε από αιμορραγία. Χάρης στη μεσολάβηση του Ρώσου προξένου στη Φλωρεντία Borch, η κυβέρνηση της Τοσκάνης επέτρεψε την ταφή του νεκρού μπροστά στην βασιλική είσοδο της ελληνικής εκκλησίας του Λιβόρνου. Το 1962 κατόπιν πρωτοβουλίας του Μητροπολίτη Μυτιλήνης Ιακώβου, τα οστά του Ιγνατίου μεταφέρθηκαν στην ιδιαίτερη πατρίδα του και τοποθετήθηκαν στον ναό του Αγίου Θεράποντος, στη Μυτιλήνη.

[Θωμάς Κυριάκης : Η πρόσληψη «εθνικών αξιών» στην περίπτωση του Ιγνατίου Ουγγροβλαχίας,

TA NEA, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ: Οι ιδρυτές της νεότερης Ελλάδος, Κληρικοί στον αγώνα

<https://el.wikipedia.org/>

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ :

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ, Ο ΗΘΙΚΟΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Με πανηγυρικό και επίσημο τρόπο το Έθνος εκδήλωσε προς τον Αδαμάντιο Κοραή αισθήματα τιμής, αγάπης και ευγνωμοσύνης. Η Γ' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων, που έγινε στην Τροιζήνα το 1827, του επέδωσε εν ζωή το παρακάτω ψήφισμα:

«Προς τον σοφόν Αδαμάντιον Κοραήν

Η Ελλάς σε συχαίρει, άριστε συμπολίτα, χαίροντα δια την ανάστασιν αυτής. Ευγνωμονεί ευεργετηθείσα ευεργεσίαν ανεκτίμητον, ένεκα των αρίστων συγγραμμάτων σου. Ο προς την παιδεία έρωσ των Ελλήνων επήγασεν από τα φώτα όσα προ τινων χρόνων ενέσπειρας εις τας καρδιάς των, τα προλεγόμενά σου από τα βιβλία όσα επρομήθευσεν εις την Πατρίδα ο πατριωτισμός σου και από τα σχολεία όσα ήγειραν αι σοφά συμβουλές σου. Τοιούτων αγαθοποιών αιτιών αποτελεσμάτων είναι άξια της ευγνωμοσύνης των γενεών και των αιώνων.

Το Ελληνικόν Έθνος συνηγμένον εις την Γ' Εθνικήν Συνέλευσιν, δια τα μεγάλα του συμφέροντα, σου προσφέρει το σέβας και την εκ μέσης καρδιάς αγάπην του, αισθάνεται πόνον, διότι δεν μπορεί να κατασπασθεί την ιεράν σου κορυφήν, καταφιλεί όμως τα χρυσά σου λόγια, τα σοφά σου παραγγέλματα, συνομιλεί με τα βιβλία σου και φωτίζει το πνεύμα και την καρδίαν σου ευχόμενον να μην παύσεις να κοινοποιείς τα αγαθά σου φρονήματα εις τους συμπολίτας σου, συμβουλευών δια τα κοινά συμφέροντα. Είθε να ζης υγιαίνων, σεβασμιώτατε Γέρων, της ελευθερίας υπέρμαχε. Εν Τροιζήνι, τη 9^η Απριλίου 1827 ».

«Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι» του Μεσολογγίου έδωσαν το όνομα του Κοραή σ' έναν από τους προμαχόνες τους, και η Γ' Εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα τον ανακήρυξε «Άξιο της Πατρίδας». Και αυτές οι τιμητικές διακρίσεις δεν είναι τυχαίες. Ο Αδαμάντιος

Κοραής υπήρξε ο εμβληματικός εκφραστής του Δημοκρατικού Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Βαθιά στοχαστικός, οραματιστής με πλούσιο προβληματισμό μιλά για την ηθική επανάσταση που θα προετοιμάσει την πολιτική και κοινωνική αναμόρφωση των Ελλήνων ώστε να διεκδικήσουν, να αποκτήσουν και να διατηρήσουν την ελευθερία τους. Στα έργα του συνδέει τα κλασικά γράμματα με την παιδεία. Όταν λέει «Δράξαθε παιδείας» ξέρει καλά ότι συμβουλεύει τους πατριώτες του να δράσουν ένα όπλο. Η έκδοση της «Πατρικής διδασκαλίας» και η σύλληψη του Ρήγα το 1798 του εμπνέουν την «Αδερφική Διδασκαλία», ένα βίαιο φυλλάδιο όπου προασπίζεται τις φιλελεύθερες ιδέες. Το 1804 αρχίζει μεθοδικά την έκδοση αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Μέσα σε δέκα πέντε περίπου χρόνια θα εκδοθούν πάνω από είκοσι τόμοι αρχαίων κειμένων όπου ο Αδ. Κοραής παραθέτει και τις γλωσσικές και εκπαιδευτικές του απόψεις.

Ο Κοραής και οι οπαδοί του πιστεύουν και υποστηρίζουν ότι η δυτική παιδεία θα βοηθήσει τον ελληνισμό σε αυτή τη φάση της ιστορίας του να αποκαταστήσει την επαφή του με το πνεύμα της κλασικής αρχαιότητας ώστε να επανασυνδέσει τους δεσμούς με τη μεγάλη ελληνική παράδοση. Το σύνθημά τους είναι η «μετακένωσις».

Με παραινέσεις προς τους αγωνιζόμενους Έλληνες και με τις εκδόσεις του παραμένει ενεργός και πολύτιμος βοηθός της Επανάστασης. Τον Σεπτέμβρη του 1821 ο Αδαμάντιος Κοραής εκδίδει στο Παρίσι τα Πολιτικά του Αριστοτέλη και την επόμενη χρονιά τα Ηθικά Νικομάχεια. Με τον τρόπο αυτό θεωρεί ότι συμμετέχει από μακριά στην Ελληνική Επανάσταση που μόλις είχε ξεσπάσει. Το 1823 γράφει τα προλεγόμενα για τη δεύτερη έκδοση της μετάφρασης του «Περί Αδικημάτων και Ποινών» του Τσεζάρε Μπεκαρία, ένα έργο θεμελιώδες για τη θεωρία δικαίου και τη φιλελεύθερη πολιτική φιλοσοφία. Αυτά τα τρία έργα είναι τα δώρα του Κοραή προς τους Έλληνες, οι οποίοι κάνουν τα πρώτα τους βήματα στην πολιτική τους συγκρότηση. Ο Κοραής βρήκε εκεί την ευκαιρία να εκφράσει μερικές σκέψεις για την πορεία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους που είχε

δημιουργηθεί μετά την επιτυχία της Επανάστασης, έναν χρόνο νωρίτερα.

Η πολιτική οργάνωση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους ήταν μια δύσκολη υπόθεση και αυτό το γνώριζε πολύ καλά ο Κοραής. Με τα τρία έργα του θέλησε να δώσει στους Έλληνες τα απαραίτητα υλικά για να στεριώσουν το οικοδόμημα της πολιτείας τους σε γερά θεμέλια: τις πολιτικές γνώσεις και τις ηθικές αρετές. Με τις πολιτικές του παραινέσεις τους υποδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο θα διατηρήσουν την ελευθερία τους. Μιλά για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, για την

ευνομία, την ύπαρξη νόμων που θα στηρίζονται στη Δικαιοσύνη. Απαιτεί ανεξιθρησκία, ισονομία, προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και δύο θεσμικές εγγυήσεις: ορκωτά δικαστήρια και ελευθερία του λόγου, τους «δύο προμαχόνες της ελευθερίας. Το νέο κράτος θα πρέπει να βασίζεται στο νόμο, να ποτίζεται και να τρέφεται με τη δικαιοσύνη. Η δικαιοσύνη εξασφαλίζει την ειρήνη και η ειρήνη σώζει την ελευθερία σύμφωνα με τον Αδαμάντιο Κοραή.

Τα χρυσά λόγια και τα σοφά παραγγέλματα του σπουδαίου στοχαστή αναγνώρισαν οι Έλληνες με το ψήφισμα που εξέδωσαν στην Τροιζήνα, ενώ ο ίδιος θεωρείται αυθεντία απ' όλους τους ανθρώπους των γραμμάτων.

«Ο Κοραής είναι ένας λόγιος πρώτης γραμμής: Διάβασα δύο από τα έργα του με μεγάλη ευχαρίστηση. Η οξύνειά του είναι αντάξια της πολυμαθείας του. Θεωρείται μεγάλη αυθεντία απ' όλους τους ανθρώπους των γραμμάτων.»

– Επιστολή του Σάμιουελ Παρ προς τον Τζέρεμι Μπένθαμ,

20 Φεβρουαρίου 1823

(Αδ. Κοραή, Πολιτικά παραινέσεις προς τους Έλληνας, Αθήνα 1923, Λ. Ι. Βρανούσης από το βιβλίο: Αδαμαντίου Κοραή, Επιστολαί προς τον Πρωτοψάλτη (επιλογή). Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, Αθήνα 1959, Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές, ΟΕΔΒ ΑΘΗΝΑ)

Ο Φιλέλληνας Άγγλος ιστορικός Πέρεν Σέλλεϊ στον *ιστόλογο του λυρικού ιδανήματος του με τον τίτλο «Ελλάς»* έγραψε:

«Όλοι είμαστε Έλληνες. Οι νόμοι μας, η φιλολογία μας, η θρησκεία μας, οι τέχνες μας, έχουμε τις ρίζες τους στην Ελλάδα. Γιατί, χωρίς την Ελλάδα η Ρώμη, η οδήγητρα, η κατακτήτρια, δεν θα μπορούσε να εκαρδιάσει κανένα φως κι εμείς θα είμαστε εδωλολάτρες και άγριοι. Η μορφή και το ιδεώμα του ανδρώιδου έφτασαν την τελεωότητά τους στην Ελλάδα...».

Η ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Πριν την επανάσταση του 1821 είχαν προηγηθεί αρκετές άλλες τοπικές εξεγέρσεις, με έναρξη ήδη από τον 15ο αιώνα. Μεγάλο κίνητρο στην υπάρχουσα επιθυμία για ελευθερία έδωσαν ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός και η Γαλλική Επανάσταση, όπως επίσης και η ανάπτυξη της οικονομίας και της παιδείας των Ελλήνων, χάρη σε παράγοντες όπως η άνοδος της Ρωσίας ως κραταιάς δύναμης

Κάτω από αυτές τις συνθήκες έκανε τα πρώτα του βήματα το κίνημα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (1750-1821) που τοποθέτησε τον θεμέλιο λίθο για την πτώση της τουρκικής επικρατείας. Στα πλαίσιά του σπουδαίες μορφές θα επιχειρήσουν να μεταφέρουν στο υπόλοιπο έθνος φιλελεύθερες ιδέες, έτσι ώστε να ξεσηκωθεί και να διεκδικήσει τα δικαιώματά του. Στα τέλη του 18ου αιώνα, η παλιά τάξη πραγμάτων στις επαρχίες της οθωμανικής αυτοκρατορίας ξεκίνησε να μεταβάλλεται. Παράλληλα, ένοπλες ομάδες χριστιανών και μουσουλμάνων εκμεταλλεύονταν την παρακμή του αυτοκρατορικού στρατού και της περιφερειακής διοίκησης των Οθωμανών. Συχνά βρισκόνταν σε πολεμικές διαταραχές με τις συμμορίες των γενίτσαρων, οι οποίες κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα είχαν γίνει πραγματική απειλή σε πολλά σημεία της κεντρικής και νότιας Βαλκανικής. Ακόμα οι επαρχίες της αυτοκρατορίας βρισκόνταν πια πολύ μακριά από τον έλεγχο της Κωνσταντινούπολης. Η εικόνα του πανίσχυρου σουλτάνου άρχισε να εξαλείφεται, παρασέρνοντας μαζί της στη διάλυση και τις μακροχρόνιες ισορροπίες στο εσωτερικό του οθωμανικού κράτους. Το μόνο που ήταν βέβαιο, με το πέρασμα των χρόνων παγιώνονταν στις συνειδήσεις των αντιπάλων, ήταν πως η ισορροπία και η τάξη θα επανέρχονταν στις πατρίδες τους μόνο με τη δύναμη των όπλων.

Ως αποτέλεσμα των προαναφερόμενων συνθηκών ήταν αναπόφευκτη η δημιουργία κάποιων κοινοτήτων με σκοπό την οργάνωση της αντίστασης. Το 1809 ιδρύεται στο Παρίσι το *Ελληνόγλωσσον Ξενοδοχείον*, ενώ ανάμεσα στα μέλη του είναι και ο Αθανάσιος Τσακάλωφ, μετέπειτα ιδρυτικό μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Δημιουργείται τυπικά ως εταιρεία μελέτης του αρχαιοελληνικού πολιτισμού, στην ουσία όμως σκοπός είναι η απελευθέρωση της Ελλάδας και προς αυτήν την κατεύθυνση γίνονται όλες οι κινήσεις. Για την παράνομη δράση της η οργάνωση υιοθετεί τους κανόνες των Καρμπονάρων, ενώ τα μέλη της δεσμεύονται με όρκο. Από το 1815 όμως άρχισε να παρακμάζει, καθώς η συντριβή του Ναπολέοντα έσβησε όποια όνειρα είχαν να τους βοηθήσει. Μια δεύτερη προσπάθεια ξεκίνησε στην Αθήνα, με την έμμεση υποστήριξη της Αγγλίας, το 1813. Ιδρύθηκε τότε η «*Φιλόμουσος Εταιρεία*», με κεντρικό σκοπό την καλλιέργεια του ελληνικού πνεύματος των νέων, την έκδοση βιβλίων, τη βοήθεια φτωχών σπουδαστών κ.λπ. Μόνο

που αυτή η οργάνωση ποτέ δεν απέκτησε λαϊκό έρεισμα, καθώς κινείτο σε κύκλους λογίων και διπλωματών. Άλλη παρόμοια μυστική οργάνωση ήταν η «*Εταιρεία του Φοίνικος*» στην οποία ανήκαν αρχικά οι Σκουφάς και Ξάνθος. Κατά μία άποψη μάλιστα από αυτή προήλθε η Φιλική Εταιρεία.

Στις 14 Σεπτεμβρίου του 1814 ιδρύθηκε στο ρωσικό λιμάνι της Μαύρης Θάλασσας, την Οδησό, η Φιλική Εταιρεία. Οι ιδρυτές της ήταν ο Αθανάσιος Τσακάλωφ, ο Νικόλαος Σκουφάς και ο Εμμανουήλ Ξάνθος. Σημαντικό ρόλο βεβαίως έπαιξαν ο Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος καθώς και οι 10.000 πολίτες οι όποιοι συμμετείχαν. Η πορεία ανάπτυξης της Φιλικής είναι αξιοσημείωτη. Το διάστημα 1814-1816 τα μέλη της αριθμούν περίπου 20. Ως το 1817 αναπτύσσεται κυρίως μεταξύ των Ελλήνων της Ρωσίας και της Μολδοβλαχίας, αλλά και πάλι τα μέλη της δεν υπερβαίνουν τα 30. Όμως, από το 1818 σημειώνεται ραγδαία ανάπτυξη. Κατά το 1820 εξαπλώνεται σε

όλες σχεδόν τις περιοχές της Ελλάδας και τις περισσότερες ελληνικές παροικίες του εξωτερικού. Χιλιάδες υπολογίζονται οι συμμετέχοντες, παρόλα αυτά είναι γνωστά μόνο 1.096 ονόματα. Τους πρώτους μήνες του 1821 τα μέλη της αριθμούν δεκάδες χιλιάδες. Στα πλαίσια του διακαούς πόθου για αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και με έντονη επίδραση των μυστικών εταιρειών της Ευρώπης, συναντιούνται το 1814 στην Οδησό τρεις Έλληνες και αποφασίζουν τη σύσταση μιας αυστηρά συνωμοτικής οργάνωσης, η οποία θα προετοιμάζε τον ξεσηκωμό όλων των Ελλήνων. Είχε οριστεί η 14η Σεπτεμβρίου, επέτειος της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού, ως ημέρα ίδρυσής της. Πρόκειται για τους Νικόλαο Σκουφά, Εμμανουήλ Ξάνθο, και Αθανάσιο Τσακάλωφ. Και οι τρεις έχουν ήδη γίνει κοινωνοί των επαναστατικών ιδεών και του εταιρισμού. Ο Σκουφάς είχε ιδιαίτερες επαφές με τον Κωνσταντίνο Ράδο, ο οποίος ήταν μνημένος στον Καρμποναρισμό. Ο Ξάνθος είχε μνηθεί σε τεκτονική Στοά της Λευκάδας, ενώ ο Τσακάλωφ είχε υπάρξει ιδρυτικό μέλος μιας Φιλανθρώπου Εταιρείας και γνώριζε την οργάνωση του Ελληνόγλωσσου Ξενοδοχείου. Η Φιλική Εταιρεία στηρίχθηκε στα οργανωτικά πρότυπα των Καρμπονάρων και των Ελευθεροτεκτόνων. Η ηγετική της ομάδα απεκαλείτο «η Αόρατος Αρχή» και περιβλήθηκε από την πρώτη στιγμή με τέτοια μυστική αίγλη, ώστε να πιστεύεται ότι συμμετείχαν σε αυτήν πολλές σημαντικές προσωπικότητες, όχι μόνον Έλληνες μα και ξένοι, όπως ο τσάρος Αλέξανδρος Α΄ της Ρωσίας. Ακόμα ο Νικόλαος Σκουφάς όρισε δώδεκα αποστόλους, οι οποίοι μετά το θάνατό του διασκορπίστηκαν στις περιφέρειες που τους ορίστηκαν και άρχισαν να μυούν τους Έλληνες στους σκοπούς της Φιλικής Εταιρείας.

φιλελληνισμός

Το φιλελληνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και στην Αμερική, πριν και κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821, προσέφερε σημαντική βοήθεια στον ελληνικό αγώνα, ενισχύοντας τους Έλληνες τόσο σε υλικό όσο και σε ηθικό επίπεδο. Με αφορμή τη συμπλήρωση 200 χρόνων από την έναρξη της μεγάλης ελληνικής επανάστασης του 1821, το Γενικό Λύκειο Μονεμβασίας πραγματοποιεί ένα ταξίδι πίσω στον χρόνο και σας παρουσιάζει τις κύριες μορφές του φιλελληνικού ρεύματος.

Το φιλελληνικό ρεύμα που εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 είχε δύο όψεις. Από τη μία μεριά τα φιλελληνικά κοιμιτάτα, που διοργάνωναν εράνους σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής, συγκέντρωναν ρούχα, χρήματα και τρόφιμα για να ανακουφίσουν τη δυστυχία του ελληνικού λαού που κινδύνευε να αφανιστεί από την πείνα και το μαχαίρι του βάρβαρου δυνάστη του. Από την άλλη πλευρά, άνθρωποι του πνεύματος και των τεχνών, πέραν της χρηματικής τους συνεισφοράς, μέσω της συγγραφικής τους δραστηριότητας και των καλλιτεχνικών τους έργων διαμόρφωσαν μία φιλελληνική κουλτούρα που επηρέασε έντονα την κοινή γνώμη της εποχής.

Ως προς το φιλελληνικό ρεύμα που εκδηλώθηκε σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, ξεχώρισε η δράση των κοιμιτάτων στη Γαλλία, τη Γερμανία και στην Ελβετία. Ουσιαστική υπήρξε επίσης και η συμβολή της Αγγλίας, και της Ιταλίας. Γρήγορα όμως, ο Φιλελληνικός πυρετός επεκτάθηκε έξω από την Ευρώπη και έφτασε έως την Αμερική

Το φιλελληνικό κίνημα στη Δύση και πιθανότατα και στη Ρωσία τροφοδοτήθηκε, εκτός των άλλων, από τη δημοσιότητα που έλαβε η Επανάσταση μέσω των εφημερίδων και από τον ηρωισμό και τις θυσίες των επαναστατών. Ο τελευταίος παράγοντας υποτιμάται από τη σύγχρονη ακαδημαϊκή ιστοριογραφία για χάρη πιο «σύγχρονων» κοινωνικό-οικονομικών αναλύσεων, αποστειρωμένων από ήρωες και μάρτυρες.

Πρώτες ειδήσεις για το κίνημα του Υψηλάντη στη Βλαχία εμφανίζονται στις εφημερίδες στα τέλη Μαρτίου 1821 και γρήγορα παίρνουν θέση δίπλα στις στήλες για τις πολιτικές επαναστάσεις στη Νάπολη, το Πιεμόντε, την Ισπανία και τη Λατινική Αμερική. Την 1η Μαΐου 1821 το πρωτοσέλιδο της GDL γράφει για τους πρώτους Έλληνες πρόσφυγες που καταφεύγουν στη Ρωσία και στις ξένες πρεσβείες της Πόλης για να σωθούν. Δημοσιεύει και μια από τις διακηρύξεις του Αλέξανδρου Υψηλάντη, τη γνωστή «Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος», ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας και γόνου εύπορης και ισχυρής φαναριώτικης οικογένειας Κωνσταντίνου Υψηλάντη και της δεύτερης συζύγου του Ελισάβετ Βακαρέσκου.

Λίγα λόγια για τον Αλέξανδρο Υψηλάντη

Ο Α. Υψηλάντης γεννήθηκε στην Πόλη και σε νεαρή ηλικία κατατάχθηκε στον τσαρικό στρατό. Συμμετείχε στους Ναπολεόντειους Πολέμους και στη μάχη της Δρέσδης το 1813 έχασε το δεξί του βραχίονα, ενώ διετέλεσε και υπασπιστής του Τσάρου Αλέξανδρου Α΄. Φλογερός πατριώτης το 1820 θα γίνει μέλος της Φιλικής Εταιρείας, μνημένος από τον Εμμ. Ξάνθο που θα του προσφέρει και την αρχηγία της Εταιρείας, δηλαδή το αξίωμα του «Γενικού Εφόρου της Αρχής».

«Όταν δεν φαίνεται το δίκιο σου φίλησέ το με το χέρι σου . Κι όταν δεν σου το δίνουν ιδώρ' το με το ειωδάδι σου».
(Θ. Κολοκοτρώνης)

Ο Υψηλάντης αγωνίζεται με ενθουσιασμό για την προετοιμασία της Επανάστασης και προσπαθεί να συντονίσει τους καπεταναίους και τους άλλους Φιλικούς. Οργανώνει τον «Ιερό Λόχο» και ελπίζει ότι μαζί με τους Έλληνες θα ξεσηκωθούν και οι υπόλοιποι βαλκανικοί λαοί. Το Φεβρουάριο του 1821 εισβάλλει στη Μολδαβία με τον «Ιερό Λόχο» και στις 24 Φεβρουαρίου εκδίδει την περίφημη προκήρυξη με τίτλο «Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος», ένα φλογερό μανιφέστο για τον επαναστατικό αγώνα. Ο στρατός του Υψηλάντη καταστράφηκε στη μάχη του Δραγατσάνιου στις 7 Ιουνίου 1821. Ο Υψηλάντης παραδόθηκε στους Αυστριακούς φυλακίστηκε και απελευθερώθηκε στις 24 Νοεμβρίου 1827. Η κλονισμένη υγεία του δεν του επέτρεψε έκτοτε να βοηθήσει το επαναστατημένο έθνος. Δύο μήνες μετά την αποφυλάκισή του στις 31 Ιανουαρίου 1828 πέθανε στη Βιέννη σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και μιζέριας.

Ο αδελφός του Δημήτριος Υψηλάντης ξεκίνησε επίσης από το ρωσικό στρατό. Στις αρχές Μαρτίου του 1821 ήρθε στην Ελλάδα ως εκπρόσωπος του αδελφού του ύστερα από αίτημα των Φιλικών της Πελοποννήσου και ιδίως του Παπαφλέσσα. Θα έχει πολύ σημαντικό ρόλο στην Επανάσταση και θα πρωταγωνιστήσει σε μεγάλες μάχες. Όμως, μερίδα των προκρίτων όπως και ορισμένοι Φαναριώτες ήθελαν να περιορίσουν την επιρροή της Φιλικής Εταιρείας και θα τον παραγκωνίσουν σε διάφορες στιγμές, ενώ θα αντιταχθεί και στην ιδέα της Αγγλικής προστασίας. Στη Μάχη της Πέτρας, το Σεπτέμβριο του 1829, θα ηγηθεί των ελληνικών δυνάμεων που θα συντρίψουν τις οθωμανικές. Θα έχει έτσι την ιστορική τιμή να ολοκληρώσει νικηφόρα τον πόλεμο που είχε ξεκινήσει οκτώ χρόνια πριν ο αδελφός του. Θα πεθάνει το 1832 στο Ναύπλιο, έχοντας κατακτήσει στην ιστορική μνήμη τη θέση ενός αγνού και ηρωικού αγωνιστή της ελευθερίας.

Και δεν θα μπορούσαν οι Αλέξανδρος και Δημήτριος Υψηλάντης να έχουν άλλη τύχη από αυτή που τους επιφύλαξαν τα ταραγμένα χρόνια πριν και μετά την Επανάσταση, καθώς ήταν κληρονόμοι ενός σπουδαίου, ιερού κειμηλίου. Σύμφωνα με πηγές της εποχής, **στα χέρια**

της οικογένειας Υψηλάντη, και συγκεκριμένα σε αυτά του Αλέξανδρου, έφτασε το σπαθί του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, του τελευταίου αυτοκράτορα της Βασιλεύουσας. Αυτό το σπαθί με το οποίο ο Παλαιολόγος έπεσε μαχόμενος στα τείχη της Κωνσταντινούπολης, λέγεται ότι δόθηκε από τον σουλτάνο Σελίμ στον πατέρα του Αλέξανδρου. **Οι Υψηλάντηδες είχαν τα πάντα: πλούτη, δόξα, απίστευτες καριέρες. Τα θυσίασαν όλα και αγωνίστηκαν για να δουν την Ελλάδα ελεύθερη.**

Αριθμός Φιλελλήνων κατά εθνικότητα που πήραν μέρος σε πολεμικές συγκρούσεις της Ελληνικής Επανάστασης		
εθνικότητα	αριθμός	νεκροί
Γερμανοί	342	142
Γάλλοι	196	60
Ιταλοί	137	42
Άγγλοι	99	21
Ελβετοί	35	11
Πολωνοί	30	11
Ολλανδοί & Βέλγοι	17	3
Αμερικανοί	16	3
Ούγγροι	9	6
Σουηδοί	9	4
Δανοί	8	3
Ισπανοί	9	4
Άγνωστης εθνικότητας	33	3
Σύνολο	940	313

Πηγή: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, τ.ΙΒ', σ. 323

Η ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Το συνέδριο στο Λάυμπαχ : η ευρωπαϊκή διπλωματία εκούσα άκουσα αποφασίζει τήρηση ουδετερότητας απέναντι στην ελληνική επανάσταση.

ρεπορτάζ, ανταπόκριση από το Λάυμπαχ

του μαθητή Γιάννη Τζώρτζη

Η είδηση για την Ελληνική Επανάσταση, που ξέσπασε έξι μόλις χρόνια ύστερα από τη συντριβή του Ναπολέοντα στο Βατερλό και σχεδόν ταυτόχρονα με τις εξεγέρσεις στην Ιταλία (Νεάπολη και Σικελία) και στην Ισπανία, έφθασε στην Ευρώπη την ώρα που συνεδρίαζαν (Ιανουάριος-Μάιος 1821) στο Λάυμπαχ οι αυτοκράτορες της Αυστρίας και της Ρωσίας, ο Βασιλιάς της Πρωσίας, οι αρμόδιοι υπουργοί τους και οι εκπρόσωποι της Γαλλίας και της Αγγλίας, για να αποφασίσουν τη βίαιη καταστολή από την Ιερή Συμμαχία των απελευθερωτικών κινημάτων στη Νεάπολη και το Πεδεμόντιο. Η πρώτη διάσκεψη των μοναρχών για συναφή προβλήματα είχε γίνει στο Τροπιάου (ιστορική ονομασία της πόλης Όπαβα) τον Οκτώβριο του 1820.

Στις 19 Μαρτίου παραδόθηκε στον Τσάρο επιστολή του πρίγκιπα και στρατηγού του Αλέξανδρου Υψηλάντη που τον ενημέρωνε για την σχεδιαζόμενη υπ' αυτού ελληνική επανάσταση της οποίας είχε αναλάβει την αρχηγία δηλώνοντας ταυτόχρονα και την παραίτησή του από τις τάξεις του ρωσικού αυτοκρατορικού στρατού.

Το γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια να συνταράξει τους συνέδρους και να

θεωρήσουν πλέον ότι οι επαναστάσεις που ήδη εκδηλώνονταν, Ισπανών, Ιταλών, Σέρβων και τώρα Ελλήνων είναι αλληλένδετες, και κατά την κρίση πάντα του Μέττερνιχ κινδυνεύουν από αυτές τα καθεστώτα. Μάλιστα για την σχεδιαζόμενη ελληνική επανάσταση ο Μέττερνιχ δήλωσε χαρακτηριστικά ότι «αυτό δεν είναι εθνικό αλλά σατανικό μέσο, που έχει σκοπό τη διατάραξη των αγαθών σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και Αυστρίας!» **Ο ξεσηκωμός των Ελλήνων, όπως ήταν φυσικό, προκάλεσε έκπληξη και ανησυχία στις ευρωπαϊκές απολυταρχίες.** Η περίφημη και πολυπόθητη ισορροπία, η ευρωπαϊκή τάξη, υπονομευόταν και ήταν ανάγκη να αναπροσαρμοστεί η στρατηγική και η διπλωματία τους. Μέσα σε τέτοιο αντιδραστικό κλίμα, με προκαταλήψεις δυσμενείς για κάθε φιλελεύθερο κίνημα, τα Ανακτοβούλια τάχτηκαν αυτόματα εναντίον των Ελλήνων. Λίγο πριν έλθει η είδηση για την Ελληνική Επανάσταση, είχαν ήδη εγκρίνει την ένοπλη καταστολή της εξέγερσης στη Νεάπολη από τον αυστριακό στρατό.

Η Ιερή Συμμαχία, που επηρεάζεται κυρίως από τον αυστριακό καγκελάριο Μέττερνιχ, πρόκειται να εφαρμόσει την πολιτική της, που σημαίνει συντήρηση με κάθε μέσο της φεουδαρχίας και των μοναρχικών καθεστώτων και συντριβή των επαναστατικών κινημάτων. Ο Μέττερνιχ διατύπωσε με ωμότητα την πολιτική του φιλοσοφία: «Μόνο οι μονάρχες έχουν δικαίωμα να καθορίζουν τις τύχες των λαών, οι ηγεμόνες ευθύνονται για τις πράξεις τους μόνο απέναντι στο Θεό».

Ειδικά η Αυστρία, που η αντίδρασή της υπήρξε άγρια και σταθερά αδιάλλακτη σ' όλη τη διάρκεια του Αγώνα, καταδυνάστευε ξένους λαούς.

Η Επανάσταση των Ελλήνων αποτελεί επικίνδυνο παράδειγμα. Θα μπορούσε να προκαλέσει εξεγέρσεις στους λαούς που τυραννούσε. Ο στενός συνεργάτης του Μέττερνιχ, Φον Γκεντς (Genz) επιβεβαιώνει άλλωστε την πολιτική αυτή: «Ας γίνει οτιδήποτε στην Ισπανία, στην Πορτογαλία, στη Βόρεια και Νότια Αμερική. Μπορούμε να περιμένουμε με ηρεμία. Εντελώς διαφορετικά είναι τα πράγματα σε ό,τι αφορά την πορεία και τις τύχες των ανατολικών γειτονικών μας κρατών. Εδώ πρόκειται για τη διατήρηση ή την καταστροφή του πολιτικού μας συστήματος, είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου» Ο Μέττερνιχ ακόμη ανησυχεί μήπως οι Ρώσοι εκμεταλλευτούν τον ελληνικό ξεσηκωμό, αφού είχαν συμφέροντα στη Βαλκανική και ήθελαν να επηρεάζουν το μεσογειακό χώρο.

Η Αγγλία πάλι δεν θέλει να αλλάξει τίποτε στην οθωμανική Ανατολή. Η αδιατάρακτη εξουσία του Σουλτάνου αποτελεί εγγύηση πως τα Στενά θα παραμείνουν κλειστά για τους Ρώσους. **Μια ελεύθερη και ανεξάρτητη Ελλάδα θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ναυτική δύναμη επικίνδυνη για τα αγγλικά οικονομικά συμφέροντα.**

Αλλά και η Ρωσία δεν επιθυμεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός ισχυρού ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, παρά την προαιωνία έχθρα μεταξύ Ρώσων και Τούρκων, από φόβο μήπως προκαλέσει τη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και έτσι προωθηθούν οι αγγλογάλλοι στα

«Όταν έδνος τι ιβάδη ανεξαρτησίαν, ιωδανή γίνεται η ειωνάστασις · αλλ' όταν ιωδήται εις ενέργειαν αυτώ έφραση εκδικήσεως , έσον και αυτώ ιώδος ιπρος την ελευθερίαν , η ειωνάστασις είναι άφρακτος.»
Αλ. Παυδαριάντης

νότια της Ρωσίας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο Τσάρος με το ξέσπασμα της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες που συνέβη κατά το στάδιο των εργασιών του συνεδρίου δήλωσε προς τον Σουλτάνο ότι είναι ξένος προς την επανάσταση αυτή, διατηρεί μετ' αυτού τη συμμαχία και στη συνέχεια αποκήρυξε τον Υψηλάντη δίνοντας εντολή στον Καποδίστρια να ενημερώσει σχετικά τον Υψηλάντη εγγράφως.

Μέλος της ρωσικής αντιπροσωπίας στο Λάϊμπαχ ήταν και ο Καποδίστριας. Η θέση του ήταν εξαιρετικά δύσκολη και τα περιθώρια αντιδράσεων του στις θέσεις του Μέττερνιχ πολύ περιορισμένα. Ο ίδιος ο Καποδίστριας περιγράφει πόσο θολή ήταν η ατμόσφαιρα για την Ιερή Συμμαχία (επαναστατικά κινήματα αγγέλλονταν από πολλές διευθύνσεις) και πόσο απροκάλυπτα κυνικά επιβάλλονταν οι αντιδραστικές αυστριακές απόψεις με τη δύναμη των όπλων. Σε σχετική ερώτησή μας απάντησε: «Μετ' ολίγον αι ταραχαί του Πεδεμοντίου ήλθον να δυσχεράνουν την κατάστασιν. Έκτοτε, εις τας διασκέψεις, πάσαι αι αποφάσεις έφερον την σφραγίδα των αυστριακών απόψεων. Το συνέδριον δεν ηδύνατο παρά να τας εγκρίνη και πράγματι τας ενέκρινε» (Ι. Καποδίστριας, Αυτοβιογραφία, εκδ. Γαλαξία, Αθήνα 1992, σελ. 137)

Παρ' όλα' αυτά ο Καποδίστριας κατόρθωσε να επηρεάσει τις αποφάσεις του αυτοκράτορα στην τελική διαμόρφωση και διατύπωσή τους (κατά τρόπο ουσιαστικό, αν και όχι εμφανή) και έτσι να αποτρέψει το χειρότερο για την ελληνική Επανάσταση και να εξασφαλίσει κάποιες προϋποθέσεις για ευνοϊκές εξελίξεις αργότερα στο διπλωματικό πεδίο. Έτσι, συντάχθηκε το αυτοκρατορικό διάταγμα που περιείχε μία ρήτρα ευνοϊκή για την Ελληνική υπόθεση: την «ουδετερότητα». Είναι πολύ σημαντική για την εξέλιξη του αγώνα των Ελλήνων η ουδετερότητα. Διότι ενώ οι Ηγεμόνες δηλώνουν ότι θεωρούν νομικώς άκυρον και αποκηρυκτέαν παρά των αρχών του Δημοσίου Δικαίου της Ευρώπης, πάσαν υποτιθέμενη μεταρρύθμισιν πραγματοποιουμένην δια κινήματος ή ανοικτής βίας απέναντι στο ελληνικό ζήτημα έμεναν ουδέτεροι. Το γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι Ηγεμόνες δεν έστειλαν στρατιωτικές δυνάμεις για την καταστολή της επανάστασης, όπως έπραζαν στη Νεάπολη και στο Πεδεμόντιο επιτρέπει τη συνέχιση του Αγώνα και αποτρέπει την καταστολή του εν τη γενέσει του. Αρκετοί Ευρωπαίοι διπλωμάτες σχολιάζουν τον όρο της ουδετερότητας δηλώνοντας ότι: «...το αυτό διάταγμα, ουδόλως απτόμενον του ελληνικού έθνους, την σωτήριον παραδέχεται ρήτρα της ουδετερότητας, ην, ως προηγούμενον ήδη επίσημον επί ενός μέρους, έμελλε μετ' ολίγον παραδεχθήναι εκούσα άκουσα άπασα η διπλωματία επί του όλου της ελληνικής επαναστάσεως».

Παράλληλα, ο Καποδίστριας έγραψε και προσωπική επιστολή προς τον Υψηλάντη, όπου βρήκε την ευκαιρία με διπλωματική ευστροφία να αφήσει να φανούν δείγματα εύνοιας προς αυτόν και τον ελληνικό αγώνα.

[ΠΗΓΕΣ: (Θέματα νεότερης και σύγχρονης ιστορίας από τις πηγές Ο.Ε.Δ.Β) | Βασίλης Κρεμμυδάς «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη» | Β. Σκουλάτου-Ν. Δημακοπούλου-Σ. Κόνδη «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη» | Φ. Κ. Βόρου «Θέματα νεότερης και σύγχρονης Ιστορίας», Friedrich von Genz, από το άρθρο του Johann Irmscher, Περί τον Γερμανικόν Φιλελληνισμό, Παρνασσός, τ. Στ' (1964: 558), Ι. Φιλήμων, Δοκίμιον Ιστορικόν περί της Ελληνικής επανάστασης]

«Η πρώτη επίσημη διακοίνωση του ελληνικού έθνους προς τον πολιτισμένο κόσμο» (συνέχεια από σελ. 1)

Την ίδια μέρα υπογράφηκε από τον Μαυρομιχάλη και το πρώτο πολιτικό και διπλωματικό έγγραφο των επαναστατημένων Ελλήνων, το οποίο στάλθηκε στις Μεγάλες Δυνάμεις με σκοπό να γνωστοποιήσει τον ελληνικό αγώνα αλλά και να ζητήσει τη βοήθειά τους για την «αποτίναξη του ανυπόφορου ζυγού της Οθωμανικής τυραννίας». Το κείμενο αυτό, γνωστό ως «Προειδοποιήσις προς τας Ευρωπαϊκάς Αυλάς», υπογράφεται από τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη αλλά δεν είναι γνωστό ποιος είναι ο συντάκτης και πότε το έγραψε.

Σύμφωνα με την επικρατέστερη εκδοχή η «Προειδοποιήσις» δεν γράφηκε στην Καλαμάτα αλλά στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες από τους λογίους που πλαισίωσαν τον Αλ. Υψηλάντη, και στάλθηκε με πλοίο στη Μάνη. Από εκεί την παρέλαβε ο Παπαφλέσσας, με την προτροπή του οποίου την υιοθέτησε η Μεσσηνιακή Γερουσία και την υπέγραψε ο Πετρόμπεης, για να σταλεί στη συνέχεια στην Ευρώπη. Νεότερες ιστορικές έρευνες δίνουν όμως διαφορετικές απαντήσεις: τόπος είναι η Καλαμάτα και συντάκτης ο σπουδαγμένος στην Ιταλία ζακυνθινός γιατρός Αναστάσιος Κορνήλιος, Φιλικός με τον βαθμό του «Ιερέως» από τον Ιούλιο του 1818 και μέλος της Μεσσηνιακής Συγκλήτου τον Μάρτιο του

1821. Στα τέλη Απριλίου του 1821, δηλαδή περίπου έναν μήνα μετά τη σύνταξη του εγγράφου, ο Κορνήλιος έγραψε με το χέρι του ένα «Αντίγραφον εκ του πρωτοτύπου» για να το επισυνάψει σε μια πολύ ενδιαφέρουσα επιστολή προς τον «αδελφό», Φιλικό επίσης, Πέτρο Σκυλίτζη-Ομηρίδη. Παρόμοια προκήρυξη στάλθηκε περίπου δύο μήνες αργότερα και στις ΗΠΑ δια μέσου του Αδαμάντιου Κοραή, και άλλη στους Έλληνες του Λιβόρνο.

Η «Προειδοποιήσις» της Μεσσηνιακής Γερουσίας δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα του Αγώνα «Σάλπιγξ Ελληνική» που εκδόθηκε στην Καλαμάτα κατά τους πρώτους μήνες της Επανάστασης αλλά και σε εφημερίδες του εξωτερικού (στη γερμανική Allgemeine Zeitung, στη βρετανική Morning Chronicle, στην αμερικανική Nile's Weekly Register). «Το πρώτον επίσημον έγγραφον της αναγεννηθείσης Ελλάδος», «κήρυγμα υπερόχου και ελληνοπρεπούς υψηλοφροσύνης», «μνημειώδες έγγραφον», «μικρόν αλλά περικαλλές κείμενον, αντάξιον της μεγάλης στιγμής την οποίαν εκφράζει και της σοβαρότητος των παραληπτών του», «η πρώτη επίσημη διακοίνωση του ελληνικού έθνους προς τον πολιτισμένο κόσμο», είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που έχουν κατά καιρούς δοθεί στο κείμενο.

Προειδοποιήσις προς τας Ευρωπαϊκάς αυλάς, εκ μέρους του φιλογενούς στρατηγού των Σπαρτιατικών στρατευμάτων Πέτρου Μαυρομιχάλη και της Μεσσηνιακής Συγκλήτου της Καλαμάτας.

Ο ανυπόφορος ζυγός της Οθωμανικής τυραννίας εις το διάστημα ενός και επέκεινα αιώνος κατήντησεν εις μίαν ακμήν, ώστε να μη μείνη άλλο εις τους δυστυχείς Πελοποννησίους Γραικούς, ειμή μόνον η πνοή, και αυτή δια να ωθή κυρίως τους εγκαρδίους των αναστεναγμούς, εις αυτήν την αθλίαν κατάστασιν, όντες υστερημένοι από όλα τα δίκαιά μας, με μιαν γνώμην ομοφώνως απεφασίσαμεν να λάβωμεν τα άρματα, και να ορμήσωμεν κατά των τυράννων. Πάσα προς αλλήλους μας φατρία και διχόνοια, ως καρποί της τυραννίας, απερρίφθησαν εις τον βυθόν της λήθης, και άπαντες πνέομεν πνοήν ελευθερίας, αι χείρες μας, αι δεδεμένα μέχρι του νυν από τας σιδηράς αλύσσους της βαρβαρικής τυραννίας ελύθησαν ήδη, και υψώθησαν μεγαλοψύχως προς όλεθρον της βδελυράς τυραννίας και έλαβον τα όπλα κατά των τυράννων, οι πόδες οι περιπατούντες εν νυκτί και ημέρα εις τας ενηγγαρεύσεις της ασπλαχνίας τρέχουν εις απόκτησιν των δικαιωμάτων μας, η κεφαλή μας η κλίνουσα τον αυχένα υπό τον ζυγόν, τον απετίναξε, και άλλο δεν φρονεί, ειμή τη ελευθερίαν, η γλώσσα μας, η αδυνατούσα εις το να προσφέρη λόγον εκτός των ανωφελών παρακλήσεων προς εξιλέωσιν της μανίας των τυράννων, τώρα μεγαλοφώνως φωνάζει, και κάμνει να αντηχή ο αήρ το γλυκύτατον όνομα της ελευθερίας. Εν ενί λόγω όλοι απεφασίσαμεν ή να ελευθερωθώμεν ή να αποθάνωμεν, διό και προσκαλούμεν την συνδρομήν και βοήθειαν όλων των εξευγενισμένων Ευρωπαϊκών γενών, ώστε να δυνηθώμεν να φθάσωμεν ταχύτερος εις τον ιερόν και δίκαιον σκοπόν μας, και να λάβωμεν τα δίκαιά μας, και να ανανεώσωμεν το τεταλαιπωρημένον ελληνικόν γένος μας. Δικαίω τω λόγω η μήτηρ μας Ελλάς, εκ της οποίας και υμείς εφωτίσθητε, απαιτεί όσον τάχος την φιλόανθρωπον συνδρομήν και δια χρημάτων και δια όπλων, και δια συμβουλής, της οποίας εσμέν ευέλπιδες οτι θέλομεν αξιωθή, και ημείς θέλομεν σας ομολογεί άκραν υποχρέωσιν, και εν καιρώ θέλομεν δείξει και εμπράκτως την υπέρ της συνδρομής σας ευγνωμοσύνην μας.

Εκ του Σπαρτιατικού στρατοπέδου της Καλαμάτας τη (23) Μαρτίου 1821 πρώτον έτος της ελευθερίας. (Πέτρος Μαυρομιχάλης, ηγεμών και Αρχιστράτηγος, και η Μεσσηνιακή Γερουσία εν Καλαμάτα)».

<https://keni.panteion.gr/index.php/el/1821>

<https://www.tovima.gr/2008/11/24/>

<https://el.wikipedia.org>

ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΩΝ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

«Δεκαοκτώ ήδη ολόκληρους μήνες διέτρεζαν, αφ ου η Ελλάς ήρχισε να πολεμή με τον εχθρόν του Χριστεπωνύμου πληρώματος. Όλοι αι δυνάμεις του Μωαμεθανισμού συντρέζασαι αγωνίζονται να εξολοθρεύσουν το Έθνος των Ελλήνων. Η Ευρωπαϊκή και Ασιατική Τουρκία, και αυτή η Αφρική, καθοπλίζονται αμιλλώμεναι δια να υποστηρίξουν την σιδηράν μάστιγα, η οποία εν διαστήματι τόσον αιώνων καταθλίβει το γένος των Ορθοδόξων Χριστιανών, και σήμερα σκοπαύει την εξόντωσιν αυτού.

Από την αρχήν του πολέμου μέχρι τούδε δις ύψωσεν η Ελλάς την φωνήν

«Ποτέ δεν αυτουχαίνομαι αυτοί που ισοδυναμούν για έναν μεγάλο εκκοιδά.»

Λόγος Βίβρου

της, δια μέσου των νομίμων αυτής παραστατών, εξαιτουμένη την συνδρομήν και αντίληψιν των Χριστιανικών Βασιλείων της Ευρώπης, ή τέλος απαιτούσα, δικαίω τω λόγω, την ακριβή από μέρους αυτών ουδετερότητα εις τον παρόντα ιερόν αυτής πόλεμον.

Σήμερον δε, επειδή μία επίσημος συνέλευσης των κρατίστων Βασιλέων αυτής συγκροτηθείσα εις την Ιταλικήν Χερσόνησον, επισήμως συνδιασκέπτεται και προνοουμένη περί των ιερών συμφερόντων και δικαιωμάτων εις όλα τα έθνη, αποδέχεται εκ συμφώνου την παρ' αυτής της συνλεύσεως ελπίζομένην διάρκειαν της παγκοσμίου ειρήνης, και ασφάλειαν παντός δικαιώματος, κατά το εικός η προσωρινή Διοίκησης της Ελλάδος παραβαίνει τα επικείμενα ιερά αυτής χρέη αν δεν εκθέσει εκ νέου προς τους υπερτάτους συμμάχους Μονάρχες την αληθή κατάστασιν του οποίου παριστάνει Έθνος των Ελλήνων, τα δικαιώματα αυτού, όσα εννόμως ζητεί και τέλος την σταθεράν απόφασιν των Ελλήνων ή να δικαιωθούν από τους επίγειους εθνάρχας, καθώς εύρον χάριν ενώπιον του υψίστου Θεού, ή να απωλεσθούν, αλλά Χριστιανοί και ελεύθεροι.

Ποταμοί αίματος έρρευσαν έως σήμερον, αλλ' όμως η του ζωοποιού Σταυρού τροπαιοφόρος σημαία, υψωθείσα, κυματίζει ήδη εις τα ωχυρωμένα τείχη της Πελοποννήσου, της Ατακής, της Εύβοιας, της Βοιωτίας, της Ακαρνανίας, εις το πλείστον μέρος της Ηπείρου και Θεσσαλίας, εις την Κρήτην και εις τας νήσους του Αιγαίου Πελάγους. Τοιαύτη είναι η πρόοδος, τοιαύτη η παρούσα κατάστασις των Ελληνικών πραγμάτων, εις την οποίαν όσοι γνωρίζουν την Τουρκίαν, είναι βέβαιοι ότι δεν δύναται οι Έλληνες να αποθέσουν τα όπλα, ειμή αποκτήσαντες δι αυτών των όπλων, ή δια συμβιβασμού όλα τα συνιστώντα την πολιτικήν των ύπαρξιν απόλυτον, ανεξάρτητον και περιτειχισμένην με όλα τα εθνικά δικαιώματα, ως μόνην εγγύησιν ικανήν ν' ασφαλίση το ανέπαφον της ιεράς θρησκείας, την ζωήν των πολιτών, την ιδιοκτησίαν και την τιμή του.

Εάν δε η Ευρώπη φροντίζουσα περί της διατηρήσεως της παγκοσμίου ειρήνης συγκαταβαίνει να πραγματευθή με την Οθωμανικήν πόρταν (Πύλη), επί σκοπώ να συμπεριλάβει και το Ελληνικόν Έθνος εις εν και το αυτό σύστημα γενικής ειρήνης, επ' αυτή τη υποθέσει και η προσωρινή της Ελλάδος Διοίκησης σπεύδει να διακηρύξη επαγγελματικώς δια της παρούσης, ότι ουδέποτε θέλει παραδεχθή καμμίαν συνθήκην, όσο ωφέλιμος κι αν είναι κατά το φαινόμενον, εν όσω οι εννόμως αποσταλέντες αυτής πρέσβεις δεν επιτύχουν την πρέπουσαν ακρόασιν, απολογούμενοι υπέρ των δικαιωμάτων της Ελλάδος και εκτιθέμενοι τα όσα ευλόγως απαιτεί και ποία είναι αι χρεία και τα ιερώτερα αυτής συμφέροντα..."

"Εν Αργεί η 29 Αυγούστου 1822

Εν απουσία του Προέδρου του Νομοτελεστικού

Ο αντιπρόεδρος Θάνος Κανακάρης»

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΕΡΟΝΑΣ : ΘΡΙΑΞΕΡ ΓΙΑ ΓΕΡΑ ΝΕΥΡΑ

Ρεπορτάζ, ανταπόκριση από τη Βερόνα

Από τις 20 Οκτωβρίου οι δυνατοί της Ευρώπης βρίσκονται στην έπαυλη Κανόσα στη Βερόνα της Ιταλίας για να συζητήσουν ξανά τα φλέγοντα ζητήματα, την επανάσταση που στην Ισπανία, την επανάσταση που είχε εκδηλωθεί στην Ιταλία, καθώς και την Επανάσταση των Ελλήνων, που είχε ξεκινήσει το προηγούμενο έτος. Ανάμεσα στους συνέδρους βρίσκονται ο Τσάρος Αλέξανδρος Α΄ συνοδευόμενος από τον υπουργό εξωτερικών Κόμη Καρλ Ρόμπερτ Νέσελροντε, ο Αυτοκράτορας της Αυστρίας συνοδευόμενος από τον Πρίγκιπα Μέττερνιχ, εκπρόσωποι του Βασιλιά της Πρωσίας, ο Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας Δούκας Ματιέ ντε Μονμορανσύ-Λαβάλ και ο διπλωμάτης Φρανσουά-Ρενέ ντε Σατωμπριάν, ο Άρθουρ Γουέλσλεϋ, δούκας του Ουέλλινγκτον, εκπροσωπώντας την Αγγλία, ο οποίος πήρε τη θέση του Υποκόμη Κάσλρεϊ μετά το τραγικό τέλος που έδωσε στη ζωή του, αυτοκτονώντας τον Αύγουστο κατά την προετοιμασία του συνεδρίου. Επίσης, ο Βασιλιάς της Σαρδηνίας Κάρολος Φήλιξ της Σαβοΐας, ο Βασιλιάς των Δύο Σικελιών Φερδινάνδος Α΄ των Βουρβόνων, ο Μέγας Δούκας Φερδινάνδος Γ' της Τοσκάνης, ο Δούκας της Μόντενα, η Δούκισσα της Πάρμας Μαρία Λουίζα και ο καρδινάλιος Τζουζέπε Σπίνα, εκπρόσωπος του Πάπα Πίου Ζ΄.

Η Ελληνική Επαναστατική κυβέρνηση, όπως είναι γνωστό, είχε πληροφορηθεί το γεγονός της σύγκλησης του συνεδρίου από τον ίδιο τον Καποδίστρια και προσπάθησε να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία και να κάνει γνωστό τον Αγώνα των Ελλήνων. Ετοίμασε τρεις επιστολές- εκκλήσεις, την πρώτη για τους αντιπροσώπους της Ευρώπης στο Συνέδριο, τη δεύτερη προς το Ρώσο Αυτοκράτορα

Αλέξανδρο και την τρίτη προς τον Πάπα. Παράλληλα, όρισε ως αντιπροσώπους της Ελληνικής Επαναστατικής Κυβέρνησης τον Κεφαλλονίτη Ανδρέα Μεταξά και το Γάλλο φιλέλληνα πλοίαρχο Philippe Jourdain με σκοπό να μεταβούν στη Βερόνα και να πείσουν τους αντιπροσώπους των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων ότι η Ελληνική Επανάσταση δεν έχει σχέση με την Ιταλική και την Ισπανική. Αναχώρησαν το Σεπτέμβριο από την Ύδρα με πρώτο σταθμό την Αγκόνα και στη συνέχεια τους ακολούθησαν λίγες ημέρες αργότερα ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, συνοδευόμενος από τον γιο του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, Γεωργάκη Μαυρομιχάλη.

Η πρώτη αποστολή φθάνοντας στην Αγκόνα παρέμεινε για κάποιο διάστημα στο λοιμοκαθακτήριο και από εκεί έστειλαν στον Πάπα τις εκκλήσεις της Ελληνικής κυβέρνησης για να τις διαβιβάσει στο Συνέδριο, παρακαλώντας τον να τους βοηθήσει να παρουσιαστούν και αυτοπροσώπως ώστε να εκθέσουν τα δίκαια του Αγώνα. Ο Πάπας Πίος Ζ΄ θέλοντας να ανταποκριθεί θετικά έγραψε σχετικά στον αντιπρόσωπό του καρδινάλιο Σπίνα προκειμένου να δοθεί σχετική άδεια από το συνέδριο. Η απάντηση του Συνεδρίου όμως ήταν αρνητική στην παρουσία των ελληνικών αποστολών. Μάλιστα το Συνέδριο απαιτήσε από τον Πάπα να απελάσει από την Αγκόνα τους Έλληνες απεσταλμένους και να τους ενημερώσει ότι ουδεμία απάντηση έχουν να περιμένουν. Τούτο έπραξε ο Πάπας με μεγάλη στεναχώρια, βλέποντας μια ακόμα ελπίδα επανένωσης των εκκλησιών να διαλύεται.

Πριν όμως φθάσει η αρνητική απάντηση και εγκαταλείψει το ιταλικό έδαφος, ο Α. Μεταξάς είχε αποστείλει στο συνέδριο μία ακόμα επιστολή εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης, στην οποία με υπερηφάνεια και αποφασιστικότητα δηλώνονταν μεταξύ άλλων:

«Αν μας αποβάλλετε θέλομεν τραπή προς τον ουράνιον κριτήν και θα νικήσωμεν ή θα αποθάνωμεν... Ο Αγών διεξάγεται υπό την ένδοξον σημαίαν του Ιησού Χριστού, του λυτρωτού του ανθρωπίνου γένους, του στέφαντος δια λαμπροτάτων επιτυχιών τα πολεμικά έργα των Ελλήνων, οίτινες ουδέν άλλο αιτούνται παρά των επιγείων βασιλέων ή την ασφάλειαν της πολιτικής αυτών υπάρξεως υπό δυναστείαν πιστήν εις το Ευαγγέλιον... Αιτούμεν μεγαλοφώνως Πατρίδα και Θρόνον και δικαιώματα υπάρξεως υπό νόμους σοφούς και μονίμους».

Έτσι όπως σημειώνει ο ιστορικός Πρόκενς Όστεν: «οι Έλληνες απεβλήθησαν υπό των Βασιλέων... Οι αλαζόνες και επιπόλαιοι άνδρες των ανακτοβουλιών δεν εθεώρησαν του κόπου άξιον ν' αποβλέψουσι προς αυτούς, οι φιλόφθοροι... τους ελυπήθησαν και οι νοήμονες τους επερίμεναν εν τη δια πυρός δοκιμασία

Έγχρωμη γελιογραφία των Συνέδρων της Βερόνας. Κάτω από το τραπέζι ο Κάιζερ βρέφος στη κούνια του (πηγή wikipedia org)

των κινδύνων». Και ο Μέττερνιχ χαρακτήριζε τους χειρισμούς των Ελλήνων «αυθάδεις και αδέξιους». Ο δε πρακτικογράφος και χρονογράφος των συνεδρίων της Ιεράς Συμμαχίας Τατίσεφ σημειώνει για το εν λόγω συνέδριο: «ούτε μία φωνή δεν ηκούσθη υπέρ των Ελλήνων».

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΒΕΡΟΝΑΣ

Στο συνέδριο αποφασίστηκε να δοθεί άδεια στον βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκο ΙΗ΄ ώστε να παρέμβει στην Ιβηρική χερσόνησο υπέρ του Ισπανού μονάρχη Φερδινάνδου Ζ΄, ενώ η Αγγλία αρνήθηκε να προσυπογράψει αντίστοιχη επέμβαση στη Λατινική Αμερική.

Σχετικά με το Ελληνικό ζήτημα τελικά το Συνέδριο της Βερόνας καταδίκασε την Ελληνική Επανάσταση αλλά δεν αποφασίστηκε επέμβαση. Το

«Ο ειδικός μας πόλεμος ήταν ο πόλεμος δικαίος, ήταν έδνος με άλλου έδνος, ήταν με ένα λαόν
όπου ποτέ δεν ηδέγησε να αναγνωριθεί ως τσαούτος, ούτε να αρκιστή, παρά μόνου ό,τι έκαρνε
η βία».

(Θ. Κολοκοτρώνη Απομνημονεύματα, καταγραφή Γ. Τερτσέτη, Αφοί Τολιδη, Αθήνα 1983)

ανακοινωθέν, που εκδόθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 1822, ανέφερε μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

«Μέγα πολιτικόν γεγονός εξερράγη περί τα τέλη της τελευταίας συνελεύσεως (του Συνεδρίου του Λάμπραχ). Ο,τι το ανατρεπτικόν των κοινωνιών πνεύμα ήρχισεν εν τη δυτική χερσονήσω, ό,τι εδοκίμασε να πράξη εν τη Ιταλία, το κατώρθωσεν εις τας ανατολικάς εσχαιάς της Ευρώπης. Καθ' ον καιρόν κατευνάσθησαν αι εν τοις βασιλείοις της Νεαπόλεως και της Σαρδηνίας στρατιωτικά επαναστάσεις διά της δυνάμεως, ερρίφθη ο επαναστατικός δαυλός εν μέσω της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι άνακτες, έχοντες σταθεράν απόφασιν ν' απωθήσων την αρχήν της επαναστάσεως καθ' οποίον μέρος και εν οποία μορφή και αν εφαινέτο, έσπευσαν να την καταδικάσωσιν εκ συμφώνου, ασχολούμενοι δε αμεταθέτως εις το έργον της κοινής φροντίδος των, αντέκρουσαν παν ό,τι εδύνατο να τους παρεκτρέψη της οδού των. Αλλ' ακούοντες και την φωνήν της συνειδήσεως και του ιερού χρέους συνήγόρησαν υπέρ των θυμάτων ασυνέτου και εγκληματικού επιχειρήματος. Αι πολλάι και φιλικαί των πέντε αυλών προς αλληλάς διακοινώσεις διαρκούσης της εποχής ταύτης, μιας των σημαντικωτέρων της συμμαχίας των, έφεραν εις σύμνοιαν όλας ως προς το ζήτημα της Ανατολής, απέκειτο δε εις την εν Βερώνη συνέλευσιν να καθιερώση και επιβεβαιώση τα ορισθέντα. Αι δε σύμμαχοι της Ρωσίας αυλαί ελπίζουσι ότι διά των κοινών προσπαθειών θα εξομαλυνθούν τα μέχρι τούδε εμπόδια διά την ευόδωσιν των ευχών αυτών».

Παρά το γεγονός ότι η Ελληνική Αντιπροσωπία δεν κατόρθωσε να φτάσει στη Βερόνα και οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις καταδίκασαν την ελληνική επανάσταση ως ενέργεια ασύνετη και εγκληματική, εκπορευόμενη από την ίδια ανατρεπτική πηγή του καρμποναρισμού, είναι θετικό το γεγονός ότι στο Συνέδριο δεν αποφασίστηκε η ένοπλη καταστολή της Ελληνικής Επανάστασης. Μπορεί η Ελληνική αντιπροσωπία να μην ακούστηκε και οι ηγεμόνες να δήλωσαν την αντίθεσή τους στον Ελληνικό Αγώνα αλλά οι διεκδικήσεις τους αναγνώστηκαν στο συνέδριο. Με αυτόν τον τρόπο πέτυχαν να γίνουν γνωστά τα δίκαια του Αγώνα τους και ως ένα βαθμό να διεθνοποιήσουν το Ελληνικό ζήτημα. Άλλωστε η Βερόνα ήταν ο τελευταίος τόπος συνάντησης των Δυνάμεων της Ιερής Συμμαχίας και η Ελληνική επανάσταση με την επίτευξη της ανεξαρτησίας των Ελλήνων θα βάλει την ταφόπλακα στις «ελέω θεώ μοναρχίες».

Σκίτσο Μαρία Νικολέττα Μπαρμπαγιάννη

Προσοχή, να μη μας πουν Καρβονάρους...

Η είδηση για την Ελληνική επανάσταση έφτασε στην Ευρώπη την ώρα που συνεδρίαζαν στο Λάμπραχ (σημερινή Λιουμπλιάνα) οι αυτοκράτορες της Ρωσίας και της Αυστρίας, ο βασιλιάς της Πρωσίας, οι αρμόδιοι υπουργοί τους και οι εκπρόσωποι της Γαλλίας και της Αγγλίας. Οι εργασίες του συνεδρίου κράτησαν από τον Ιανουάριο του 1821 έως το Μάιο του ίδιου έτους και ολοκληρώθηκαν με την απόφαση της βίαιης καταστολής από την Ιερή Συμμαχία των απελευθερωτικών κινήσεων στη Νεάπολη και στο Πεδεμόντιο, κινήματα που συνδέονταν με τους καρμπονάρους.

Ο ξεσηκωμός των Ελλήνων προκάλεσε όπως ήταν φυσικό έκπληξη και ανησυχία στις ευρωπαϊκές απολυταρχίες που έσπευσαν να καταδικάσουν την Ελληνική επανάσταση, χωρίς όμως -ευτυχώς- να αποφασίσουν την ένοπλη καταστολή της. Η στάση της Ευρώπης ήταν δυσμενής απέναντι σε κάθε φιλελεύθερο κίνημα και φυσικά αντίθετο απέναντι στους Καρμπονάρους. Γι' αυτό και οι υποστηρικτές της Ελληνικής Επανάστασης έκαναν προσπάθειες να την παρουσιάσουν ως επανάσταση έθνους καταδυναστευόμενου από βάρβαρο δυνάστη και όχι ως στασιαστική εξέγερση υποκινήμένη από τους διεθνείς ανατροπείς και τους Καρμπονάρους.

Χαρακτηριστική είναι και η στάση του Κολοκοτρώνη, ο οποίος στις αρχές της επανάστασης συγκράτησε τον όγλο και τους θερμώτατους στρατιωτικούς, έξω από το κατάλυμα του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, όταν επιχειρήσαν να εξοντώσουν τους προύχοντες, λέγοντας ότι δεν πρέπει να μας πουν καρβονάρους.

Έτσι, κοινός τόπος της πνευματικής, θα λέγαμε, ηγεσίας των Ελλήνων, που είχε γνώση των ευρωπαϊκών πραγμάτων, ήταν η εμφάνιση της ελληνικής επανάστασης ως εντελώς ξεχωριστής περίπτωσης από τις επαναστατικές κινήσεις που εκδηλώνονταν την ίδια εποχή στον ευρωπαϊκό χώρο. Η ιδιαιτερότητά της, σύμφωνα με την παραπάνω ερμηνεία, συνίσταται στο γεγονός ότι δεν επεδίωκε κάποια ριζοσπαστική κοινωνική εκτροπή και τη διατάραξη της ευρωπαϊκής τάξης.

Ποιοί ήταν όμως οι Καρμπονάρους; Η λέξη καρμπονάρους, στα ιταλικά *carbonaro* και στα λατινικά *carbonarius* σημαίνει καρβουνιάρης. Στη σύγχρονη ιταλική, η λέξη «*carbonaro*»-καρμπονάρους σημαίνει επίσης και «απόκρυφος», η δε λέξη «*carboneria*»-καρμπονερία σημαίνει επίσης και «συνωμοσία». Οι Καρμπονάρους ήταν μυστικές επαναστατικές οργανώσεις-εταιρίες που ιδρύθηκαν το 19ο αιώνα στην Ιταλία. Τα μέλη της οργάνωσης χαιρετίζονταν μεταξύ τους ως «εξάδελφοι» ενώ σύμβολα των Καρμπονάρων ήταν ο πέλεκυς, η αξίνα, ο γνώμονας και το ισοσκελές τρίγωνο με το θεϊκό οφθαλμό στο μέσον του. Οι Ιταλοί καρμπονάρους επηρέασαν πολλές άλλες επαναστατικές ομάδες στην Ισπανία, τη Γαλλία, τη Ρωσία καθώς και τη Φιλική Εταιρεία, τη μυστική οργάνωση που έθεσε τις βάσεις της Ελληνικής ανεξαρτησίας. Οι στόχοι των καρμπονάρων είχαν πατριωτικό και γενικότερα φιλελεύθερο-δημοκρατικό σκοπό, σε μια Ευρώπη που μετά την ήττα του Ναπολέοντα, τα μηνύματα της γαλλικής επανάστασης είχαν ατονήσει και οι απολυταρχικές δυνάμεις είχαν κυριαρχήσει. Με τον αυστριακό καγκελάριο Κλέμενς φον Μέττερνιχ στο τιμόνι, οι δυνάμεις αυτές θα ιδρύσουν την Ιερή Συμμαχία του 1815 και θα προσπαθήσουν να καταπνίξουν κάθε κίνημα που μπορούσε να απειλήσει την απολυταρχία και να αναζωπυρώσει τα μηνύματα της Γαλλίας του 1789.

Για την προέλευση των Καρμπονάρων υπάρχουν διάφοροι θρύλοι και λίγα ιστορικά στοιχεία. Σύμφωνα με τους δικούς τους μύθους, έχουν γενεαλογική συνέχεια από διάφορες εποχές, όπως την εποχή του Φιλίππου Β' της Μακεδονίας και τη μεσαιωνική Σαξονία, τη Γαλλία του Valois και την Ελισαβετιανή Αγγλία. Σύμφωνα με τη σύγχρονη αποδεκτή άποψη, οι Καρμπονάρους εμφανίζονται σαν ένα αντι-γαλλικό κίνημα ήδη από το 1807 στη Νάπολη.

Οι Καρμπονάρους, με ύπατο συμβούλιό τους τη λεγόμενη «Αρχαία Αγορά», στρατολογούσαν τα μέλη τους κυρίως από τις τάξεις των ευγενών, των φοιτητών, των δημόσιων λειτουργών, των διανοουμένων, των στρατιωτικών και των μικροκτηματιών και ήταν οργανωμένοι συνωμοτικά σε ολιγαριθμους πυρήνες, με τελετές ένταξης, οργανωτικούς βαθμούς (στους οποίους αντιστοιχούσαν ισάριθμοι τύποι σπλιέτων με συνθήματα και σύμβολα επάνω στις λάμες τους, που τα έφεραν πάντοτε επάνω τους οι Καρμπονάρους, είτε μέσα στις «αγορές» για τις διάφορες τελετές, είτε έξω από αυτές ως όπλα), μαθητεία, ψευδώνυμο (ο κάθε καρμπονάρους έπαιρνε ένα ψευδώνυμο, η δε αντιστοίχιση των ψευδωνύμων στα πραγματικά ονόματα γινόταν με εγγραφή σε δύο διαφορετικά βιβλία που φυλάσσονταν ξεχωριστά), συμβολική γλώσσα, σημεία αναγνώρισης (χειρονομίες, αγγίγματα και ειδικές λέξεις) και αυστηρή ιεραρχία: οι ανώτατοι αξιωματούχοι λέγονταν «Μεγάλα Φώτα» και οι ανώτεροι ονομάζονταν σύμφωνα με τα καθήκοντά τους «ελέγχοντες», «καλύπτοντες», «απέλιδες», κ.ά. Από τα αρχεία της μυστικής αστυνομίας που τους καταδίωκε, έχουν διασωθεί διάφορα συνθήματα και σημεία της οργάνωσης, όπως λ.χ. οι κωδικές λέξεις *Speranza* (Ελπίδα), *Fede* (Πίστη) και *Carita* (Αγάπη), το σύνθημα εισόδου σε κάποιες «αγορές» («Τιμή, Αλήθεια, Πατρίδα») και το αντιστόχημα «Ελπίδα, Πίστη, Ευσπλαχνία». Ως «σημείο συνεννόησης» έχει διασωθεί η λεγόμενη «Σκάλα»: ο Καρμπονάρους ύψωνε τα χέρια του μέχρι τους ώμους και τα κατέβαζε κάθετα κατά μήκος του σώματος, διαγράφοντας έτσι τους παραστάτες μιας σκάλας και μετά τα ύψωνε μέχρι το ύψος του στομάχου διαγράφοντας ένα σκαλοπάτι.

Οι Καρμπονάρους ορκίζονταν στην Αρετή, την Ελευθερία και την Ισότητα και υπόσχονταν αλληλεγγύη μεταξύ των μελών και αφοσίωση στην οργάνωση (σε σημείο μάλιστα που να περάσει στη λαϊκή γλώσσα της Ιταλίας η φράση «το υπόσχομαι ως Καρμπονάρους»), εχεμύθεια, αλλά και μίσος προς όλους τους τυράννους, τους οποίους όφειλαν να πολεμήσουν ακόμα και με τα όπλα. Διακρίνονταν ιεραρχικά σε «βοηθούς» και «μιαστούρους», με υπέρτατη αρχή τον απρόσωπο Θεό (Υπέρτατο Ον) (αν και συχνά, παρά την αποστροφή τους προς τη χριστιανική Θρησκεία, αναφέρονταν κάποιες φορές «βέβηλα» κατά την παπική «βούλα» «*Ecclesiam a Jesu Christo*»- στον Ιησού Χριστό ή τον Άγιο Θεοβάδδο, υποτιθέμενο άγιο-προστάτη των καρβουνιάρηδων), αποκαλούσαν τις 20μελείς ομάδες τους «ακαλύβες» («*bagacci*»-μπαράτσι) και τις στοές τους «αγορές» («*venditi*», «*ventes*»-βεντίτι, βέντες), τιμωρούσαν δε με θάνατο τους επίορκους και τους προδότες, καθότι διακυβευόνταν τόσα πολλά και η επιτυχία του σκοπού ήταν άμεσα συνυφασμένη με την ολοκληρωτική εχεμύθεια.

Στην εποχή της μεγάλης δόξας του (1820 -1821), ο Καρμποναρισμός είχε εξαπλωθεί ακόμα και στον γυναικείο πληθυσμό και ιδρύονταν η μία μετά την άλλη αρκετές γυναικείες στοές, τα μέλη των οποίων ονομάζονταν «Κηπεύτριες» («*Le Giardiniere*»-λε τζαρντινιέρε, ιταλική γλώσσα) και ως ψευδώνυμο έπαιρναν ονόματα λουλουδιών. Σύμφωνα με το «Λεξικό Ελευθερουδάκη» κατά την περίοδο αυτή η Καρμποναρία είχε περίπου 300.000 μέλη και ανησυχούσε πολύ την Ιερή Συμμαχία.

Στα μέσα του Απριλίου 1821 εξαρθρώθηκε από την αστυνομία της Φλωρεντίας η τοπική οργάνωση της Καρμποναρίας και τα περισσότερα στελέχη της κλείστηκαν στις φυλακές, ενώ άλλα κατόρθωσαν να διαφύγουν. Με τις εξεγέρσεις τους να έχουν κατασταλεί και τους εντοπισμένους ηγέτες τους είτε στη φυλακή, είτε στο εξωτερικό για να γλιτώσουν τις ζωές τους, αρκετές από τις «απόγειες» δομές των Καρμπονάρων καταδικάστηκαν να ατροφίσουν ή ακόμα και να καταρρεύσουν, ενώ οι ιδέες τους συκοφαντήθηκαν έντονα και έντεχνα από την προπαγάνδα των ευρωπαϊκών μοναρχιών.

Η διαδρομή και η κατάληξη της Καρμποναρίας μπορεί να ερμηνεύσει την ανάγκη των Ελλήνων να διαλύσουν κάθε υπόνοια των Ευρωπαίων, πως η δική τους εξέγερση σχετιζόταν με τους ανατρεπτικούς καρμπονάρους. Δικαιολογεί την εντύπωση που ήθελαν να δημιουργήσουν για μια αποκλειστικά και μόνο εθνική επανάσταση, η οποία δεν έχει σχέση με τους κοινωνικούς ταραξίες που τάραζαν τα ήσυχα νερά της Ιερής Συμμαχίας και της απολυταρχικής Ευρώπης.

Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις πηγές (ΟΕΚΔΒ, ΑΘΗΝΑ, 1997) wikipedia

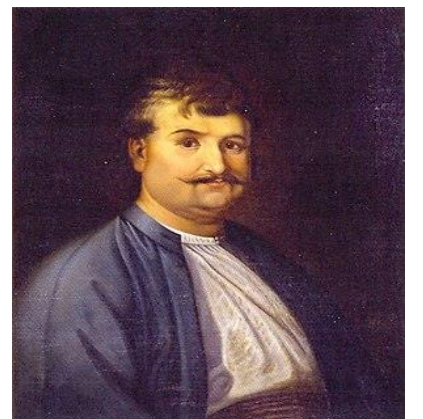
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ (Ανταπόκριση από Βιέννη)

ΤΕΛΟΣ ΕΛΑΒΕ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΡΗΓΑ: ΑΝΑΣΥΡΘΗΚΕ ΝΕΚΡΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΟΥΝΑΒΗ

(συνέχεια από σελ. 1)

Οι Οθωμανικές αρχές διέδωσαν πριν λίγες μέρες ότι ο Ρήγας και οι σύντροφοί του είχαν αποδράσει από τις φυλακές. Όμως σήμερα, 24 Ιουνίου, ανασύρθηκαν τα πτώματα των ανδρών από τον ποταμό Δούναβη. Σύμφωνα με τις πρώτες ενδείξεις ο θάνατός τους οφείλεται σε στραγγαλισμό.

Ο Ρήγας βρισκόταν στα χέρια των αστυνομικών αρχών από τον Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, όταν συνελήφθη στην Τεργέστη, σε ξενοδοχείο που είχε καταλύσει μαζί με τον Περραιβό από έναν Αυστριακό αξιωματούχο. Ακολούθως, ο Ρήγας υποβλήθηκε σε ανάκριση που διήρκεσε

Εκ των γραμμάτων γεννάται η ιστορική με την αιδώου λάμψου τα ελεύθερα έδη. Ρήγας Φεραίος, «Τα Δίκαια του Ανθρώπου», 22

περίπου ένα 10ήμερο, με την ολοκλήρωση της οποίας οδηγήθηκε σιδηροδέσμιος στη Βιέννη, κατόπιν εντολής του αστυνομικού διοικητή της. Τη νύκτα όμως της 30-31 Δεκεμβρίου, ο Βελεστανλής, συνειδητοποιώντας τη δυσχερή κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει ο ίδιος, αλλά και το αδιέξοδο των επαναστατικών του σχεδιασμών, επιχειρήσε να αυτοκτονήσει με ένα μικρό μαχαίριδιο, καταφέροντας ένα πλήγμα στο υπογάστριό του, αλλά απέτυχε. Τραυματισμένος αρκετά σοβαρά όπως ήταν, οδηγήθηκε σε νοσοκομείο όπου παρέμεινε έως τις αρχές του Φεβρουαρίου του 1798. Κατά τη διάρκεια της νοσηλείας του στην Τεργέστη φαίνεται ότι, υπό την ανοχή των φυλάκων του, κατόρθωσε να ειδοποιήσει με επιστολή το Γάλλο πρόξενο ζητώντας την επέμβασή του για να αφαιρεθεί ελεύθερος, όμως εκείνος καθυστέρησε αρκετά να ενεργήσει, αφού θεώρησε σκόπιμο να πληροφορήσει πρώτα τους ανωτέρους του και να ζητήσει τη σχετική άδεια.

Κατόπιν οδηγήθηκε στη Βιέννη, στις 14 Φεβρουαρίου, όπου ανακρίθηκε μαζί με τους υπόλοιπους συντρόφους του. Το κτήριο της αστυνομίας όπου κρατήθηκε ήταν ένα παλιό γυναικείο μοναστήρι του τάγματος των Καρμελιτών. Από εκεί ο Ρήγας και οι σύντροφοί του μεταφέρθηκαν σε φυλακές στο Βελιγράδι, όπου υπέμειναν φρικτά βασανιστήρια.

Εικάζεται ότι αιτία για τη θανάτωσή τους υπήρξε η πεποίθηση των Αυστριακών και Τουρκικών Αρχών πως ο Ρήγας και οι σύντροφοί του είχαν στενές σχέσεις με το Ναπολέοντα Α', θεωρούμενοι έτσι ως άκρως επικίνδυνοι. Οι διαδόσεις περί διαφυγής των εγκλείστων, τις οποίες «κατεσκεύασε» ο καίμακάμης, είχαν σκοπό να παραπλανήσουν τις κυβερνήσεις της Ευρώπης, προς τις οποίες η Οθωμανική Αρχή της Πόλης είχε παράσχει διαβεβαιώσεις ότι δε θα σκότωνε τους οκτώ Έλληνες φυλακισμένους χωρίς ανάκριση. Πέρα από αυτό, η Οθωμανική κυβέρνηση ανησυχούσε για τις διασυνδέσεις του Ρήγα με τον Πασβάνογλου, φοβούμενη ακόμη και επίθεση του τελευταίου κατά του Βελιγραδίου, ενώ επιπλέον, δίσταζε να διατάξει τη μεταφορά τους από το Βελιγράδι προς την Πόλη, από την πιθανότητα να σταλούν δυνάμεις του Πασβάνογλου στο δρόμο και να τους απελευθερώσουν.

(* Ο τίτλος του άρθρου αποτελεί παράφραση του ποιήματος του Ν. Εγγονόπουλου, «ΝΕΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΙΣΠΑΝΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΦΕΝΤΕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ ΣΤΙΣ 19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ 1936 ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΑΝΤΑΚΙ ΤΟΥ ΚΑΜΙΝΟ ΝΤΕ ΛΑ ΦΟΥΕΝΤΕ»)

Una action ...: μια πράξη αναντρη και απεχθής)

Πηγή : <https://el.wikipedia.org/>

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ VS ΚΛΕΜΕΝΣ ΦΟΝ ΜΕΤΤΕΡΝΙΧ

Παλινόρθωση, ισορροπία δυνάμεων, αρχή της νομιμότητας. Αυτοί οι πολιτικοί όροι αποδίδουν το πολιτικό κλίμα που επικρατούσε στην Ευρώπη μετά την ήττα του Ναπολέοντα. Το 1814 οι Ευρωπαϊκές Ηγεμονίες αναζητούσαν ένα σύστημα ισορροπίας μεταξύ των Δυνάμεων που είχαν εμπλακεί στους Ναπολεόντειους πολέμους. Γι' αυτό το λόγο συγκαλούν Συνέδριο το οποίο διεξάγεται στη Βιέννη το 1814-1815 και στο οποίο συμμετέχουν όλες οι τότε Ευρωπαϊκές Ηγεμονίες μέσω των αντιπροσώπων τους (450 συνολικά). Στη Βιέννη, στην πρωτεύουσα του κλασικισμού, ενώ ο Μπετόβεν διευθύνει ένα από τα πανηγυρικά κονσέρτα του, μουσικές εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα στα ανάκτορα και οι Ευρωπαίοι λικνίζονται στο ρυθμό του βαλς, οι ισχυροί της Ευρώπης ξεκινούν τις διαπραγματεύσεις τους με σκοπό να παγιώσουν την εξουσία τους.

Ο εκπρόσωπος της Γαλλίας Ταλλεϋραντ πέτυχε κατά τις συζητήσεις να επικρατήσει το πνεύμα που ο ίδιος εισηγήθηκε, η Αρχή της Νομιμότητας σύμφωνα με την οποία «Η διοίκηση και το καθεστώς παντός κράτους πηγάζει εκ της ελευθέρως θέλησεως των ελέω θεού ηγεμόνων», δηλαδή οι μονάρχες, όργανα της θείας βούλησης, αποκτούσαν το μοναδικό και υπέρτατο δικαίωμα να αποφασίζουν για τις τύχες των λαών. Στο Συνέδριο της Βιέννης, στη ρωσική αντιπροσωπεία που συνόδευε τον Τσάρο Αλέξανδρο συμμετείχε και ο Ιωάννης Καποδίστριας. Σε κάποια στιγμή των εργασιών του συνεδρίου θεώρησε ότι ήταν και η καταλληλότερη στιγμή να θέσει υπόψη του συνεδρίου και το ζήτημα των Ελλήνων που παρέμεναν υπό τον τουρκικό ζυγό. Τότε πλησιάζοντας τον Αυτοκράτορα Αλέξανδρο του μίλησε ιδιαιτέρως προκειμένου εκείνος ν' αναλάβει την πρόνοια υπέρ των Ελλήνων προσθέτοντας μεταξύ άλλων ότι οι «Έλληνες μετά τον Θεό θεωρούν προστάτη τους μόνο την ομόθηρησκη Αυτοκρατορία (Ρωσία)». Τότε ο Τσάρος του έδωσε την άδεια να θέσει το ζήτημα σε μία των συνεδριάσεων και στη συνέχεια θ' αναλάμβανε εκείνος το βάρος. Πράγματι ο Καποδίστριας στην αμέσως επόμενη συνεδρίαση λαμβάνοντας τον λόγο είπε: «*Νομίζω πως χρέος των Μεγαλειοτάτων, (Βασιλέων), είναι να λάβετε οποιαδήποτε πρόνοιαν και δια το καταδυναστευόμενον ελληνικόν έθνος παρά της Οθωμανικής εξουσίας, το οποίον υποφέρει τόσους αιώνας τον τυραννικόν οθωμανικόν ζυγόν και το οποίον διακινδυνεύει να πέση εις την τελευταίαν εξόντωσιν και τον*

μηδενισμόν, όθεν δεν μου φαίνεται δίκαιον το να αδιαφορήσουν οι Βασιλείς.»

Τότε ο Μέττερνιχ, που καλλιεργούσε αντιλαϊκά πνεύματα σηκώθηκε και απαντώντας στον Καποδίστρια με έντονο και προσβλητικό τρόπο είπε: «*Κύριε Κόμη! Η Ευρώπη δεν γνωρίζει Έλληνας, γνωρίζει την Οθωμανικήν Αυτοκρατορίαν υπό της οποίας την εξουσίαν είναι οι κατοικούντες σ' αυτήν Έλληνες. Δια τούτο φαίνεται, Κύριε Κόμη, υποστήριζες τόσον, και άφησες εκτός Συνδέσμου της Ιεράς Συμμαχίας, το απέραντον Οθωμανικόν Κράτος, αλλά δεν θα επιτύχεις τις ελπίδες σου περί τούτων.*»

Τότε ο Αυτοκράτορας Αλέξανδρος θεωρώντας ότι η προσβολή αυτή του αντιπροσώπου του στρέφεται και εναντίον του προσώπου του, εγέρθηκε και με έντονη φωνή διέκοψε τον Μέττερνιχ λέγοντάς του: «*Οι Έλληνες δια της Θείας Πρόνοιας και της Ευρωπαϊκής αιχμής ενόπλου βοήθειας θέλουν ελευθερωθούν ταχέως και συμφώνως προς τα αρχαία πατρογονικά των δίκαια, θα μείνουν ελεύθεροι, αυτόνομοι και ανεξάρτητοι.*»

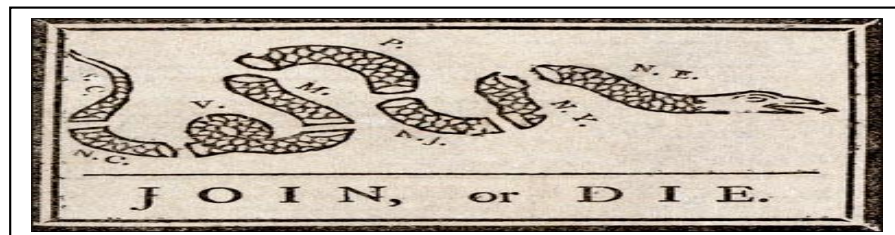
Κατόπιν αυτών ο μεν Καποδίστριας δεν συνέχισε την ομιλία του αλλά και ούτε ο Μέττερνιχ τόλμησε ν' απαντήσει. Ο διάλογος ανάμεσα στον Καποδίστρια και στο Μέττερνιχ μαρτυρά τη διάσταση των απόψεων ανάμεσα στους δύο άνδρες σχετικά με το ελληνικό ζήτημα αλλά και τη διαφορετική τους στάση απέναντι στα φιλελεύθερα κινήματα. Μετά από αυτόν τον διάλογο ο Μέττερνιχ, η ψυχή της Ιερής Συμμαχίας, ο δριμύς υποστηρικτής των απολυταρχικών κυβερνήσεων και σφοδρός πολέμιος των φιλελεύθερων κινήματων άρχισε να υποψιάζεται τον Ιωάννη Καποδίστρια ως υποστηρικτή και συνεργάτη των ανατρεπτικών οργανώσεων και κινήματων. Τον θεωρούσε εχθρό της Ιερής Συμμαχίας στο εσωτερικό της, εχθρό της Αρχής της Νομιμότητας και των μοναρχών που αποκαταστάθηκαν στους θρόνους τους. Τον υποψιάζονταν για συμπάθεια απέναντι στους Καρμπονάρους ακόμα και για υποστήριξή τους. Και τις υποψίες του θα επιβεβαιώσει μερικά χρόνια αργότερα ένας πράκτορας της γαλλικής αστυνομίας ο οποίος θα συνδέσει ρητά τον Καποδίστρια με το παράνομο δίκτυο της Καρμπονερίας. Η αναφορά απόκειται στα Αρχεία της Αστυνομίας των Παρισίων. Ανήκει σε σειρά εγγράφων του 1824, τα οποία αναφέρονται σε νεοσύστατη οργάνωση της Ελβετίας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της γαλλικής αστυνομίας, η οργάνωση αποτελούσε τμήμα της Καρμπονερίας και έφερε την επωνυμία «Γαλάτες Αναμορφωτές» (Reformateurs Gaulois).

Σύμφωνα με τον φάκελο των γαλλικών αρχείων, η Αστυνομία των Παρισίων αναζητούσε πολλούς μήνες στοιχεία για τη νέα οργάνωση. Η Αστυνομία έλαβε εντολή να εξιχνιάσει την ταυτότητα της οργάνωσης. Η τελική έκθεση επισυνάπτεται σε επιστολή του Σεπτεμβρίου του 1824. Οφείλεται σε μυστικό πράκτορα, ο οποίος είχε επιστρέψει πρόσφατα από την Ελβετία. Η αναφορά είναι εκτενής. Συμπληρώνεται επιπλέον με πολλά σχέδια, στα οποία απεικονίζονται τα διακριτικά στίλετα των «Αναμορφωτών» που παραπέμπουν σε γνωστές παραστάσεις για τα όπλα-σύμβολα των Καρμπονάρων.

Επικεφαλής των «Αναμορφωτών» ήταν ο Ελβετός στρατηγός Laharpe. Έτσι σημειώνεται στην αναφορά. Μνημονεύεται ακόμη μία προκαταρκτική συνάντηση των συνωμοτών, η οποία έγινε στη Γενεύη, στις αρχές του Ιουλίου του 1823. Ως τόπος της συνάντησης καταγράφεται το σπίτι του Καποδίστρια και υπογραμμίζεται επίσης η συμμετοχή του Laharpe. Σε δύο άλλες αναφορές Γάλλων πρακτόρων, ο Laharpe κατονομάζεται το 1823 ως αρχηγός των Ελβετών Καρμπονάρων. Ο Μέττερνιχ, από τη μεριά του, υποστήριζε ότι ο Laharpe συνεργαζόταν το 1819 με τους Ιταλούς Καρμπονάρους. Στην ταραγμένη εκείνη εποχή, ο φίλος του Καποδίστρια ήταν ο σημαντικότερος πολιτικός άνδρας της Ελβετίας. Φαίνεται επίσης ότι ήταν υψηλόβαθμο στέλεχος της Καρμπονερίας. Ο Καποδίστριας διατηρούσε εγκάρδια σχέση μαζί του από το 1813-1814, όταν χειρίστηκε το ελβετικό ζήτημα ως πληρεξούσιος του τσάρου.

Η συνάντηση του 1823, στο σπίτι του Καποδίστρια, θα μπορούσε να ήταν απλή συγκέντρωση φίλων; Μήπως οι «Γαλάτες Αναμορφωτές» απηχούσαν ασύστατες υποψίες πρακτόρων; Είναι γεγονός ότι οι αστυνομίες της Ευρώπης έβλεπαν τότε παντού το φάντασμα του καρμποναρισμού. Ταυτόχρονα, όμως, ο Καποδίστριας από τη Γενεύη συντόνιζε το φιλελληνικό κίνημα στην Ελβετία και στην Ευρώπη. Ίσως διατηρούσε επαφές με τους Καρμπονάρους για την υποστήριξη της ελληνικής Επανάστασης. Όταν το 1826 ταξιδεύει στο Παρίσι, η αστυνομία παρακολουθεί άγρυπνα τις κινήσεις του. Σχετικές αναφορές διασώζονται επίσης στα Εθνικά Αρχεία της Γαλλίας. Στα σχέδια τέλος των στίλετων, τα οποία φυλάσσονται στα γαλλικά αρχεία, απεικονίζονται τεκμήρια της δράσης του. Η ιστορική έρευνα και τα νέα στοιχεία που θα φέρει στο φως θα οδηγήσουν στην ιστορική αλήθεια.

(Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις πηγές, ΟΕΔΒ, ΑΘΗΝΑ 1997 el.wikipedia.org, www.tovima.gr/2008/11/25/opinions/o-kapodistrias-o-kalbos-kai-oi-karmponaroi/)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟ

Ευχάριστα τα νέα τον Ελληνικό Αγώνα. Ο Αδαμάντιος Κοραής μαζί με τον Πίκκολο και τον Βογορίδη προώθησαν από το Παρίσι την φλογερή Προειδοποίηση – Έκκληση της Μεσσηνιακής Γερουσίας προς τις ευρωπαϊκές αυλές και προς τους πνευματικούς ανθρώπους του κόσμου για να βοηθήσουν τους Έλληνες. Οι εκκλήσεις αυτές είχαν θερμή απήχηση στην Αμερική και τους δόθηκε τεράστια δημοσιότητα. Σε αυτό βοήθησαν οι αδελφοί Έβερρετ από τη Βοστώνη. Ιδιαίτερα ο Έδουάρδος Έβερρετ, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ και φίλος και θαυμαστής του Κοραή. Με αυτόν τον τρόπο το ελληνικό ζήτημα έφτασε και στο Κογκρέσσο των Η.Π.Α.

Ο Πρόεδρος της Αμερικής Μονρόε απευθυνόμενος στο Κογκρέσσο είπε:

«Είναι αδύνατον να θεάται τις τας καταθλίψεις ας υφίσταται η Ελλάς χωρίς να συγκινηθεί βαθύτατα. Το όνομά της πληροί βαθύτατα τον νουν και την καρδιάν με τα υψηλότερα και ευγενέστερα ιδανικά. Εξαιρετική επιτηδειότης και λεπτότης εις τας τας τέχνας, ηρωική ευγένεια εις τας πράξεις, αγνός πατριωτισμός, ενθουσιώδης ζήλος και αφοσίωσις προς την ελευθερίαν ενούνται μετά των αναμνήσεών μας περί της αρχαίας Ελλάδος. Η επί τούτους χρόνους έκλειψις της χώρας ταύτης υπό τον καταθλίβοντα αυτήν σκοτεινόν ζυγόν είχε βαθέως λυπήσει τα γενναιόφρονα πνεύματα του παρελθόντος. Ήτο συνεπώς φυσικόν η νέα εμφάνισις του λαού αυτού εν τω αρχικώ του χαρακτήρι αγωνιζομένου υπέρ της ελευθερίας του να διεγείρη τον ενθουσιασμόν και την συμπάθειαν πανταχού των Ηνωμένων Πολιτειών. Υπάρχει δε ισχυρά ελπίς ότι ο λαός αυτός θα ανακτήση την ελευθερίαν του και την εν ίση μοίρα θέσιν αυτού εν τω κόσμω προς τα λοιπά έθνη».

Τα θερμά λόγια, ωστόσο, και η συγκίνηση για τον Ελληνικό αγώνα δεν συνοδεύτηκαν από έμπρακτη βοήθεια. Ο Μονρόε παραμένει πιστός στο δόγμα του που δεν επιτρέπει την ανάμιξη της Αμερικής στις υποθέσεις της Ευρώπης. Το επίσημο κράτος περιορίζεται σε λόγια αλλά το λαϊκό φιλελληνικό κύμα ενισχύει με εφόδια και όπλα την επανάσταση.

(Ιστορία της Νεώτερης και Σύγχρονης Ελλάδας, τ. Α', Τάσος Βουρνάς)

Η ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΪΤΗ

Η Αϊτή -το Χαϊτίον, γίνεται η πρώτη κρατική οντότητα που αναγνωρίζει την Επανάσταση του '21 και το δικαίωμα των Ελλήνων για αυτοδιάθεση. Ο Πρόεδρος της μικρής δημοκρατίας της Καραϊβικής Γιόχαν Μπόγιερ (Jean Pierre Boyer) απάντησε στην επιστολή έκκληση των Κοραή, Πίκκολου και Βογορίδη αναγνωρίζοντας την ελληνική προσωρινή διοίκηση και ευχόμενος τη νίκη της επανάστασης.

Δημοσιεύουμε την επιστολή του:

Ζαν Πιερ Μπουαγέ, πρόεδρος του Χαϊτίου, προς τους Πολίτες της Ελλάδος Α. Κοραήν, Κ. Πολυχρονιάδη, Α. Βογορίδη και Κ. Κλωνάρην.

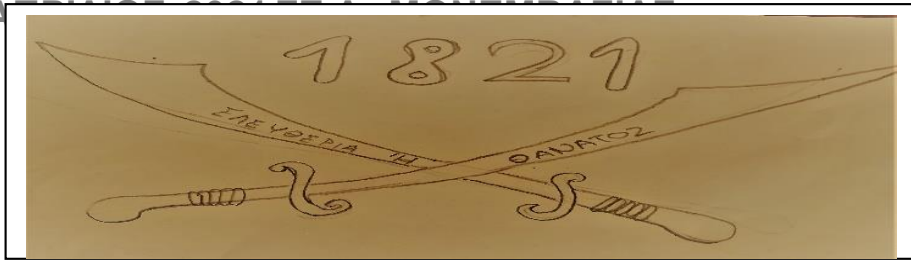
«Εις τα Παρίσια Πριν ή δεχθώμεν την επιστολή υμών,

σημειούμενην εκ Παρισίων τη 20η παρελθόντος Αυγούστου, έφθασεν ενταύθα η είδησις της επανάστασεως των συμπολιτών υμών κατά του δεσποτισμού, του επί τρεις περίπου διαρκέσαντος εκατονταετηρίδας. Μετά μεγάλου ενθουσιασμού εμάθομεν ότι η Ελλάς αναγκασθείσα τέλος πάντων εδράξατο των όπλων, ίνα κτήσηται της ελευθερίαν αυτής και την θέσιν, ήν μεταξύ των εθνών του κόσμου κατείχε. Μία τόσοσ ωραία και τόσοσ νόμιμος υπόθεσις, και προ πάντων αι συνοδεύσασαι ταύτην πρώται επιτυχίαι, ουκ εισίν αδιάφοροι τοις Χαϊτίοις, οίτινες, ως οι Έλληνες επί πολύν καιρόν έκλινον τον αυχένα υπό ζυγόν επονειδιστον και δια των αλύσεων αυτών συνέτριψαν την κεφαλήν της τυραννίας. Ευχηθέντες προς τον ουρανόν, όπως υπερασπισθή τους απογόνους του Λεωνίδου, εσκέφθημεν ίνα συντρέξωμεν τας γενναίας δυνάμεις τούτων, ει μη διά στρατευμάτων και πολεμοφοδίων, τουλάχιστον διά χρημάτων, ως χρησίμων εσομένων διά προμήθειαν όπλων, ών έχετε ανάγκην. Συμβεβηκότα όμως, επιβαλόντα τη πατρίδι ημών μεγάλην ανάγκην. επησχόλησαν όλον το χρηματικόν, εξ ου η Διοίκησις ηδύνατο καταβάλει μέρος. Σήμερον έτι η επανάστασις, η κατά το ανατολικόν μέρος της νήσου επικρατούσα, υπάρχει νέον προς την εκτέλεσιν αυτού του σκοπού κώλυμα. Επειδή το μέρος όπερ ηνώθη μετά της Δημοκρατίας, ής προεδρεύω, υπάρχει εν μεγίστη ενδεία και προκαλεί δικαίως μεγάλην του ταμείου ημών την δαπάνην. Εάν δ' επέλθωσι κατάλληλοι, ως επιθυμούμεν, αι περιστάσεις, τότε βοηθήσωμεν προς τιμήν ημών τοις τέκνοις της Ελλάδος, όσον δυνηθώμεν. Πολίται, διερμηνεύσατε προς τους συμπατριώτας υμών τας θερμότερας ευχάς, άς λαός του Χαϊτίου αναπέμπει υπέρ της ελευθερώσεως αυτών. Οι μεταγενέστεροι Έλληνες ελπίζουσιν εν τη αναγεννωμένη ιστορία τούτων άξια της Σαλαμίνας τρόπαια. Είθε παρόμοιοι τοις προγόνοις αυτών αποδεκνύομενοι και υπό των διαταγών του Μιλτιάδου διευθυνόμενοι, δυνηθώσιν εν τοις πεδίοις του νέου Μαραθώνος τον θρίαμβον της ιεράς υποθέσεως, ήν επεχείρησαν υπέρ των δικαιωμάτων αυτών, της θρησκείας και της πατρίδος. Είθε, τέλος, διά των φρονίμων διατάξεων αυτών μνημονευθώσιν εν τη ιστορία οι κληρονόμοι της καρτερίας και των αρετών των προγόνων.

Τη 15η Ιανουαρίου 1822 και 19η της Ανεξαρτησίας Μπόγιερ»

Ο Αϊτινός πρόεδρος σημειώνει στην επιστολή του ότι η χώρα του είναι πολύ φτωχή και δεν έχει ολοκληρώσει τον αγώνα της εναντίον των Γάλλων αποικιοκρατών. Έτσι, δεν είναι σε θέση να ενισχύσει οικονομικά την Ελλάδα. Αναγνώριζει, όμως, το δικαίωμα των Ελλήνων γι' αυτοδιάθεση και μιλά με θερμά λόγια για την επανάσταση. Συμβολικά, η Αϊτή στέλνει στους Έλληνες 45 τόνους καφέ προς πώληση, για να αγοραστούν καριοφίλια και άλλα πολεμοφόδια, αλλά και 100 Αϊτινούς εθελοντές, που πέθαναν όλοι κατά τη διάρκεια του ταξιδιού προς την Ελλάδα. (Ιστορία της Νεώτερης και Σύγχρονης Ελλάδας, τ. Α', Τάσος Βουρνάς, <http://www.mixanitouxronou.gr>, «Δοκίμιον Ιστορικόν περί της Ελληνικής Επανάστασεως» του φιλικού και αγωνιστή του '21, Ιωάννου Φιλήμονος)

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ : ΤΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΑΣΤΡΟ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΕΣ

Διακόσια χρόνια μετά την επέτειο της επανάστασης του 1821, ανακαλούμε στην μνήμη μας τα όσα συνέβησαν κάνοντας μια αναδρομή στα σημαντικότερα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην ιστορική περιοχή μας.

Όλα ξεκινούν το 1818, όταν ο Παπαφλέσσας διαδίδει την Φιλική Εταιρεία και μερικοί Μονεμβασιίτες αποφασίζουν να μνηθούν σε αυτή. Οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι: Χρύσανθος Παγώνης, Παναγιώτης Καλογεράς, Ιωάννης Δεσποτόπουλος, Θωμάς Σπανιωλάκης και Αντώνης Καλογεράς.

Λίγους μήνες πριν την Επανάσταση, στην διοίκηση της Μονεμβασιάς βρίσκεται ο Μουσταφά Βεζής και σε αυτόν υποτάσσονται 1500 Τούρκοι και 8000 Έλληνες.

Ωστόσο, οι επαναστατικές προθέσεις των Ελλήνων γίνονται αντιληπτές από τις Τουρκικές αρχές και σε αντίποινα, καλούν τους πρόκριτους Παναγιώτη Καλογερά, Ιωάννη Δεσποτόπουλο και τον Μητροπολίτη Χρύσανθο Παγώνη με σκοπό να καταπνίξουν τις επαναστατικές τους διαθέσεις κρατώντας τους όμηρους. Ο Παγώνης, υποκύπτει στη δόλια ενέδρα τους, ενώ οι άλλοι αγνοούν την πρόσκληση.

Έτσι, στις 22 Μαρτίου οι υποψιασμένοι Τούρκοι, εγκαταλείπουν τα χωριά και οχυρώνονται στο κάστρο. Την 25^η Μαρτίου του 1821 κηρύσσεται η Ελληνική Επανάσταση και τρεις μέρες αργότερα επαναστατικά σώματα 1500 ανδρών καταφθάνουν στην περιοχή της Μονεμβασιάς. Μάλιστα, στις 3 Απριλίου τα πρώτα Σπετσιώτικα πλοία, υπό την ηγεσία του Γεωργίου Πάνου, αρχίζουν να πολιορκούν το κάστρο.

Η πρώτη απόπειρα των Τουρκικών στρατευμάτων να αντιδράσουν γίνεται μετά τον ναυτικό αποκλεισμό των Ελλήνων. Η προσπάθεια αυτή δεν ευδοκίμει καθώς γίνονται αντιληπτοί από τους Έλληνες. Παρόλα αυτά οι Τούρκοι δεν υποχωρούν. Με αναπτερωμένο το ηθικό, στα μέσα Μαΐου 140 άξιοι Τούρκοι μαχητές, παίρνουν το ρίσκο να χτυπήσουν τους Έλληνες από τα νότια. Το σχέδιο καταλαβαίνει γρήγορα ο Π. Καλογεράς και δεν αργεί να το μεταφέρει στα αυτιά των Ελλήνων.

Την νύχτα της 17^{ης} Μαΐου διεξάγεται στιχομυθία μεταξύ του Τούρκου πολεμιστή Σπίθα και του Έλληνα Τσάκωνα αγωνιστή Μπουτσελά. Τα λόγια είναι τα ακόλουθα: «Αι, Ρωμηοί! Απόψε η νύχτα είναι γκαστρωμένη» και απαντά ο Μπουτσελάς «Μα να ιδούμε τι παιδί θα κάμη!». Και πράγματι, την νύχτα αυτή τα ελληνικά στρατεύματα αντιλαμβάνονται τις προθέσεις τους καταπνίγουν την δεύτερη απόπειρά τους.

Λίγο καιρό αργότερα, τα προβλήματα της έλλειψης τροφής οδηγούν τους Τούρκους αγάδες της κάτω πόλης να ανεβούν στο φρούριο του Γουλά στην πάνω πόλη, αφήνοντας τους κατοίκους της κάτω πόλης να υποφέρουν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να αναγκάζονται να τρώνε ακόμα και μικρά παιδιά για να επιβιώσουν.

Ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης παρακολουθώντας την πολιορκία της Μονεμβασιάς, καλεί τους Τούρκους να παραδοθούν τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Οι συνθήκες σπρώχνουν τους Τούρκους να αποδεχθούν την πρόταση του Μαυρομιχάλη, αλλά τελικά αυτό δεν γίνεται αποδεκτό.

Όμως η έλλειψη τροφής δεν επηρεάζει μόνο τους Τούρκους, αλλά και τους Έλληνες, οι οποίοι ετοιμάζονται να διαλύσουν την πολιορκία. Την ίδια στιγμή, μέσα στο κάστρο οι Τούρκοι είναι έτοιμοι να ενδώσουν στην σκληρή πολιορκία των Ελλήνων. Σύντομα ο Καλογεράς, αντιλαμβάνεται την κατάσταση που επικρατεί στο στρατόπεδο των Τούρκων και προσπαθεί να αναπτερώσει το ηθικό των Ελλήνων.

Ο ίδιος βάζει σε εφαρμογή το σχέδιο: να στείλει τους Κορώνη, Λελάκη και Θεοφιλάκη, να κολυπήσουν και να ειδοποιήσουν του Έλληνες πολιορκητές στην απέναντι στεριά να μην λύσουν την πολιορκία. Παρά την απόπειρα των Τούρκων να παρεμποδίσουν την προσπάθεια των μαχητών, αυτοί φτάνουν και μεταφέρουν το μήνυμα.

Σε αντίποινα οι Τούρκοι συλλαμβάνουν την γυναίκα του Κορώνη, Βενέτα με τα παιδιά της, και την υποβάλουν σε σκληρά βασανιστήρια. Αυτή όμως δεν υποκύπτει και υποστηρίζει μέχρι τέλους την απόφαση του άνδρα της. Ο Καλογεράς μαθαίνοντας τα νέα σπεύδει να γλιτώσει τη Βενέτα λέγοντάς τους ότι το μίσος των Ελλήνων θα μεγαλώσει προς αυτούς εάν την σκοτώσουν και έτσι αφήνεται ελεύθερη. Όμως η δίψα για εκδίκηση ωθεί τους Τούρκους σε σύλληψη και σφαγή του 94χρονου πατέρα του Λελάκη.

Σιγά-σιγά αχνοφαίνεται στον ορίζοντα η απελευθέρωση της Μονεμβασιάς. Την 21^η Ιουνίου, ο Δημήτριος Υψηλάντης καταφθάνει στην Τρίπολη και στέλνει τον Κατακουζηνό την επόμενη κιάλας ημέρα να υπογράψει συμφωνία για την παράδοση της πόλης. Υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ πολιορκητών και Κατακουζηνού ως προς τον τρόπο παράδοσης της πόλης. Οι μεν επιμένουν στην κατάληψη του φρουρίου ο δε Κατακουζηνός στην σύναψη συνθήκης. Για να βάλει τέλος στις διαφωνίες αναγκάζει τους Έλληνες να υπογράψουν

συμφωνητικό ότι δεν θα προβούν σε προσπάθειες λαφυραγωγής. Παρόλα αυτά οι Έλληνες δεν συμμορφώνονται και καταλαμβάνουν τον πύργο της Γέφυρας στις αρχές Ιουλίου. Οι επαρμένοι Έλληνες αρχίζουν επιθέσεις κατά της κάτω πόλης και οι υποψιασμένοι Τούρκοι τους τρέπουν σε φυγή με βαριές απώλειες.

Γύρω στα μέσα Ιουλίου οι προτάσεις του Κατακουζηνού δεν βρίσκουν σύμφωνους όλους τους Τούρκους, οι οποίοι χωρισμένοι σε πάνω και κάτω στρατόπεδα, προσπαθούν να βρουν την χρυσή τομή. Η απόφαση των κάτω να παραδώσουν την πόλη, προκαλεί ρήξη στα δύο στρατόπεδα, με αποτέλεσμα οι πάνω αγάδες να καλέσουν τους κάτω σε δήθεν συνεννόηση με απώτερο σκοπό να τους σκοτώσουν. Για ακόμη μια φορά, η παρέμβαση του Καλογερά, κρίνει το αποτέλεσμα. Η απόφαση για ολοκληρωτική παράδοση του φρουρίου έχει παρθεί.

Την 18^η Ιουλίου δίνεται στους Τούρκους τελεσίγραφο από τον Κατακουζηνό με τους εξής όρους συνθήκης: **να παραδώσουν τα κλειδιά της πόλης, να καταβάλουν πολεμική αποζημίωση, να προστατευθεί η ζωή, η τιμή και η ελευθερία των κατοίκων δίνοντάς τους 24 ώρες για να αποφασίσουν.** Οι όροι αυτοί βρίσκουν σύμφωνους τους Τούρκους. Ακολουθούν οι υπογραφές των αγάδων και παραδίδονται στο στρατόπεδο του Κατακουζηνού τα κλειδιά της πόλης. Με επιστολή του ο Κατακουζηνός στους Σπετσιώτες αναφέρει χαρακτηριστικά: «Σπεύδω να σας φανερώσω την χαροποιάν αγγελίαν ότι σήμερα γινόμεθα κύριοι του κάστρου της Μονεμβασιάς με την βοήθεια του Τιμίου Σταυρού, τον οποίον φέρομεν εις τας σημαίας μας».

Την 23^η Ιουλίου φτάνει στην Μονεμβασιά, ο επικεφαλής των πολιορκητικών σωμάτων Αλέξανδρος Κατακουζηνός και επικυρώνει την ελευθερία του κάστρου, ύστερα από 361 χρόνια. Η σημαντική αυτή νίκη, γιορτάζεται με μια συγκινητική δοξολογία στον ναό του Ελκόμενου Χριστού.

Η συγκεκριμένη μέρα έχει καθιερωθεί ως ημέρα γιορτής για τον τόπο μας και ως ένδειξη τιμής τελείται ακόμα και σήμερα πανηγυρική δοξολογία στον ναό του Ελκόμενου Χριστού, κατάθεση στεφάνων στην μνήμη των πεσόντων και αναπαράσταση της πυρπόλησης της Τουρκικής Γολέτας. (Πηγές: Καλογεράς Εμ. Κωνσταντίνος (1955) Μονεμβασία ή Βενετία της Πελοποννήσου, Αθήνα Κατωήρης Δ. Αντώνιος (1976) Μονεμβασία ή Θρυλική καστροπολιτεία του Μοριά, Αθήναι)

Μία σπάνια οθωμανική μαρτυρία για την πολιορκία του κάστρου της Μονεμβασιάς

Ο Μοραβής Γιουσούφ Μπέης ήταν γιος του Αχμέτ Πασά Σαλλάμπας, βαλή του πασαλίκιου του Μοριά. Η μητέρα του ήταν Ελληνίδα η οποία αιχμαλωτίστηκε κατά τα Ορλωφικά. Ο Γιουσούφ Μπέης ήταν Οθωμανός αξιωματούχος γνώστης της ελληνικής και διατηρούσε κοινωνικές επαφές με Έλληνες. Κατά την έναρξη της επανάστασης, το 1821, εγκλωβίστηκε στο Ναύπλιο και παρέμεινε εκεί ως την παράδοση του κάστρου, το Νοέμβριο του 1822. Μετά την απελευθέρωσή του κατέγραψε τις εμπειρίες του και το κείμενο παρέμεινε αρχικά αδημοσίευτο. Τη δεκαετία του 1980 το οθωμανικό χειρόγραφο του Μοραβή Γιουσούφ Μπέη εντοπίστηκε στην Κρατική Βιβλιοθήκη του Μαρβούργου από τον καθηγητή Γιάννη Αλεξανδρόπουλο. Αυτός το παρέδωσε σε μικροφίλμ στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών με την παρότρυνση να εκδοθεί, αφού αποτελούσε μια σπάνια οθωμανική μαρτυρία για την Ελληνική Επανάσταση. Το χειρόγραφο μεταφράστηκε και εκδόθηκε, μετά από έρευνες που πραγματοποίησαν Έλληνες και Τούρκοι ιστορικοί, από το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση ο Μοραβής Γιουσούφ Μπέης αφηγείται τα γεγονότα από την αρχή της Επανάστασης και την άφιξη στην Πελοπόννησο οθωμανικών ενισχύσεων την άνοιξη του 1821, την άλωση της Τρίπολης έως τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των Οθωμανών του κάστρου του Ναυπλίου και των Ελλήνων πολιορκητών και τις συζητήσεις του συγγραφέα με Έλληνες επικεφαλής. Ενδιαφέρον προκαλεί και η ερμηνεία του για την Ελληνική επανάσταση καθώς την παρουσιάζει ως αποτέλεσμα της εθνικής αφύπνισης των επαναστατών της Πελοποννήσου και του θρησκευτικού μίσους που έτρεφαν για τους μουσουλμάνους. Για τον Γιουσούφ Μπέη οι επαναστάτες αποτελούσαν έναν όχλο που συγκρούταν με μια αυτοκρατορία. Για την πολιορκία του κάστρου της Μονεμβασιάς αναφέρει :

«Το κάστρο της Μονεμβασιάς βρίσκεται σε ένα ακρωτήρι στη δυτική πλευρά της χερσονήσου, περιβάλλεται και από τις τέσσερις πλευρές από θάλασσα, σαν νησί, και έχει χτιστεί στην κορυφή ενός ψηλού λόφου, κομμένου στο βράχο. Καθώς είναι δυσπρόσιτο και ισχυρό κάστρο, προφυλαγμένο και προστατευμένο από όλες τις πλευρές και με επαρκή αριθμό στρατιωτών στο εσωτερικό του, οι κάτοικοι άντεξαν την πολιορκία για πέντε μήνες. Όταν τελείωσαν οι υπάρχουσες προμήθειες και το βάσανο της πείνας είχε φτάσει σε τέτοιο επίπεδο που για ένα διάστημα οικονομούνταν με το να τρώνε τους νεκρούς, και παρόλο που πολεμούσαν και αντιστέκονταν και φρόντιζαν να είναι όρθιοι, αφού λόγω της μεγάλης πείνας πέθανε το ένα τρίτο, με στενοχώρια συνθηκολόγησαν και συμφώνησαν με τους απίστους να τους μεταφέρουν στο Κουσάντασι. Κι ενώ είχαν κάνει αυτή τη συμφωνία, αφού μπήκαν οι εχθροί της πίστης στο προαναφερθέν κάστρο συνέλαβαν το εν τέταρτο όσων βρίσκονταν μέσα και μετέφεραν και έστειλαν στο παραπάνω μέρος [το Κουσάντασι] συνολικά εφτακόσιους κατοίκους. Αυτό όζυνε τα πάθη και διέγειρε τους μουσουλμάνους της προαναφερθείσης νήσου, με αποτέλεσμα να εκτελεστούν εκεί μερικοί άπιστοι. Όταν οι άπιστοι της Χερσονήσου [του Μοριά] το έμαθαν, ενώ είχαν συμφωνήσει για τη συνθηκολόγηση του κάστρου του Ναβαρίνου με όρους και ισχυρές υποσχέσεις, και κατά την είσοδό τους στο κάστρο δεν σεβάστηκαν τους όρους: σκότωσαν και εκτέλεσαν τον πληθυσμό και μόλις τέσσερις μουσουλμάνοι κατάφεραν να δραπετεύσουν και να σώσουν τη ζωή τους. Μολονότι, σύμφωνα με τις ψευδείς αφηγήσεις των ειδωλολατρών απίστων, αυτό ήταν αποτέλεσμα της κακής συμπεριφοράς [των μουσουλμάνων] στο Κουσάντασι, αυτά τα ψεύτικα λόγια δε συμφωνούν με το συμβάν. Είναι φανερό ότι όσον αφορά τους κατοίκους του Μοριά η σφοδρή έχθρα τους είχε φτάσει σε τέτοιο βαθμό, που αναμφίβολα θα είχαν ορκιστεί και υποσχεθεί μεταξύ τους να μην επιτρέψουν τη διάσωση κανενός. Εκτός αυτού, θα έπρεπε να ισχύει αυτή η συμπεριφορά και απέναντι στους κατοίκους στο κάστρο της Μονεμβασιάς. Όμως οι κάτοικοί της είχαν από παλιά φιλία με τους ραγιάδες των δικών τους καζάδων. Εκτός από αυτή την παλιά οικειότητα επειδή είχαν ανέκαθεν τη συνήθεια να παντρεύονται Ρωμιές, ήταν έτσι συγγενείς μεταξύ τους και αναμφίβολα αυτό ήταν και η αιτία της διάσωσης των περισσότερων. [Αντίθετα], οι κάτοικοι στο κάστρο του Ναβαρίνου πολιορκούμενοι επί τριετήμιση μήνες, φανέρωσαν τον ισλαμικό τους ζήλο ενάντια στους εχθρούς, στο τέλος όμως τελείωσαν οι υπάρχουσες λιγοστές προμήθειες και οι περισσότεροι πέθαναν. Και οι υπόλοιποι χωρίς ισχύ και δύναμη πια, ζήτησαν προστασία και συμφώνησαν με τους ανηλεείς απίστους για την έξοδό τους. Μόλις το κάστρο παραδόθηκε, όπως περιγράφηκε

«Τόσα χρόνια ισοληκημένα από στεριά και θάλασσα
όλοι ιδεινάνε, όλοι εκοτώνονται και κανένας δεν ιδέδανε»

Γιάννης Ρίτσος, Ριμνισίνη

προηγούμενος, οι άπιστοι τους σκότωσαν και τους εκτέλεσαν όλους. Όταν τα δύο παραπάνω κάστρα έπεσαν στα χέρια των εχθρών, οι κακούργοι που πολιορκούσαν το κάστρο του Ναυπλίου άναψαν φωτιές και έριξαν τουφεκίες στα βουνά και τους λόφους για να πανηγυρίσουν. και για να παρακινήσουν τους υπόλοιπους μουσουλμάνους να εκκενώσουν το κάστρο, φώναζαν με δυνατές κραυγές ότι δήθεν θα περνούσαν τους κατοίκους των δύο κάστρων μαζί με την περιουσία και τα υπάρχοντά τους, χωρίς ζημία για κανέναν, στις ακτές της Μικρασίας και ενίοτε και της Ρούμελης».

(Οθωμανικές αφηγήσεις για την Ελληνική Επανάσταση από τον Γιουσούφ Μπέη στον Αχμέτ Τζεβντέτ πασά, Σοφία Λαΐου -Μαρίνος Σαρηγιάννης, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2019)

«Κτήμα ές αεί» (Χρυσάνθη Χουσιάκου)

Ζήσανε άνθρωποι πολλοί όλα αυτά τα χρόνια,
σε μέρη όπου η ψυχή, αντρεία κρατά αιώνια.
Αυθήσαν στην εύφορη γη χιλιάδες παλικάρια,
ευλογημένα απ' τον Θεό πολέμησαν λιοντάρια.
Και βγήκαν πάλι νυαητές που γύρισε ο χρόνος
και την ψυχή σημάδεψε ανείπωτος ο πόνος.
Αλλά δεν έπαψαν ποτέ, το φως ν' αναζητούνε
που κάτω στο κρυφό σχολειό, φανάρι το κρατούνε.
Ορκίστηκαν πολεμιστές για να σωθεί η πατρίδα,
και στις πιο δύσκολες στιγμές, δε χάρηκ' η παρτίδα.

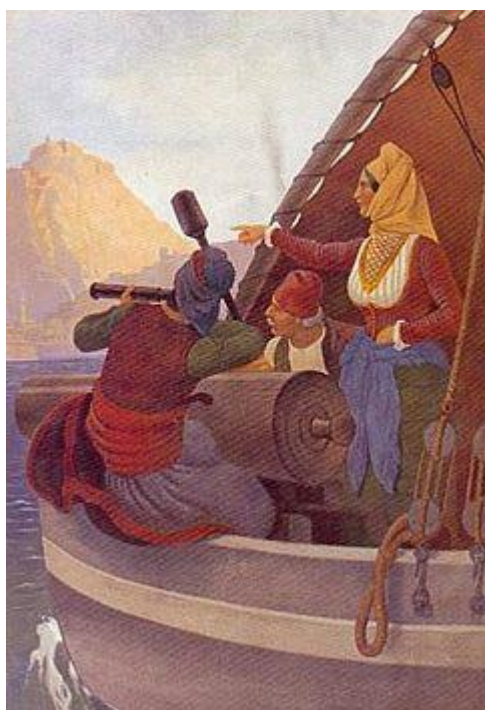
Κι ακόμα ηχεί το βουητό, από θανάτου ήχους
κι από κρυφά αναφιλητά παιδιών πίσω από τοίχους.
Ήλιος ανάτειλε ξανά πίσω από κείνα τα βουνά που ερυθρά βαφτήκαν
και που χιλιάδες οι νεκροί, κει πέσαν και θαφτήκαν.
Πιά δυο αιώνες πέρασαν και η καρδιά φουσκώνει,
με περηφάνια και χαρά, που 'χαν σκεπάσει οι πόνοι

«ὁ ἔδαιμον ὁ ἐλεύθερον, ὁ δ' ἐλεύθερον ὁ ἔφιχον κρύναντες μὴ
ἰεραρχῶδε τὰς ἰσολεμικὰς κινδύνους»

Περικλέους, Εὐπαύριος Νόμος, Θαυκυδίδης, Ιστορία

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Μέσα στις σύγχρονες κοινωνίες που ζούμε, αγαθά όπως η ειρήνη, η φιλοπατρία, η κοινωνική σταθερότητα θεωρούνται δεδομένα. Παλαιότερα ωστόσο τα περισσότερα από αυτά αμφισβητούνταν από τις προκλήσεις των καιρών. Οι συχνοί πόλεμοι, η πολιτική αστάθεια δοκίμαζαν τον

πληθυσμό αναδεικνύοντας όμως λαμπρά παραδείγματα για το μέλλον. Μέσα σε αυτά τα παραδείγματα είναι και αρκετές γυναίκες όπως οι αγωνίστριες της Μάνης. Οι γυναίκες αυτές με περίσσιο θάρρος και αυταπάρνηση βοηθούσαν τους άντρες πολέμαρχους και πολεμούσαν ακόμα και οι ίδιες ενάντια στον εχθρό με οποιοδήποτε μέσο είχαν, δίνοντας θάρρος στους άντρες να πολεμήσουν ακόμα πιο σκληρά ενάντια στους Τούρκους. Αναλυτικότερα:

Οι γυναίκες του Ασωπού

Οι Μανιάτες και οι άλλοι Έλληνες πολιορκούν τη Μονεμβασιά (28 Μαρτίου 1821-23 Ιουλίου 1821). Οι Τούρκοι για να τους τρομάξουν και να τους αποθαρρύνουν μηχανεύονται τα εξής που είναι φρικιαστικά. Είχαν αιχμαλώτους που τους χρησιμοποιούσαν κατά περίπτωση. Τώρα τους σκότωναν λίγους - λίγους με διαφορετικό τρόπο εμπρός στα μάτια των πολιορκητών. Πρώτα αποκεφάλισαν μερικούς επάνω στα τείχη. Άλλους κρέμασαν ανάποδα και αργοπέθαιναν βογκώντας. Φρικτό και συγκλονιστικό θέαμα. Σκέφτηκαν να ψήσουν ζωντανούς κάποιους άλλους στη σούβλα. Φώναζαν στους Έλληνες: « Μπράβο σας ορέ γκιαούρηδες που μας στείλατε ψητό κρέας.»

Τα νέα έφτασαν στη Μάνη. Οι Μανιάτισσες αγρίεψαν. Μαζεύτηκαν στο χωριό Ασωπό της Λακωνίας και έκαναν συνέλευση. Μπήκε το ερώτημα: «Γυναίκες θα περιμένουμε τους Τούρκους να έρθουν εδώ πέρα να κατασπαράζουν τα παιδιά μας;» Η απόφαση ήταν όχι. Δεν θα το επιτρέψουν αυτό. Υπήρχε ένα κανόνη στο χωριό. Το ζήτησαν και φορτώθηκαν όπλα πολεμοφόδια και προμήθειες. Πέρασαν κατσικόδρομους και δύσκολα περάσματα σέρνοντάς το. Έφτασαν στο μανιάτικο στρατόπεδο, στην ακτή απέναντι από το κάστρο της Μονεμβασίας. Οι άντρες τις είδαν και πήραν κουράγιο. Ενθουσιάστηκαν. Οι γυναίκες έμειναν κοντά τους τέσσερις μήνες ώσπου έπεσε η Μονεμβασιά.

Για τις ατρόμητες αγωνίστριες του '21 σώζεται και το εξής δίστιχο:
«Τούρκοι για μην παιδεύεστε μην έρχεστε σιμά μου! Σέρνω φουσέκια στην ποδιά και βόλια στις παλάσκες».

Γνωστό είναι και αυτό που προβάλλει τον ηρωισμό της εικοσάχρονης Λένως, κόρης του Νότη, η οποία στην όχθη του Ασπροποτάμου (Αχελώου), σκότωσε τον πρώτο Τούρκο που την άρπαξε, ενώ με τον δεύτερο Τούρκο βούτηξε μέσα στο ποτάμι και δεν ξαναφάνηκε. Από τότε το μέρος εκείνο έμεινε με το όνομα: "Το πήδημα της καπετάνισσας."

«Πέντε Τούρκοι την κνηγούν, πέντε Τζοχανταραίοι.

Τούρκοι για μην παιδεύεστε, μην έρχεστε σιμά μου,
σέρνω φουσέκια στην ποδιά και βόλια στις μπαλάσκες.

Κόρη για ρίζε τ'άρματα, γλύτωσε τη ζωή σου.

Τί λέτε μωρ' παλιότουρκοι και σεις παλιοζαχάρια;

Εγώ 'μαι η Λένω Μπότσαρη, η αδερφή του Γιάννη,
που 'καμε την αρβανιτάκα και ντύθηκε στα μαύρα»

(Πηγές <http://users.sch.gr/fstav/epanastasis/epanastasis15.html> , «ΟΙ ΑΣΗΜΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΑΠΕΙΝΕΣ ΤΟΥ '21» ΕΚΛΑΪΚΕΥΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΥΛΑ)

Λασκαρίνα «Μπουμπουλίνα» Πινοτσή

Η κυρά της Επανάστασης και η καπετάνισσα της Ύδρας, όπως έχει χαρακτηριστεί, θεωρείται η σπουδαιότερη γυναίκα που συμμετείχε στην Επανάσταση του 1821.

Γεννήθηκε στις 11 Μαΐου 1771 στις φυλακές της Κωνσταντινούπολης, όταν η μητέρα της Σκεύω, επισκέφτηκε το σύζυγό της Σταυριανό Πινότση, ο οποίος είχε φυλακιστεί από τους Οθωμανούς για τη συμμετοχή του στα Ορλωφικά. Την ίδια μέρα βαπτίστηκε από έναν συγκρατούμενο του πατέρα της πολέμαρχο της Μάνης τον Παναγιώτη Μούρτζινο, από τη μητέρα του οποίου έλαβε το όνομα Λασκαρίνα. Ύστερα από το θάνατο του Σταυριανού επέτρεψαν με τη μητέρα της στον τόπο καταγωγής τους, την Ύδρα. Εκεί παντρεύτηκε 17 χρονών τον Σπετσιώτη Δημήτριο Γιάννουζα, με τον οποίο και απέκτησε τρία παιδιά. Μετά το θάνατο του άντρα της ξανά παντρεύτηκε σε ηλικία τριάντα χρονών τον πλοιοκτήτη και πλοίαρχο Δημήτριο Μπούμπουλη και χάρη σε αυτόν τον γάμο της αποδόθηκε το παρωνύμιο, Μπουμπουλίνα, ως η γυναίκα του Μπούμπουλη. Ο θάνατος όμως και του δεύτερου συζύγου της από Αλγερινούς πειρατές είχε ως αποτέλεσμα η Μπουμπουλίνα να κληρονομήσει μία τεράστια περιουσία και πλοία τα οποία διέθεσε εξ ολοκλήρου στον Αγώνα των Ελλήνων.

Το 1816 η Οθωμανική Αυτοκρατορία επιχείρησε να κατασχέσει τα περιουσιακά της στοιχεία με την κατηγορία συμμετοχής πλοίων της υπό την ρωσική σημαία στον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο του 1806. Η Μπουμπουλίνα απευθύνθηκε για βοήθεια στο Ρώσο Φιλέλληνα Στρογκόνωφ ο οποίος και την φυγάδευσε στην Κριμαία της Ρωσίας. Στον δρόμο της όμως συνάντησε τη μητέρα του Σουλτάνου Μαχμούτ Β', Βαλιντέ Σουλτάνα, της οποίας κέρδισε την συμπάθεια. Ως αποτέλεσμα η Σουλτάνα κατόρθωσε να πείσει το γιο της να υπογράψει φερμάνι, το οποίο θα διασφάλιζε την περιουσία και την ελευθερία της Μπουμπουλίνας. Παράλληλα η Μπουμπουλίνα είχε γίνει μέλος της Φιλικής Εταιρίας και αποτέλεσε την πρώτη γυναίκα που μνήθηκε σε αυτήν. Ο σχηματισμός δικού της εκστρατευτικού σώματος, του οποίου τους στρατιώτες αποκαλούσε «Γενναία μου Παλικάρια», αλλά και η ναυπήγηση τριών πλοίων, ένα εξ αυτών το «Αγαμέμνων» συνιστούν κάποιους από τους πολλούς τρόπους που η Μπουμπουλίνα συνέβαλε καθοριστικά στην πορεία της Ελληνικής Επανάστασης.

Παρά την εμπλοκή της σε πολλές μάχες ο θάνατος της ήταν αποτέλεσμα μιας διαμάχης ανάμεσα σε δύο οικογένειες. Σκοτώθηκε στις 22 Μαΐου 1825, όταν ο πατέρας της κοπέλας με την οποία είχε «κλεφτεί» ο γιος της πυροβόλησε την Μπουμπουλίνα. Μετά το θάνατό της οι Ρώσοι της απένεμαν το τίτλο της «Ναυάρχου» καθιστώντας την έτσι μία από τις μοναδικές γυναίκες στον κόσμο που έφεραν αυτό το αξίωμα. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ο τίτλος της «Υποναυάρχου» που έλαβε από την Ελληνική πολιτεία 193 χρόνια μετά το θάνατο της.

<https://el.wikipedia.org/>

www.sansimera.gr/biographies/257

<https://www.mixanitouxronou.com>.

Τασούλα Κουρκουμέλη

Πολλές είναι οι ιστορίες γυναικών που έπεσαν θύματα βάνουσων αντρών και υπέκυψαν στις επιθυμίες τους. Η Τασούλα Κουρκουμέλη θυσιάστηκε εν αγνοία της, προκειμένου οι συμπατριώτες της να γλιτώσουν την πολιορκία.

Η Τασούλα γεννήθηκε το 1801 στο Αιτωλικό και ήταν κόρη του Ιωάννη Κουρκουμέλη και αδερφή του πρόκριτου Κωνσταντίνου Κουρκουμέλη. Ύστερα από τη δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου το 1826 ο Τουρκοαιγυπτιακός στρατός κατευθύνθηκε προς το Αιτωλικό. Η αντίσταση των κατοίκων κράτησε αρκετές μέρες αλλά η μείωση των τροφίμων και η αδυναμία τους να πολεμήσουν, τους οδήγησε στην απόφαση να έλθουν σε συμφωνία με τον Ιμπραήμ. Ο τελευταίος κατά της διάρκεια ενός ελέγχου των κατοίκων αφότου πληροφορήθηκε την πρόθεσή τους για συμβιβασμό, εντόπισε την όμορφη Τασούλα. Τότε ανακοίνωσε στους Αιτωλικιώτες πως ήταν ελεύθεροι να φύγουν όλοι

Οι γυναίκες στον αγώνα

πλην ενός .Οι κάτοικοι μάζεψαν τα υπάρχοντά τους και η αποχώρηση ξεκίνησε. Η παράδοση λέει πως καθώς έφευγε η Τασούλα, ένας Αλβανός στρατιώτης μαζί με δύο Αιγυπτίους την άρπαξαν και την πήγαν στο χαρέμι του Ιμπραήμ .Η Τασούλα μη γνωρίζοντας για την συμφωνία ήταν φοβισμένη και πανικοβλημένη. Όταν ο Ιμπραήμ μπήκε στη σκηνή επιχείρησε να την αγκαλιάσει αλλά αυτή αντιστάθηκε, καταλαβαίνοντας τις προθέσεις του. Τότε παρατήρησε στη ζώνη του τη λαβή του χαντζαριού και του είπε «Αν με αγγίζεις το καρφώνω στο σώμα μου». Αυτός της αποκρίθηκε «Δεν καταλαβαίνεις πως είσαι στη διάθεσή μου; Ένα νεύμα μου αρκεί για να σε δέσουν». Και η Τασούλα του απαντά: «Δεν θα προφτάσουν». Τότε άρπαξε το χαντζάρι και το βύθισε στο στήθος της. Αμέσως έπεσε νεκρή.

Η ιστορία της έχει εμπνεύσει και το θέατρο με χαρακτηριστικό παράδειγμα το έργο «Η Δόξα του Αιτωλικού» του Γ.Σώκου.

Πηγές : Οι Ασημες και οι Ταπεινές του 21 , Σούλα Ροδοπούλου εκδ. Οι εκδόσεις των φίλων ,Αθήνα 2012
<https://www.agrinionews.gr/> <https://el.wikipedia.org>

Μαντώ Μαυρογένους

Εξέχουσα προσωπικότητα της ελληνικής επανάστασης αποτελεί η Μαντώ Μαυρογένους. Υμνήθηκε κυρίως από Ευρωπαίους ιστορικούς χάρη στην ομορφιά, την σαγήνη και την αγάπη για το έθνος της .Όπως λέει χαρακτηριστικά και ο Γάλλος Φιλέλληνας Μαξίμ Ρεμπό «Όταν μιλάει για την ελευθερία της πατρίδος της φλογίζεται ,η συζήτηση ζωντανεύει και τα λόγια της κυλάνε με μία φυσική ευλωτία που σου κρατούν την ανάσα.»

Η Μαντώ γεννήθηκε το 1796 στην Τεργέστη της Ιταλίας και ήταν γόνος πλούσιας οικογένειας. Ο πατέρας της Νικόλας Μαυρογένης, έμπορος και μέλος της Φιλικής Εταιρίας, καταγόταν από τη Μύκονο. Η Μαντώ μετακόμισε στην Τήνο λίγο καιρό πριν την Επανάσταση μαζί με τον θείο της Παπά-Μαύρο. Πρωτοστάτησε στον αγώνα των Μυκονιατών κατά των Τούρκων και ήταν αυτή που παρότρυνε τους κατοίκους του νησιού να ξεσηκωθούν .Η δράση της περιορίζεται κυρίως στις Κυκλάδες όπου εξόπλισε και επάνδρωσε πλοία καταδιώκοντας Αλγερινούς πειρατές.

Επίσης συνέβαλε στην άλωση και ανακατάληψη της Τριπολιτσάς στέλνοντας εκστρατευτικό σώμα ενώ διακρίθηκε και στη μάχη της Καρύστου το 1822.Επιπλέον χρηματοδότησε την εκστρατεία της Χίου αλλά δεν κατόρθωσε να εμποδίσει τη σφαγή της. Η συμβολή της,παρόλα αυτά, δεν περιορίζεται μόνο στις πολεμικές επιχειρήσεις αλλά και στην φροντίδα πληγωμένων στρατιωτών και γυναικόπαιδων όπως αυτών του Μεσολογίου.

Η Μαντώ απηύθυνε έκκληση στις γυναίκες της Αγγλίας και της Γαλλίας ζητώντας την υποστήριξή τους στον αγώνα των Ελλήνων κατά του Οθωμανικού ζυγού. Το όραμά της για μία ελεύθερη Ελλάδα την έφερε αντιμέτωπη με την οικογένειά της όταν η ίδια αποφάσισε να μετακομίσει στο Ναύπλιο προκειμένου να βρίσκεται στην καρδιά του Αγώνα. Εκεί γνωρίστηκε με τον Δημήτριο Υψηλάντη με τον οποίον και ερωτεύτηκαν. Ύστερα από τον αρραβώνα τους η κατοικία τους στο Ναύπλιο κήκε και αναγκάστηκαν να μεταφερθούν στην Τρίπολη .Η ένωση όμως της Μαντώς με τον Υψηλάντη αποτελούσε απειλή για μερικούς ισχυρούς πρόκριτους όπως τον Ιωάννη Κωλέττη, ο οποίος και κατόρθωσε να διαλύσει τη σχέση τους.Μετά την αθέτηση του λόγου του Υψηλάντη, ο οποίος επηρεάστηκε από τον Κωλέττη και εγκατέλειψε την Μαντώ, η τελευταία πληγωμένη, φτώχη και καταδιωκόμενη από τους πρόκριτους επέστρεψε στη Μύκονο. Κατά τη διαμονή της στο νησί νόσησε από τυφοειδή πυρετό και πέθανε στην ηλικία των 44 χρόνων ,λησμονημένη από όλους.

(Πηγές:<https://el.wikipedia.org/>

, www.sansimera.gr/biographies/257<https://www.mixanitouxronou.com>,
<https://hellenic-college.gr>, <https://eleftherostypos.gr>)

Ελισάβετ Υψηλάντη

Η «πρωτομάνα των Φιλικών», όπως αποκαλείται, υπήρξε η γυναίκα που συνέβαλε καθοριστικά στην σύσταση της Φιλικής Εταιρίας οργανώνοντας μυστικές συναντήσεις στο σαλόνι με γνωστές προσωπικότητες της εποχής, αλλά και η μητέρα των πρωτεργατών της Επανάστασης. Έχει θεωρηθεί από τον Μιχαήλ Β΄ Οικονόμου ως η **σπουδαιότερη ηρωίδα της Ελληνικής Επανάστασης που με αυταπάρνηση διέθεσε όλη της την περιουσία και τα παιδιά της στον Αγώνα.**

Η Ελισάβετ γεννήθηκε στο Ιάσιο της Βλαχίας το 1768.Υπήρξε σύζυγος του Κωνσταντίνου Υψηλάντη, ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας, με τον οποίο και απέκτησε επτά παιδιά. Ο πρόωρος θάνατός του όμως οδήγησε την Ελισάβετ στην πλήρη αφοσίωση στα παιδιά της και στην Ελλάδα. Με την πώληση του κτήματος Κισινιόφ συγκέντρωσε τα χρήματα για την έναρξη της Επανάστασης. Σε αυτήν συμμετείχαν αρχικά τα παιδιά της Αλέξανδρος και Νικόλαος. Η επιθυμία όμως του δευτερότοκου Δημήτριου να συμβάλει στον Αγώνα υπερτέρησε της κρυφής της επιθυμίας να τον κρατήσει κοντά της . Συγκεκριμένα όταν ο Ξάνθος, ο Αναγνωστόπουλος και ο Γεώργιος Τυπάλδος τους επισκέφτηκαν, πρότειναν την μεταβίβαση του Δημητρίου στην Πελοπόννησο. Με δισταγμό ρώτησαν την Ελισάβετ για την συγκατάβασή της και αυτή απάντησε «Αν είναι να βοηθήσει και τούτο το παιδί μου στην απελευθέρωση της Ελλάδας, ας το στερηθώ. Ας πάει στο καλό και με την ευχή μου».

Η υλική και ηθική προσφορά της Ελισάβετ ήταν τόσο μεγάλη ώστε ο γιος της Αλέξανδρος ζήτησε από τους άλλους Φιλικούς να γραφεί στο τέλος της Διακήρυξης «Φιλώ το χέρι της μητρός μου» .

Ακόμα και όταν ο Τσάρος, ως μέλος της Ιεράς Συμμαχίας, δήμεισε τα κτήματα και την περιουσία της οικογένειάς της η ίδια συνέχισε να πασχίζει για να βοηθήσει την Επανάσταση .

Παρόλη τη μέχρι τότε ταλαιπωρία και φτώχεια που είχε υποστεί το μεγαλύτερο πλήγμα για αυτήν ήταν η φυλάκιση των παιδιών της στην Αυστρία και ο μετέπειτα θάνατός τους. Έχοντας χάσει ήδη μία κόρη η Ελισάβετ θρήνησε άλλα τέσσερα παιδιά.

Πέθανε στην Οδησό της Ρωσίας το 1866.

(Πηγή : Σούλα Ροδοπούλου, Οι Ασημες και οι Ταπεινές του 21 , εκδόσεις των φίλων, Αθήνα 2012)

Σκίτσο: Φωτεινή Ελπίδα Κλάμη

Πίνακας του Τζον Γουάϊτ Αλεξαντερ, είναι συμβολικός και δεν απεικονίζει την Ελληνίδα λογία

«ειδεδίμμεα αιδό καρδίας να ήδελεν ημισορώ να γνωστώ άρματα, ειδεδίμμεα αιδό καρδίας να ήδελε ημισορώ να τρέξω διά να δώσω βοήθειαν εις ανδρώτους, ύπου δι' άλλο -καθώς εφάινετο- δεν ειδολεμούεαν, ιωρά διά δρηκεϊάν και διά ιωατρίδα, και διά εκείνην την ιωδοτήν ελευθερίαν, η αιδσία, καλώς μεταχειρημένη, ευνηθά να ιωροξενεί την αθανάσιαν, την δόξαν, την ευτυχίαν των λαών.»

Πολλοί ηγεμόνες της Ευρώπης, με το Μέττερνιχ κύριο εκπρόσωπο αυτών, πίστευαν ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία έπρεπε να παραμείνει ισχυρή, για να αναχαιτίσει τη δύναμη της Ρωσίας. Είναι η τακτική της ισορροπίας των Μεγάλων Δυνάμεων που τους εξυπηρετεί. Οι Τούρκοι όμως υβρίζουν τους Ευρωπαίους, τους θεωρούν απίστους και προδότες, άσπονδους εχθρούς. Παρουσιάζοντας λοιπόν τις θηριωδίες των Τούρκων απέναντί μας ήμουν σίγουρη ότι πολλές φιλελληνίδες θα δάκρυζαν με τη δυστυχία μας και με τις θυσίες μας για να αποκτήσουμε την τελείαν ελευθερίαν και ανεξαρτησίαν μας. Ήλπιζα ότι θα συγκέντρωναν χρήματα και θα επηρεάζαν την κοινή γνώμη υπέρ του Αγώνα μας.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΚΑΪΡΗ: «Μία από τας διαπρεπεστέρας γυναικείας μορφάς της αναγεννηθείσης Ελλάδος».

Η Ευανθία Καΐρη, η σοφή και ωραιοτάτη λογία των ελληνικών γραμμάτων, η πρώτη ελληνίδα μεταφράστρια και δραματουργός παραχώρησε συνέντευξη στην εφημερίδα μας.

-Αγαπητή μας κυρία Καΐρη, καταρχάς να σας ευχαριστήσουμε για την αποδοχή της πρόσκλησής μας. Πείτε μας λίγα λόγια για τη ζωή σας. Πού γεννηθήκατε και πού μάθατε τα πρώτα σας γράμματα;

Γεννήθηκα στη Χώρα της Άνδρου το 1799. Η οικογένειά μου ήταν από τις αρχαιότερες και επιφανέστερες οικογένειες της νησιού. Ήμουν το έβδομο και τελευταίο παιδί του Νικολάου Καΐρη και της Ασημίνας Καμπάνη. Το 1812 ο αδερφός μου, ο Θεόφιλος, με πήρε μαζί του στο Αϊβαλί. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθα κοντά του, στη φημισμένη σχολή των Κυδωνίων, όπου δίδασκε. Στη σχολή αυτή έμαθα αρχαία ελληνικά, γαλλικά, ιταλικά, μαθηματικά και φιλοσοφία.

-Πότε ξεκινήσατε το μεταφραστικό σας έργο ;

Το 1818 ανέλαβα τη διεύθυνση του Παρθεναγωγείου στις Κυδωνίες. Τότε αποφάσισα να γράψω η ίδια στον Αδαμάντιο Κοραή και να του ζητήσω κανένα γαλλικό βιβλίο ηθικό ή καμία μικρή εγκυκλοπαίδεια για τα παιδιά. Ήθελα να τα μεταφράσω και να ωφελήσω με αυτόν τον τρόπο το γένος μας. Ο Κοραής ενθουσιάστηκε από την παιδεία μου. Με αποκαλούσε «φιλόμουσον Ευανθίαν» και έγραψε στον Θεόφιλο: «αποθνήσκω πλέον ευχαριστημένος, αφού ίδω ότι η παιδεία επροχώρησε και εις αυτάς του γένους μας τας γυναίκας». Έχω μεταφράσει το *Εγκώμιον εις Μάρκον Αυρήλιον* του Τομά, το *Περί αγωγής των νεανίδων* του Fenelon και το *Συμβουλαί προς την θυγατέραν μου* του Bouilly.

-Πού βρισκόσασταν την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης;

Το ξέσπασμα της επανάστασης έκλεισε τη σχολή των Κυδωνίων και έτσι το 1821 αναγκάστηκα να φύγω από τις Κυδωνίες και επέστρεψα στην Άνδρο. Το 1824 όμως ακολούθησα τον Δημήτριο, τον άλλο αδερφό μου, ο οποίος ήταν έμπορος και εγκαταστάθηκε στη Σύρο για 15 χρόνια. Από το 1839 βρίσκομαι στην Άνδρο. Αποφεύγω τα ταξίδια, γιατί φοβάμαι τη θάλασσα.

-Πώς αποφασίσατε να δημοσιεύσετε την «Επιστολήν Ελληνίδων τινών προς τας Φιλελληνίδας»;

Την επιστολή αυτή την έγραψα στις 17 Απριλίου το 1825 όταν ξεκίνησε η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου και την υπέγραψαν άλλες 31 γυναίκες. Στην πραγματικότητα είναι μια έκκληση προς τις πιο ευσπλαχνικές γυναίκες της Ευρώπης, για να επηρεάσουν το γενικό κλίμα στη χώρα τους και να στηρίξουν τον Αγώνα μας. Ήθελα να κάνω σε όλους γνωστή τη βαρβαρότητα των Τούρκων και να πείσω τους Ευρωπαίους να βοηθήσουν τους Έλληνες, που ήταν αποφασισμένοι να πεθάνουν για την ελευθερία τους. Ταυτόχρονα καταγγέλλω την απανθρωπία της σοφής Ευρώπης και την υποκριτική ουδετερότητα απέναντι στον ελληνικό Αγώνα.

Πώς ερμηνεύετε τη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων την περίοδο της επανάστασης απέναντι στο ελληνικό ζήτημα;

Πιστεύετε ότι πετύχατε το σκοπό σας με την επιστολή που δημοσιεύσατε;

Η επιστολή κυκλοφόρησε στο φιλελληνικό χώρο είτε μέσω επίσημων οδών είτε μέσω ιδιωτικών, από χέρι σε χέρι. Δημοσιεύτηκε στο γαλλικό περιοδικό *Revue Encyclopedique* αλλά και στο Λονδίνο. Στο Λονδίνο από τις εκδόσεις John Hatchard and son, κυκλοφόρησε ένα μικρό φυλλάδιο πού στο εξώφυλλο του έγραφε «A VOICE FROM GREECE, / CONTAINED IN / AN ADDRESS / FROM / A SOCIETY OF GREEK LADIES / TO THE / PHILHELLENS OF THEIR OWN SEX / IN THE REST OF EUROPE / TRANSLATED BY / GEORGE LEE». Η επιστολή προς τις φιλελληνίδες μαζί με τις εκκλήσεις που την ίδια εποχή δημοσιεύτηκαν από τον κύκλο του Κοραή θεωρώ ότι προκάλεσαν ένα σημαντικό ενδιαφέρον και παρότρυναν ουσιώδεις παρεμβάσεις και υλικές βοήθειες στον Αγώνα μας.

-Είστε η πρώτη γυναίκα που έγραψε θεατρικό έργο για τον Αγώνα του 1821, το «Νικήρατο». Αυτό το θεατρικό έργο αγκαλιάστηκε από το κοινό αφού πρωτοπαρουσιάστηκε το 1827 μπροστά σε πρόσφυγες στην Ερμούπολη, στη συνέχεια το 1830 και το 1838. Με τον τίτλο Η άλωση του Μεσολογγίου ανέβηκε το 1837 στο θέατρο του Σκοντζόπουλου στην Αθήνα ενώ το 1838 ανέβηκε στο Μεσολόγγι. Θα μας μιλήσετε γι' αυτό το έργο;

Ο «Νικήρατος» είναι ένα τρίπρακτο θεατρικό δράμα εμπνευσμένο από την πολιορκία και την ηρωική έξοδο του Μεσολογγίου. Ξέρετε στην Ερμούπολη είχαν βρει καταφύγιο πολλοί πρόσφυγες κυνηγημένοι από τους Τούρκους και οι φρικιαστικές εμπειρίες τους έφταναν και σε μας. Για πολύ καιρό έβλεπα με τη φαντασία μου τις σκηνές φρίκης και ηρωισμού από το Μεσολόγγι την ημέρα της Εξόδου. Ήταν αδύνατο να εφησυχάσω, αν δεν απεφάσιζα να εκθέσω εγγράφως όσα νόμιζα ότι έβλεπα και άκουα και όσα αισθανόταν η καρδιά μου. Αρχισα πολλές φορές και πολλές φορές τα παράτησα. Στο τέλος όμως έγραψα αυτό το δράμα και τόλμησα να το εκδώσω. Η υπόθεση του έργου έχει ως εξής : Ο Νικήρατος πρωτοστάτησε σε όλες τις μάχες της πολιορκίας. Κάθε ελπίδα για βοήθεια έχει χαθεί και ο στρατηγός Νικήρατος σκέφτεται να φυγαδεύσει την κόρη του. Συζητά με τον εκπρόσωπο των Μεγάλων Δυνάμεων, επτανήσιο Λυσίμαχο. Εκεί του εκθέτει τις απόψεις του για την όλη κατάσταση. Τα γυναικόπαιδα αναπέμπουν δέηση στο Θεό. Τελικά αποφασίζεται η Έξοδος, ενώ οι άρρωστοι οι γεροντότεροι μένουν πίσω για να τιναχθούν στον αέρα μαζί με τους Τούρκους. Ο Νικήρατος σχεδιάζει την φυγή της κόρης του και του γιου του με τον Λυσίμαχο. Τελικά η κόρη του αποφασίζει να μείνει μαζί του· επιλέγει την αυτοθυσία. Είναι ένα έργο πατριωτικό και το έχω αφιερώσει σε όλες εκείνες που προτίμησαν τη φλόγα και την άβυσσο από την αισχράν και άτιμον δουλειάν..

(Η συνέντευξη είναι προϊόν μυθοπλασίας αλλά στηρίζεται στις πηγές: Μαρίας Πετλορέντζου Ευανθίας Καΐρη, επιστολή ελληνίδων τινών προς τας φιλελληνίδας. 1825, Ελλάδα-Ευρώπη: Προβληματισμοί και Επισημάνσεις, Παρνασσός φιλολογικό περιοδικό (τόμος με 2003) ΕΥΑΝΘΙΑ ΣΤΙΒΑΝΑΚΗ Ο ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ «ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ» ΤΗΣ ΕΥΑΝΘΙΑΣ ΚΑΪΡΗ, Γυναίκες θεατρικοί συγγραφείς στα χρόνια της επανάστασης και το έργο τους. <https://el.wikipedia.org/>, <https://www.tovima.gr>)

*Η 25^η Μαρτίου γιορτάστηκε πρώτη φορά ως
ημέρα της Εθνικής Παλιγγενεσίας το 1838*

*«Ζήτω ο Κυβερνήτης, ο σωτήρας
μας, ο ελευθερωτής μας»*

Αίγινα 12 Ιανουαρίου 1828

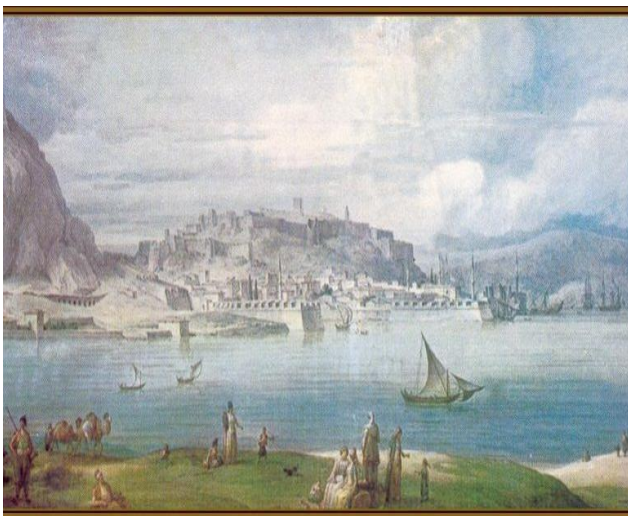
Σε κλίμα συγκίνησης και ενθουσιασμού πραγματοποιήθηκε σήμερα 12 Ιανουαρίου, η τελετή υποδοχής του Ιωάννη Καποδίστρια, Κυβερνήτη της Ελλάδας. Ο Ιωάννης Καποδίστριας ξεκίνησε το ταξίδι του προς την Ελλάδα από τη Μάλτα στις 2 Ιανουαρίου επιβαίνοντας στο Αγγλικό πολεμικό πλοίο «HMS Warspite». Λόγω θαλασσοταραχής κατέπλευσε πρώτα στο Ναύπλιο, στις 8 Ιανουαρίου. Τρία ξένα πολεμικά χαιρέτησαν την ελληνική σημαία με κανονιοβολισμούς. Είναι η πρώτη περίπτωση αποδόσεως τιμών εκ μέρους των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων, ενώ ο λαός επευφημούσε.

Στις 11 Ιανουαρίου το πλοίο του αναχώρησε για την Αίγινα, στο λιμάνι της οποίας αγκυροβόλησε στις 7 το απόγευμα. Όλοι τον υποδέχτηκαν με κλάματα χαράς. Άλλος έτρεχε εδώ, άλλος εκεί, άλλος πηδούσε, άλλος χόρευε. Ο λαός είχε στολίσει τα σπίτια του με μυρσίνες και δάφνες, το νησί ήταν λουσμένο στο φως. Άνδρες, γυναίκες και μικρά παιδιά έτρεχαν στην Περιβόλα, όπου επρόκειτο να αποβιβασθεί ο Κυβερνήτης. «Ζήτω ο Κυβερνήτης, ο σωτήρας μας, ο ελευθερωτής μας», φώναζαν γυναίκες αναμαλλiάρες, άνδρες με λαβωματιές πολέμου, ορφανά γδυτά κατεβασμένα από τις σπηλιές· η γη βρεχόταν από δάκρυα συγκίνησης. Οι καρδιές σκιρτούσαν από τον ενθουσιασμό και την απεριόριστη χαρά. Μόνο μερικοί πρόκριτοι ήταν στενοχωρημένοι και μελαγχολικοί.

Η πρώτη του συνάντηση έγινε το ίδιο βράδυ στο πλοίο με την Αντικυβερνητική Επιτροπή, που την αποτελούσαν οι

Γεώργιος Π. Μαυρομιχάλης, Γιαννούλης Νάκος και Μάρκος Μιλαήτης, και την τοπική δημογεροντία.

Το πρωί ξεκίνησε η επίσημη τελετή υποδοχής. Στην προκυμαία της

Αίγινας πραγματοποιήθηκε η έπαρση της ελληνικής σημαίας. Στη συνέχεια ο Καποδίστριας με «χαρίεν αλλά σοβαρόν ύφος και βάδισμα» κατευθύνθηκε στο μητροπολιτικό ναό της Αίγινας για την επίσημη δοξολογία. Κατά τη διάρκεια της δοξολογίας αρνήθηκε να ανέβει στον υπερυψωμένο θρόνο που είχαν ετοιμάσει για το πρόσωπό του και στάθηκε όρθιος ανάμεσα στον κόσμο.

Όρθιος άκουσε και τον πανηγυρικό της ημέρας που εκφώνησε ο λόγιος Θεόφιλος Καΐρης. Ο Θεόφιλος Καΐρης στον πανηγυρικό του ζήτησε αφενός από τους Έλληνες να χαρούν, γιατί η ημέρα της υποδοχής του Καποδίστρια είναι μία ξεχωριστή για το Έθνος ημέρα. Είναι ξεχωριστή «διότι

παύουσιν εις το εξς τα δεινά μας, διότι θέλομεν ιδεί την δικαιοσύνην ισχύουσαν, τους νόμους ενεργουμένους, την κακίαν τιμωρουμένην, την αρετήν βραβευομένην, και εν γένει την πατρίδα ευνομουμένην και ευδαιμονούσαν εις τα έσω, τροπαιούχον και θριαμβεύουσαν εις τα έξω, την πίστιν όχι πενθούσαν, αλλά λαμπροφορούσαν και χαίρουσαν». Ζήτησε δε αφετέρου από τον Κυβερνήτη να πολιτευθεί κατά τέτοιο τρόπο «ώστε να παύσωσιν αι διχόνοιαι, να διαλυθώσιν αι φατρίαι, να ενεργώνται, και να ισχύωσιν οι νόμοι, να ασφαλισθή εκάστου η ζωή, η τιμή, η ιδιοκτησία». Απευθυνόμενος στον Κυβερνήτη είπε χαρακτηριστικά:

«Χαίρε, και Συ Κυβερνήτα της Ελλάδος, διότι μετά τοσούτον πολυχρόνιον αποδημίαν, επιστρέφεις εις την κοινήν πατρίδα, την βλέπεις, την χαιρετάς όχι πλέον δούλην και στενάζουσαν υπό τον ζυγόν, αλλί ελευθέραν, αλλά δεχομένην σε Κυβερνήτην, και περιμένουσαν να Σε ίδη να οδηγήσης τα τέκνα της εις την αληθινήν ευδαιμονίαν και εις την αληθινήν δόξαν. Ζήθι! αλλί έχων ιερόν έμβλημα. Ο Θεός και η δικαιοσύνη κυβερνήσουσι την Ελλάδα. Ζήθι! αλλά κυβερνών ούτως ώστε να αισθανθή η πατρίς, να καταλάβωμεν και ημείς, να επαναλάβη η αδέκαστος ιστορία, να αντηχήσωσιν όλοι οι αιώνες, ότι ου Συ, ουδέ ο υιός σου, ουδέ ο οικείος σου, ουδέ ο φίλος σου, ουδέ πνεύμα φατρίας, αλλί αληθώς, αυτός ο νόμος του Θεού, αυτό το δίκαιον, αυτοί της Ελλάδος οι θεσμοί κυβερνώσι την Ελλάδα δια Σου...»

Μετά το πέρας της δοξολογίας όλοι έφυγαν πεπεισμένοι ότι τα βάσανά τους τελείωσαν. Άλλος εκθειάζε το μεγαλοπρεπές βάδισμα του Κυβερνήτη, άλλος τον γλυκό του χαρακτήρα και άλλος την υπομονή του (αφού άκουσε τόση ώρα τον λόγο του Καΐρη χωρίς να κάνει την παραμικρή κίνηση). Σε όλα τα πρόσωπα μπορούσες να δεις ζωγραφισμένη την ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο. Μπορούσες να δεις την ευφροσύνη όλου του λαού και τη μελαγχολία μόνο μερικών προκρίτων Αριστοκρατών.

Μέντελσον - Μπαρτόλδου, Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, (εκδ. Τολίδη), Νικόλαος Κασομούλης, Ενθυμήματα στρατιωτικά της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833, [Αρχαία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας], τόμος Δ', Αθήνα 1942., Γεώργιος Τερτσέτης «Απόλογα για τον Καποδίστρια», Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, 28-1 και 1-2-1828

Λόγος έκφωνηθείς υπό Κ. Θεοφίλου Καΐρη κατά την ημέραν τής υποδοχής του Κυβερνήτου.

Έν Αίγινη, 1828 Ιανουαρίου 12.

«Οὐκ ἄρξω ἐγὼ· οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ἐν ὑμῖν Κύριος ἄρξει ὑμῶν. Κύριος κυβερνήσει ὑμᾶς.»

(Κριτῶν Κεφ. Η', 23.)

Εἰς τοιαύτην λαμπρὰν καὶ ἐπίσημον ἡμέραν, Κυβερνήτα τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ὁποίαν Σε ὑπήντησε καὶ Σε ὑπέδεχθη ἡ πατρίς, ἐν τῷ μέσῳ ἀνεκφράστου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, εἰς τοιαύτην λαοῦ τῶν Ἑλλήνων ὁμήγυριν, ἐνῶ ὑψώνει φωνὰς εὐχαριστηρίους πρὸς τὸν ὑψίστον διὰ τὴν τόσον ἐπιθυμητὴν καὶ εὐκταίαν ἔλευσίν Σου, ποίαν ἀγγελίαν πλέον χαροποιὰν ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον ἐκ μέρους Σου, σύμφωνον τῷ ὄντι μὲ τὰ φρονήματα τῆς ψυχῆς σου, μὲ τὰ συναισθήματα τῆς καρδίας Σου, μὲ τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς ὄλων τῶν ἀληθινῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος, καὶ μὲ τὰς μεγάλας ἐλπίδας, τὰς ὁποίας ἔχουσιν εἰς Σέ! Τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἀναγγεῖλη πλέον χαρμόσυνον, κατάλληλον μάλιστα εἰς τὰς παρούσας τῆς πατρίδος περιστάσεις, καὶ ἐχέγγυον τῆς διὰ Σοῦ ἐπιζομένης εὐτυχίας τῆς, παρὰ ὅ,τι ἀρχηγὸς λαοῦ ἐλευθέρου ἐλευθέρως ἐκλεχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετο πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ φέρῃ εἰς ἔκβασιν!

Ἀκούσατε λοιπὸν, λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, ἀκούσατε σεβάσμιε Πρόεδρε καὶ Βουλευταὶ, ἀκούσατε πολιτικοὶ, πολεμικοὶ, ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀκούσατε. «Κύριος ἄρξει ὑμῶν. Κύριος κυβερνήσει ὑμᾶς.» Δὲν θέλουσιν ἐξουσιάζει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλέθρια πάθη, ὄχι χαμερπεὶς ιδιοτέλειαι, ὄχι ῥαδιουργίαι, ὄχι οικεῖος, ἐὰν δὲν εἶναι ἄξιος, ὄχι συγγενῆς, ἐὰν εἶναι ἀνεπιτήδειος, ὄχι φίλος τοῦ Κυβερνήτου, ἐὰν δὲν ἔῃ ἰκανότητα ἀλλ' ἢ ἱερὰ δικαιοσύνη, καὶ οἱ αἰώνιοι καὶ ἀμετάβλητοι νόμοι τοῦ Θεοῦ, οἱ πρὸς κυβερνήσιν ἐλευθέρου ἀνθρώπου διορισθέντες, θέλουσι κυβερνᾶ. Τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, ἡ εὐνομία τῆς, ἡ εὐτυχία τῆς, ἡ δόξα τῆς, ὁ θρίαμβός τῆς θέλουσι διευθύνει καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τοὺς σκοποὺς καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τοῦ Κυβερνήτου. «Κύριος ἄρξει ὑμῶν. Κύριος κυβερνήσει ὑμᾶς.»

«Η νίκη θα είναι δική μας, αν βασιλεύσει εις την ακαρδίαν μας μόνο το αίσθημα το εθνικόν. Ο φιλήκοος των ξένων είναι υροδότης».

(Ιωάννης Καυδοδίστρας, σε συνομιλία με τον Γεωργίον Μαυρομαχίτη, λίγο μετά τον ερχομό του)

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ (ΑΝ) ΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

«Η ιστορία της δημόσιας οικονομίας του νεώτερου ελληνικού κράτους είναι εν πολλοίς η ιστορία του δημοσίου χρέους». Αυτά έγραφε πριν από 80 χρόνια ο καθηγητής Ανδρέας Ανδρεάδης. Η ιστορία του δανεισμού στη χώρα μας ξεκινά είναι πολύ παλιά ξεκινά την περίοδο της ελληνικής επανάστασης με τα δάνεια που λάβαμε από την Αγγλία. Θα συναφθούν δύο δάνεια, το 1824 και το 1825. **Πολιτικοί οι στόχοι της αγγλικής κυβέρνησης, ληστρικοί οι όροι των τραπεζιτών.**

Στις 12 Απριλίου του 1823, στη Β' Εθνοσυνέλευση στο Άστρος Κυνουρίας, αποφασίστηκε η σύναψη εξωτερικού δανείου. Στην Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρος, εκτός από την αναθεώρηση του Συντάγματος, έγινε και ένας πρόχειρος προϋπολογισμός του επαναστατημένου ελληνικού Έθνους, ο οποίος δεν άφηνε κανένα περιθώριο παρερμηνείας: το ταμείον ήταν μείον και παρά τη φορολογία, τους τελωνειακούς δασμούς, τις λείες, τα λάφυρα, τα λύτρα, τον εσωτερικό δανεισμό, και τις εισφορές ντόπιων και φιλελλήνων, τα έξοδα ήταν 38 εκατ. γρόσια και τα έσοδα μόλις 12 εκατ. γρόσια. Η ανάγκη εξωτερικού δανεισμού ήταν πλέον μονόδρομος.

Στις 26 Ιανουαρίου 1824, ο Ιωάννης Ορλάνδος και ο Ανδρέας Λουριώτης έφθασαν στο Λονδίνο και μετά από έντονες διαπραγματεύσεις, στις οποίες πήραν μέρος και μέλη του Φιλελληνικού Κομιτάτου, εγκρίθηκε ένα δάνειο 800.000 λιρών με τον οίκο Λόφναν (9 Φεβρουαρίου 1824). Το δάνειο είχε τόκο 5%, προμήθεια 3%, ασφάλιστρα 1,5% και περίοδο αποπληρωμής 36 χρόνια. Ως εγγύηση για την αποπληρωμή του δανείου τέθηκαν από ελληνικής πλευράς τα δημόσια κτήματα και όλα τα δημόσια έσοδα. Το δάνειο αμέσως μειώθηκε αφού το είχε οριστεί στο 59% του ονομαστικού (472.000 λίρες) και αμέσως μετά αφαιρέθηκαν προμήθειες, χρεολύσια, η προκαταβολή των τόκων δύο ετών συνολικής αξίας 98.000 λιρών, με μόλις 298.000 λίρες να φτάνουν εν τέλει στην Ελλάδα.

Σύντομα έγινε ξεκάθαρο ότι η Ελλάδα δεν μπορούσε να αποπληρώσει το δάνειο και έτσι στις 31 Ιουλίου του 1824 το Βουλευτικό αποφασίζει τη σύναψη και νέου δανείου, λίγες εβδομάδες μετά την

καταστροφή της Κάσου και των Ψαρών κι ενώ η Επανάσταση βρίσκεται σε κρίσιμο στάδιο, με την ίδια...επιτυχημένη ομάδα των Ορλάνδου και Λουριώτη να κάνει πάλι τις διαπραγματεύσεις. Σύντομα εγκρίθηκε δάνειο ονομαστικής αξίας 2.000.000 λιρών και όπως και στο πρώτο δάνειο, το ποσό να μειώνεται στις 816.000 λίρες, αφού το δάνειο είχε οριστεί στο 55% του ονομαστικού (1.100.000) και από αυτό παρακρατήθηκαν 284.000 λίρες για προκαταβολή τόκων δύο ετών, χρεολύσια, προμήθεια και άλλες δαπάνες. Το δάνειο αυτή τη φορά το διαχειρίστηκαν Άγγλοι τραπεζίτες, οι οποίοι απευθείας αφείρεσαν 212.000 λίρες για την αναχρηματοδότηση του πρώτου δανείου, 77.000 για την αγορά όπλων και πυροβόλων, από τα οποία ελάχιστα ήρθαν στην Ελλάδα, 160.000 για την παραγγελία 6 ατμοκίνητων πλοίων, από τα οποία μόνο τρία έφθασαν στην Ελλάδα («Καρτερία», «Επιχείρηση», «Ερμής») και 155.000 για τη ναυπήγηση δύο φρεγατών στην Νέα Υόρκη, από τις οποίες μόνο η φρεγάτα «Ελλάς» ήλθε στην Ελλάδα, ενώ η δεύτερη πουλήθηκε για να χρηματοδοτηθεί η πρώτη. Τελικά, στην Ελλάδα έφθασε μόνο το ποσό των 232.558 στερλινών, δηλαδή λιγότερο από εκείνο που έλαβε κατά το πρώτο δάνειο, αν και το δεύτερο είχε συναφθεί σε υπερδιπλάσιο ύψος.

Τα δύο δάνεια, τα οποία χαιρετίστηκαν ως «σωτήρια» από το ελληνικό πολιτικό κατεστημένο, όχι μόνο δεν βοήθησαν ποτέ τον Ελληνικό Αγώνα, αλλά έφεραν πιο πολλές διαμάχες, ενώ έθεσαν επίσης τη χώρα σε τροχιά εξάρτησης από τις «Μεγάλες Δυνάμεις», εξάρτηση η οποία κατά πολλούς συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας.

<https://www.tovima.gr/>, <https://el.wikipedia.org/>

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ «LEROY, BAYARD AND CO»;

Ανταπόκριση από Αμερική

Σε μαραθώνιο διπλωματικών επαφών και διαπραγματεύσεων βρίσκεται ο απεσταλμένος της Ελληνικής κυβέρνησης στις Η.Π.Α Αλέξανδρος Κοντόσταυλος. Ο κ. Κοντόσταυλος βρίσκεται στη Νέα Υόρκη με σκοπό να ολοκληρωθεί η ναυπήγηση των πλοίων για λογαριασμό της ελληνικής κυβέρνησης όπως είχε αρχικά συμφωνηθεί. Η αρχική συμφωνία προέβλεπε τη ναυπήγηση δύο φρεγατών των 50 κανονιών και έξι μικρότερων πλοίων σε διάστημα έξι μηνών έναντι 155.000 λιρών από τον συνεταιρισμό "Leroy, Bayard and Co". Τα αμερικανικά ναυπηγεία όμως παράτυπα έδωσαν τις παραγγελίες σε άλλα ναυπηγεία ενώ παράλληλα έλαβαν τα χρήματα, τα οποία είχαν ζητήσει. Στη συνέχεια ειδοποίησαν την ελληνική κυβέρνηση ότι τα πλοία δεν θα μπορούσαν να παραδοθούν πριν τον Νοέμβριο του 1825 επεκτείνοντας στη συνέχεια την αδυναμία παράδοσής τους για τα τέλη Μαρτίου 1826.

Ο κ. Κοντόσταυλος αρχικά συναντήθηκε με τους Μπάγιαρντ και Χάουλαντ από τους οποίους πληροφορήθηκε τις υπερβολικές απαιτήσεις τους. Σύμφωνα με αυτές η Ελλάδα όφειλε για την αποπεράτωση της μίας φρεγάτας 396.090 δολάρια. Οι Αμερικανοί προχωρώντας ακόμα περισσότερο άρχισαν να εκβιάζουν τον Κοντόσταυλο επικαλούμενοι το άρθρο 3 ενός νόμου που είχε ψηφιστεί στις 20 Απριλίου 1818 και κατά το οποίο οποιοσδήποτε παράγγελε στις ΗΠΑ την κατασκευή πλοίου, το οποίο στο μέλλον επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί από κράτος εναντίον άλλου κράτους, με το οποίο οι ΗΠΑ βρίσκονταν σε ειρήνη, αυτός καταδικαζόταν σε πρόστιμο και απειλείτο με φυλάκιση μέχρι τρία χρόνια. Η ελληνική κυβέρνηση βέβαια δεν γνώριζε για τον συγκεκριμένο νόμο. Οι Αμερικανοί εκβίασαν τον Κοντόσταυλο ζητώντας του επιπλέον 50.000 λίρες. Σε διαφορετική περίπτωση η κυβέρνηση θα προχωρήσει σε κατάσχεση των πλοίων ή στην πώλησή τους σε δημοπρασία. Παρά τις προσπάθειες του κ. Κοντόσταυλου, δεν κατέστη εφικτό να βρεθεί κάποια λύση.

Στη συνέχεια ο απεσταλμένος μας απευθύνθηκε στον κ. Έμετ, γνωστό δικηγόρο της Νέας Υόρκης, ο οποίος όμως καθόλου δεν τον βοήθησε καθώς διατηρούσε στενές επαφές με τον εμπορικό κύκλο της πόλης.

Ακολούθησε συνάντηση με τον αντιπρόσωπο στο Κογκρέσο Έβερετ, ύστερα από την επέμβαση του Αδαμάντιου Κοραή με την επιστολή που έστειλε στον Αμερικανό αξιωματούχο. Ο Έβερετ επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θέμα και κατάφερε να κανονίσει συνάντηση με τον πρόεδρο, Τζον Κουίνσι Άνταμς. Ύστερα από τις ενέργειες του Αμερικανού Προέδρου, το Κογκρέσο αποφάσισε την αγορά της μιας φρεγάτας έτσι ώστε να αφήσουν οι ναυπηγοί την άλλη να αποπλεύσει. Οι ναυπηγοί όμως συνεχίζουν να δημιουργούν προβλήματα με αποτέλεσμα ο Κοντόσταυλος να προσφύγει στα δικαστήρια ζητώντας διαιτησία. Αν και αρχικά αρνήθηκαν, στο τέλος έκαναν δεκτό το αίτημα με βασικούς όρους η διαιτησία να γίνει στη Νέα Υόρκη και οι διαιτητές να κατάγονται από εκεί ενώ ο Κοντόσταυλος ζητά από τον υπουργό ναυτικών των ΗΠΑ να επισπεύσει την αγορά της μιας φρεγάτας. Δυστυχώς όμως η απόφαση του δικαστηρίου δεν ήταν θετική για την Ελλάδα. Ουσιαστικά δικαιώνει τους ναυπηγούς ζητώντας τους να μειώσουν τις απαιτήσεις τους από 396.090 σε 156.859 δολάρια.

Ακόμα και οι εφημερίδες στη Νέα Υόρκη αποδοκιμάζουν αυτή την απόφαση. Οι «Times» της Νέας Υόρκης αποκαλούν ειρωνικά τον πρόεδρο του δικαστηρίου Τζόννας Πρατς «Αμερικανό Σολομώντα», ενώ η κοινή γνώμη είναι με το μέρος των Ελλήνων.

Και όλα αυτά ενώ το Μεσολόγγι πολιορκείται και κάθε μέρα καθυστέρησης της φρεγάτας είναι κρίσιμη και οι Έλληνες εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους για τους χειρισμούς του κ. Κοντόσταυλου φωνάζοντας κάτω από την πολυτελή του οικία το σύνθημα :

Ο οίκος σου Κοντόσταυλε

μακρόθεν ομοιάζει

τρίκροτον εξ Αμερικής

εξ ου αυτός πηγάζει

[<https://el.wikipedia.org/>]

ΟΙ ΕΥΝΟΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Οι συνθήκες δημόσιας υγείας

Όπως ανέφερε ο κ. Δαρδαβέσης, η αγωνιώδης αναζήτηση προστασίας των κατοίκων της υπαίθρου συνεισέφερε στη συγκέντρωση πλήθους ανθρώπων σε οργανωμένες και οχυρωμένες πόλεις. Η συμβίωσή τους υπό άθλιες συνθήκες, χωρίς μηχανισμούς απομάκρυνσης των απορριμμάτων, με ελλείψεις στις υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης, οδηγούσε συχνά σε εκδήλωση σοβαρών επιδημιών. Η πρώτη καταγεγραμμένη επιδημία μετά την κήρυξη της επανάστασης εκδηλώθηκε στην Τρίπολη, είχε ως αιτία τον εξανθηματικό τύφο και προκάλεσε περίπου 3.000 θανάτους, ενώ επιδημία τύφου εκδηλώθηκε, αργότερα, στο Ναύπλιο και σε άλλες πόλεις που τελούσαν υπό πολιορκία.

Η διατροφή των αγωνιζομένων Ελλήνων περιλάμβανε κυρίως ψωμί, παξιμάδια, βρασμένο καλαμπόκι και σπανιότερα κρέας και ψάρια. Περιλάμβανε, επίσης, κρασί και ρακή, ενώ το λάδι φαίνεται, ότι ήταν το μόνο προϊόν διατροφής που υπήρχε σε επάρκεια καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα. Σε περιπτώσεις πολιορκιών, όπως αυτή του Μεσολογγίου, οι πολιορκημένοι μετά την εξάντληση των αποθεμάτων τροφίμων αναγκάστηκαν να καταναλώσουν οτιδήποτε ήταν δυνατό να μασηθεί. Στην αρχή κατανάλωσαν όλα τα κατοικίδια ζώα που υπήρχαν, όπως άλογα, μουλάρια, γαϊδούρια, καμήλες, σκύλους, γάτες, στη συνέχεια ποντικούς και κάθε άλλο «ακάθαρτο ζώο», ενώ χρησιμοποιήθηκαν ακόμα και δέρματα ζώων για τον κορεσμό της πείνας. Στην απόγνωσή τους κάποιοι κατέφυγαν στη νεκροφαγία πτωμάτων και μάλιστα συγγενών τους.

Η ακατάλληλη διατροφή προκαλούσε δυσεντερία, που εξαντλούσε ακόμη περισσότερο τους αποδυναμωμένους οργανισμούς των αγωνιστών του 1821, ενώ εκδήλα ήταν τα συμπτώματα αβιταμινώσεων, κυρίως από την έλλειψη της βιταμίνης C, που προκαλούσε σκορβούτο. Η πρόσβαση σε αποθέματα υγιεινού πόσιμου νερού ήταν συχνά προβληματική, είτε γιατί δεν επαρκούσαν οι διαθέσιμες ποσότητες για τις υφιστάμενες ανάγκες είτε γιατί ο εχθρός κυριεύει τις πηγές υδροδότησης και ανέκοπτε την ύδρευση πόλεων και περιοχών, που τελούσαν υπό τον έλεγχο των Ελλήνων.

Οι πολιορκημένοι του Μεσολογγίου έπιναν το γλυφό νερό της λιμνοθάλασσας, των λίγων πηγαδιών και των δύο δεξαμενών που ήταν γεμάτα πτώματα. Για το θέμα αυτό ο Κασομούλης αναφέρει στα «Απομνημονεύματά» του, τα εξής: «...το νερό των δεξαμενών είχαν γίνει ένα μίγμα αλλόκοτον· ό,τι ήθελες μέσα εύρισκες· μυαλά, εντόσθια, αίμα, κεφάλια – και οι Έλληνες έπιναν και υπέμνεσκαν με όλην την αδιαφορίαν».

Οι επιστήμονες ιατροί κατά την επανάσταση του 1821

Κατά τα τελευταία χρόνια της προεπαναστατικής περιόδου ο αριθμός των ιατρών, που εξυπηρετούσε τις ανάγκες περίπου 1.000.000 κατοίκων, δεν υπερέβαινε τους 90. Μετά την επανάσταση και με την άφιξη στην Ελλάδα Ελλήνων και φιλελλήνων ιατρών από το εξωτερικό, ο συνολικός αριθμός τους ουδέποτε υπερέβη τους 500, ενώ οι υπάρχουσες ανάγκες λόγω του πλήθους των τραυματιών από τις πολεμικές διενέξεις και των ασθενών από την εκδήλωση επιδημιών υπήρξαν τεράστιες.

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, αρκετοί νέοι από διάφορες περιοχές της υπόδουλης Ελλάδος, προερχόμενοι σχεδόν αποκλειστικά από εύπορες αστικές οικογένειες, έσπευδαν σε πανεπιστήμια ευρωπαϊκών πόλεων για να σπουδάσουν, κατά προτίμηση Ιατρική, διότι κατά τον Κοραή «...θηριώδες έθνος εις μόνους τους ιατρούς αναγκάζεται να υποκρίνεται κάποιαν ημερότητα». Τα πανεπιστήμια επιλογής των Ελλήνων για ιατρικές σπουδές ήταν κυρίως της Πάδοβας, της Παβίας, της Πίζας και της Βιέννης, από τα οποία αποφοιτούντες με διπλώματα που έφεραν την αναφορά «Natione Graecus», επέστρεφαν στην υπόδουλη πατρίδα και συνέτειναν στο να αμβλύνουν τον πόνο των ραγιάδων αδελφών τους και στο να διατηρήσουν άσβεστη την πίστη στην ελευθερία. Κάποιοι εξ αυτών, ανερχόμενοι στην κλίμακα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας απέκτησαν αξιώματα, όπως οι γιατροί Μαυροκορδάτος και Νικουσίσιος που έγιναν Μεγάλοι Διερχόμενοι. Ορισμένοι, όπως ο Ηπίτης οργάνωσαν φιλελληνικά κομιτάτα στην Ευρώπη. Άλλοι, όπως ο Αδαμάντιος Κοραής κατέστησαν διαφωτιστές του έθνους ή πολιτικοί της επανάστασης, όπως ο Α. Μαυροκορδάτος και ο Ι. Κωλέττης.

Τον Ρήγα Φεραίο τον πλαισίωσαν και τον στήριξαν στους αγώνες του οι ιατροί Εμμανουήλ Ιωάννης από την Καστοριά, Πολύζος Νικόλαος, Κυρίστης Ιωάννης, Νικολαΐδης Δημήτριος, Φράγκος Πέτρος και οι φοιτητές της Ιατρικής Καρακάσης Κωνσταντίνος, Περραιβός Χριστόφορος και Σακελλάριος Γεώργιος. Στη Φιλική Εταιρεία συμμετείχαν ως μέλη δεκάδες ιατροί, ενώ αρκετοί υπήρξαν ευεργέτες του αγώνα όπως ο Αρσάκης από την Ήπειρο, ο Δελλαπόρτας από την Κεφαλονιά, ο Σακελλάριος από την Κοζάνη και ο Φλέβας από τη Νάουσα. Τέλος, ιατρός ήταν ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας.

Από τους επιστήμονες ιατρούς, λίγοι σχετικά, επέλεξαν να εμπλακούν στο ένοπλο σκέλος της εθνεγερσίας και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους αγωνιστές της επανάστασης. Όσοι τελικά ενεπλάκησαν, ασχολήθηκαν περισσότερο με την

αντιμετώπιση παθολογικών καταστάσεων και ελάχιστα με τη φροντίδα τραυμάτων και κακώσεων, με συνέπεια η ιατρονοσηλευτική περίθαλψη να στηριχθεί σε φιλέλληνες αλλοδαπούς ιατρούς και κυρίως στους λεγόμενους πρακτικούς ή εμπειρικούς ιατρούς, οι οποίοι δεν είχαν καμία σχέση με τους κομπογιαννίτες και τους τσαρλατάνους

Οι πρακτικοί ιατροί κατά την επανάσταση του 1821

Οι πρακτικοί ή εμπειρικοί ιατροί ασκούσαν τη λεγόμενη «Δημώδη Ιατρική», κυρίως στις ορεινές περιοχές της χώρας. Ήταν ιδιαίτερα επιδέξιοι στην ανάταξη εξάρθρηματων και καταγμάτων, στην περιποίηση τραυμάτων και στην πραγματοποίηση μικροεπεμβάσεων, με συνέπεια να καλούνται και «ιατροχειρουργοί». Τους αποκαλούσαν, επίσης, «ιατροφαρμακοποιούς», γιατί, εκτός των ιατρικών πράξεων που επιτελούσαν, παρασκεύαζαν φάρμακα και συνέλεγαν βότανα, τα οποία χορηγούσαν, κατά περίπτωση, σε ασθενείς και τραυματίες. Οι πρακτικοί ιατροί διακρίνονταν σε εξοχότατους, σε καλογιατρούς και βοτανοπώλες και έχαιραν εκτίμησης, διότι ήταν κοντά στους απλούς ανθρώπους στους οποίους προσέφεραν τις υπηρεσίες τους χωρίς ή με συμβολική αμοιβή.

Κομπογιαννίτες και τσαρλατάνοι

Παράλληλα με τους επιστήμονες και τους πρακτικούς ιατρούς ασκούσαν ιατρικές πράξεις και χορηγούσαν φαρμακευτικά παρασκευάσματα, κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα, κομπογιαννίτες και τσαρλατάνοι.

Οι κομπογιαννίτες και οι τσαρλατάνοι ήταν ψευτογιατροί με ενδιαφέρον αποκλειστικά επικεντρωμένο στο οικονομικό όφελος και με τάση να περιαυτολογούν για τις θεραπευτικές τους επιτυχίες σε βαθμό τερατολογίας. Έφεραν ειδική ένδυση και κάλυπταν το κεφάλι τους με σαμαροκάλπακο στο οποίο τοποθετούσαν, εμφανώς, φάρμακα πρώτης ανάγκης. Σε άλλες περιπτώσεις τοποθετούσαν τα φάρμακα σε σακούλες, τις οποίες κρεμούσαν σε εμφανή σημεία της ένδυσής τους και για το λόγο αυτό ονομάζονταν και σακουλαραίοι. Συνήθως είχαν ως συνοδεία έναν βοηθό, ο οποίος διαλάουσε «γιατρός! γιατρικά! βότανα για κάθε αρρώστια!», ενώ μεταξύ τους χρησιμοποιούσαν ιδιαίτερη συνεχειακή διάλεκτο.

Οι κομπογιαννίτες και οι τσαρλατάνοι είχαν, επίσης, τα προσωνύμια «Βικογιατροί», όταν συγκέντρωναν βότανα από την κοιλάδα του Βίκου ή «Ματσοκάριδες» γιατί κρατούσαν ρόπαλο (mazuca), κυρίως για να αμύνονται από τις επιθέσεις των συγγενών του ασθενούς, σε περίπτωση αποτυχίας της θεραπείας που εφάρμοζαν.

Η θεραπευτική αγωγή που συνηθίζονταν, απαιτούσε αφενός υλικά για την παρασκευή φαρμάκων, τα οποία ήταν σχεδόν αδύνατο να εντοπιστούν και αφετέρου υιοθέτηση οδηγιών ιδιαίτερα πολύπλοκων στην εφαρμογή τους, ώστε σε περίπτωση κακής έκβασης της ασθένειας η ευθύνη να βαρύνει τον ασθενή και τους οικείους του.

Υγειονομική φροντίδα και περίθαλψη

Σε ό,τι αφορά παρεχόμενη υγειονομική φροντίδα και περίθαλψη, κατά την περίοδο της εθνικής παλιγγενεσίας, ο κ. Δαρδαβέσης επισήμανε ότι ήταν ανάλογη με το υφιστάμενο επίπεδο των ιατρικών γνώσεων της εποχής. Ιατρικές πράξεις και διαδικασίες όπως είναι η χορήγηση αναισθησίας, η μετάγγιση αίματος, η ασηψία, η αντησψία και άλλες, ήταν παντελώς άγνωστες και η συνεισφορά του υγειονομικού προσωπικού στην περίθαλψη των τραυματιών και των ασθενών υποτυπώδης.

Στα πεδία των μαχών οι ελαφρά τραυματισμένοι ετύγχαναν φροντίδας, επί τόπου, από τους συμπολεμιστές τους, ενώ οι φέροντες βαριά τραύματα διακομιζόνταν προς νοσηλεία σε μοναστήρια όπως η Μονή του Ομπλού, της Βελανιδιάς και άλλες και αργότερα σε υποτυπώδη νοσοκομεία, τα οποία εν τω μεταξύ είχαν αρχίσει να συγκροτούνται. Η φροντίδα των τραυμάτων περιλάμβανε καθαρισμό της εξωτερικής τους επιφάνειας με ρακή και εισαγωγή στο εσωτερικό τους αλοιφής παρασκευασμένης από λεύκωμα αυγού αναμεμιγμένου με κοινό λάδι και ρακή. Στη συνέχεια ετίθετο επί του τραύματος αλοιφή παρασκευασμένη από σαπύνι και ρακή και ακολουθούσε, κατά διαλείμματα η επίβρεξή του με ρακή, που φαίνεται ότι ήταν θεραπευτικό μέσο συνεχούς χρήσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις απολύμαναν την πληγή με καυτό λίπος, όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ο Μακρυγιάννης: «...Της έβγαλα το παλούκι από το ποδάρι της και το ζεμάπισα με ξύγκι. Όμως έγινε τούμπανο...».

Η επίδεση του τραύματος, ανεξάρτητα του βαθμού της σοβαρότητάς του, πραγματοποιείτο με ταινίες υφάσματος και μικρά καλάμια ή νάρθηκες κατασκευασμένους από ξύλο ή ναστόχαρτο. Για την αιμόσταση των μεγάλων αγγείων χρησιμοποιείτο πυρακτωμένο σίδηρο, για την αιμόσταση των τριχοειδών οινόπνευμα, ενώ για τον έλεγχο των αιμοπτύσεων λόγω τραυμάτων του θώρακα χορηγείτο ζεσταμένο κρασί αναμεμιγμένο με κοινό βούτυρο. Για τη συρραφή τραυμάτων, εκτός της κλασικής τεχνικής με τη χρήση βελόνας και κοινής κλωστής, αναφέρεται από το Στρατηγό Μακρυγιάννη στα «Απομνημονεύματά» του, η χρήση κεφαλών μυρμηγκών. Για τη συγκεκριμένη πρακτική της συρραφής των τραυμάτων ο Γιάννης Βλαχογιάννης σημειώνει τα εξής: «Η διά των κεφαλών των μυρμηγκών ραφή τραυμάτων, γνώριμος τοις εμπειρικοίς ιατροίς των χρόνων εκείνων, ενίεντο ως εξής: Προσαγόμενοι μεγάλοι ζωντανοί μέμμηγκες, έδακνον τα χείλη του τραύματος, κεκλεισμένα, αμέσως δι' αποκοπτομένων του σώματος αυτών, έμενεν η κεφαλή σχηματίζουσα ούτω βελονιάν ικανώς ισχυράν».

«Καλό βόλο» σήμανε ...και έναν γρήγορο, ακόδυνο θάνατο

Η θεραπευτική προσέγγιση παθολογικών καταστάσεων, όπως ανέφερε στην ομιλία του ο καθηγητής, είχε χαρακτήρα εμπειρικό και υποτυπώδη. Ενδεικτικά αναφέρονται ότι οι συστάσεις για την αντιμετώπιση των πυρετών αφορούσαν σε μαλάξεις με λάδι και για τις γριππώδεις συνδρομές χορήγηση αφεψήματος ξηρών σύκων και ξυλοκεράτων ή ζεσταμένου κρασιού με πιπέρι. Για την αντιμετώπιση των οιδημάτων και των μωλώπων χρησιμοποιούσαν ζεστό βούτυρο.

Τα φάρμακα, τα οποία χρησιμοποιούσαν οι επιστήμονες ιατροί και πολλοί από τους εμπειρικούς, ήταν κυρίως δρόγες (αλόη, θεριακή, κάρδαμο, κίνα, πιπερόριζα, σαμπουόκο, σαρκοτρόφι, σίλφιο κ.ά.), η χρήση των οποίων ανάγεται στην εποχή του Διοσκουρίδη και η

Αυτό το λόγο θα εας δω, δεν έχω άλλο κανένα,
ΜΕ Τ' ΑΘΑΝΑΤΟ ΚΡΑΣΙ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙ ΕΝΑ
Κωστής Παλαμάς

εντόπισή τους είναι εύκολη στη χλωρίδα της ελληνικής υπαίθρου. Είχαν επίσης ορισμένες φαρμακευτικές και χημικές ουσίες (άλας αψινθίας, βόραξ, γόμμα Αραβική, εμετική τρυξ, μίνιον, νίτριον, οξύμελι κ.ά.) και διάφορα σκευάσματα (balsamo di Tolu, elixir proprietas, laudano di Barbagio κ.ά.), τα οποία προμηθεύονταν, όταν είχαν τη δυνατότητα, από την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τα Επτάνησα και την Τεργέστη.

Εκτός των προαναφερθέντων δρογών, φαρμακευτικών και χημικών ουσιών, παρασκευάζονταν και ορισμένα φάρμακα βασισμένα σε μυστικές συνταγές, κυρίως από διάφορους εμπειρικούς γιατρούς, κομπογιαννίτες και τσαρλατάνους, οι οποίοι μετέδιδαν το μυστικό της σύνθεσης και της παρασκευής μόνο στους απογόνους τους.

Ως υπνωτικό χρησιμοποιείτο το αφιόνι, για το οποίο το ΙΕ΄ άρθρο του συμφωνητικού, που υπέγραψαν οι αρχηγοί της Φρουράς του Μεσολογγίου πριν από την ηρωική έξοδο, αναφέρει: «...Τα μικρά παιδιά όλα να τα ποτίσουν αφιόνι οι γονείς, άμα σκοτειδιάσει για να μη κλαίνε». Για τα οιδήματα των κάτω άκρων χρησιμοποιείτο αλατόνερο. Ως εμετικό χρησιμοποιούνταν «κόκοι τάταρου».

Η έλλειψη φαρμάκων και υγειονομικού υλικού ήταν συχνότατη. Οι πολιορκημένοι στην Ακρόπολη Αθηνών αναφέρουν σε έγγραφό τους προς τη Διοίκηση, με ημερομηνία 17-02-1827, τα εξής: «...Οι άρρωστοι αποθαίνουν αδίκως με το να μην έχουν τα αναγκαία τους: σχεδόν τίποτε, τόσο και λαβωμένοι δεν έχουν ούτε αλοιφή ούτε ξαντό, ούτε δεσίματα, αλλά βρωμίζουν και αποθαίνουν...». Τα προαναφερθέντα αναδεικνύουν τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την περίοδο της επανάστασης του 1821 στο πεδίο της υγειονομικής περίθαλψης και φροντίδας των αγωνιστών της ελευθερίας. Για το λόγο αυτό η ευχή «Καλό βόλι» εξέφραζε, συν τοις άλλοις, και την επιθυμία για ένα γρήγορο, ανώδυνο και ηρωικό θάνατο.

Λαϊκός πολιτισμός, παράδοση λαογραφία ...

Η παραδοσιακή εθνική φορεσιά των ανδρών

Σύμφωνα με τον Τ. Λάππα το ντύσιμο των Ελλήνων στα χρόνια 1600-1829 παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Αρχικά και μόνο η φορεσιά ήταν αρκετή για να προδώσει το χωριό, το επάγγελμα ή την κοινωνική θέση κάποιου. Διαφορετικά ντυνόταν ο κοτζαμπάσης, αλλιώς ο προύχοντας, αλλιώς ο προεστώς, ο γεωργός, ο βοσκός.

Στο έργο του Κυρ. Σιμόπουλου "Έξνοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα" διαβάζουμε πως ο Άγγλος περιηγητής H.W. Williams, που επισκέφτηκε την Ελλάδα στις αρχές του 19ου αι., γράφει: η λαϊκή φορεσιά των Ελλήνων ήταν ένα μάλλινο σουρτούκο, άσπρο ή σκούρο, κοντό ή μακρύ. Πάνω στο βρακί φορούσαν μια κοντή πουκαμίσα ή φουστανέλα μπαμπακερή που την έζωναν στη μέση με ένα μαντήλι. Στο κεφάλι έδεναν γύρω-γύρω ένα μάλλινο άσπρο ή κίτρινο μπαμπακερό πανί και στην κορφή ένα φεσάκι κόκκινο ή γαλάζιο. Τα μαλλιά τους έπεφταν κυματιστά. Άφηναν πάντοτε γυμνό το στήθος.

Η ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΑ

Η φουστανέλα αποτελεί το βασικό ένδυμα της παραδοσιακής φορεσιάς των ανδρών, στην οποία έδωσε και το όνομά της. Χάρη στις απεικονίσεις των αγωνιστών του 1821 ο νεαρός βασιλιάς Όθωνας υιοθέτησε την ενδυμασία αυτή, εμφανιζόταν με αυτήν σε επίσημες στιγμές και έτσι την καθιέρωσε ως εθνική ενδυμασία. Μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα- οπότε και σταδιακά αντικαταστήθηκε για λόγους μόδας από τα "φράγκικα" - φοριόταν συστηματικά στην Ελλάδα. Γι αυτό όσοι Έλληνες έρχονταν απ' το εξωτερικό ντυμένοι "ευρωπαϊκά" τους λέγανε πειραχτικά ψαλιδοκέριδες ή σπλινάντερος. Τους νησιώτες και τους ναυτικούς με τις βράκες τούς λέγανε ντουνούμιδες ή χαλτούπιδες. Σήμερα διατηρείται ως στρατιωτική στολή της Προεδρικής Φρουράς, ενώ χρησιμοποιείται και σε εθνικές εορτές, επετείους και αλλού.

Αναλυτικότερα, πρόκειται για μια κοντή πολύπτυχη λευκή φούστα, που κατασκευάζεται από πολλά ορθογώνια τρίγωνα τεμάχια υφάσματος, που ράβονται μεταξύ τους - ίσιο με λοξό - και μετά σουρώνονται στη μέση. Η σημερινή φουστανέλα χρειάζεται τριάντα (30) μέτρα λευκού βαμβακερού χασέ για να δημιουργηθεί. Αποτελείται από δύο πλευρές ή "φύλλα" που σχηματίζουν 400 πτυχές, όσα και τα 400 χρόνια της υποδούλωσης του ελληνισμού στην τουρκοκρατία. Το λευκό χρώμα που κυριαρχεί σε όλη την ευζωνική στολή συμβολίζει την αγνότητα των εθνικών αγώνων.

Στους καπεταναίους και τους γέροντες η φουστανέλα ήταν μακριά μέχρι το γόνατο και κάτω ακόμα, με πυκνές και πολλές πτυχές, δίπλες ή λαγκιόλια, όπως τις λέγανε. Για τα παλληκάρια και τους νεότερους ήταν κοντή ως τους μηρούς και πιο ελαφριά με λιγότερες δίπλες. Στη Ρούμελη φορούσαν πιο πολύ την κοντή με πολλές δίπλες - όπως είναι σήμερα της προεδρικής φρουράς - ενώ στο Μοριά την μακριά κι όχι πολύ πυκνή.

Η φουστανέλα ήταν φτιαγμένη με άσπρο ύφασμα αλλά σπάνια κρατούσε για πολύ την όψη της. Στην πραγματικότητα, η φουστανέλα ήταν εντελώς βρόμικη, γιατί τη χρησιμοποιούσαν για πολλές δουλειές. Μ' αυτή σκούπιζαν το πρόσωπό τους και τα χέρια τους, το σουγιά τους και καμιά φορά τ' άρματά τους, το χαρμπί και τα μαχαίρια τους. Πολλά παλληκάρια για να μην πιάνει η φουστανέλα τους εύκολα "λέρα" ή για να είναι αδιάβροχη την άλειψαν με χοιρινό λίπος. Αυτό εννοεί και ο στίχος του δημοτικού τραγουδιού "φουστανέλα μου λερή / ποιος λεβέντης σε φορεί;".

Αυτόν που φορούσε τη φουστανέλα τον αποκαλούσαν τσολιά. Η λ. τσολιάς προέρχεται από την τούρκικη λ. *cul* (αραβικό *cull*) που σημαίνει κουρέλι, παλιόρουχο, από όπου και η λ. "τσόλι" και "τσούλι". Η λέξη τσολιάς αποδόθηκε μειωτικά στους κλέφτες και τους αρματολούς, επειδή η φουστανέλα ήταν ραμμένη από πολλά μικρά κομμάτια υφάσματος. Τσολιάς, δηλαδή, ήταν αυτός που φορούσε τσόλια, κουρέλια.

Η καταγωγή της Φουστανέλας

Το αρχαιότερο ανάγλυφο που απεικονίζει φουστανέλα βρίσκεται στο Σπήλαιο Νυμφολήπτου, γνωστό και ως Σπήλαιο Πανός ή Σπήλαιο Αρχέδημου, που βρίσκεται στις νότιες πλαγιές του Υμηττού στην Αττική. Σύμφωνα με τις επιγραφές στο σπήλαιο, ο γλύπτης Αρχέδημος από τη Θήρα εγκαταστάθηκε σε αυτό τον 5ο αιώνα π. Χ. και το διαμόρφωσε σε τόπο λατρείας κυρίως των Νυμφών αλλά και του Απόλλωνα και του Πάνα. Έτσι το διακόσμησε και σκάλισε σκαλοπάτια, επιγραφές και ανάγλυφα. Σε ένα ανάγλυφο απεικονίζει τον εαυτό του να κρατάει σμίλη και σφυρί και ένα ακέφαλο άγαλμα θεάς καθισμένης σε θρόνο και το πιο σημαντικό, να φορά ένα τύπο ρούχου, που παραπέμπει άμεσα στη φουστανέλα.

Αρκετοί μελετητές αναφέρουν πως η φουστανέλα προέρχεται από μια σειρά αρχαίων ελληνικών ενδυμάτων όπως ο χιτώνας και συγκεκριμένα πως είναι η εξέλιξη του ανδρικού δωρικού χιτώνα. Στη συνέχεια και σύμφωνα με τον Αντώνιο Κεραμόπουλο, πέρασε ως ρωμαϊκό στρατιωτικό ένδυμα που φοριόταν από τους εκάστοτε μισθοφόρους των Ρωμαίων στον χώρο της Ηπείρου. Στο αρχαιολογικό μουσείο της Επιδαύρου εκτίθεται ακέφαλο άγαλμα ρωμαίου αξιωματούχου, όπου φαίνεται καθαρά ότι φοράει μία φούστα πάνω από κοντό χιτώνα. Κατά τη Βυζαντινή περίοδο συνεχίστηκε η χρήση· σε βυζαντινά όστρακα, αγγεία και κεραμικά πιάτα απεικονίζονται πολεμιστές να φέρουν όπλα, φορώντας την βαριά

πολύπτυχη
φουστανέλα.

Ο Δημήτρης Μαυρομαχάλης,
έργο του Λουί Ντυπρέ
(1819).

Από πού προήλθε η
ονομασία της

Η λαογράφος και
ενδυματολόγος
Ιωάννα Παπαντωνίου
αναφέρει ότι η λ.
φουστανέλα
προέρχεται από το
ύφασμα *φουιστάν*, το
οποίο κατασκεύαζαν
σ' ένα προάσιο του
Καΐρου στην Αίγυπτο,
το Φουστάτ. Ήταν
λευκό, χοντρό και

ανθεκτικό ύφασμα, κάτι σαν τζιν, οποίο χρησιμοποιούσαν για πανιά στα πειρατικά καράβια, τις λεγόμενες "φούστες". Οι Λατίνοι χρησιμοποίησαν τη λ. *fustaneum* - από τη λέξη *fustis* = ξύλο - για να αποδώσουν την ελληνιστική λ. "ξύλινο", επειδή έτσι αποκαλούσαν οι Έλληνες το βαμβακερό και άλλα υφάσματα που χρησιμοποιούνταν για φορεσιές. Από τη λ. *fustaneum* προήλθε η ενετική λ. *fustagno*. Σήμερα η ιταλική λ. *fustagno* σημαίνει βαμβακερό ύφασμα, από όπου το *Fustana*, με υποκοριστικό το *Fustanella*. Πάντως, αν αφαιρεθούν τα πολύ νεώτερα επίρραφα χρυσοκεντήματα από τα εξαρτήματα όπως τα γιλέκα και οι περικνημίδες, μένει ένα μεσαιωνικό ευρωπαϊκό ένδυμα.

Ο όρος φουστανέλα δεν αποδεικνύεται ότι ήταν σε ευρεία χρήση στα προεπαναστατικά χρόνια αλλά ούτε και αργότερα, αν κρίνουμε από τα αυτοβιογραφικά κείμενα, απομνημονεύματα κ.α. Στα *Απομνημονεύματα* του Ι. Μακρυγιάννη, ούτε μία φορά δεν αναφέρεται η λ. φουστανέλα. Οι ενδυματολογικές αναφορές γίνονται με τις λ. *φόρεμα*, *σκομπά*, *ρούχα*, *πουκάμισο*, *πεσλί*. Το ίδιο παρατηρείται και στα απομνημονεύματα του Θ. Κολοκοτρώνη αλλά και σε άλλα έγγραφα όπως στα προικοσύμφωνα. Ο όρος φουστανέλα εμφανίζεται ως ρούχο για πρώτη φορά μετά το 1825. Η περιορισμένη χρήση της ονομασίας και της σημασίας του ρούχου αυτού επιβεβαιώνεται και από την λαϊκή λογοτεχνία:

"σάπησαν τα γιλέκια του τα ασημοκεντημένα κι έπεσαν τα αργυρά κουμπιά τα χρυσοκεντημένα", όπου ως βασικά στοιχεία της φορεσιάς επισημαίνονται : **η κάπα, το γιλέκι, τα κοσμήματα και ο οπλισμός.** Θα πρέπει λοιπόν να υποθέσουμε ότι η απόδοση του όρου *φουστανέλα* ως σύνολο φορεσιάς είναι μεταγενέστερη.

Τα μέρη της ενδυμασίας

Τα μέρη της ενδυμασίας εκτός από τη φουστανέλα με τη σειρά που φοριούνται είναι: **Στο Κεφάλι**

Φορούσαν ένα μικρό στρογγυλό και κοφτό κόκκινο **φέσι**, που γύρω στη βάση του το τύλιγαν με μαντηλοδεσιά. Η μαντηλοδεσιά ήταν τριών ειδών:

- Το **μεταξωτό μαντήλι** ή κασπαστή. Χαλκογραφίες εκείνης της εποχής δείχνουν ότι κασπαστή είχαν μονάχα οι Αθηναίοι.
- Το **χρυσοκεντητό πόσι**, που το φορούν ο Μακρυγιάννης και ο Νικηταράς
- Η άσπρη βαμβακερή πλουμιστή **σερβέτα**, που τη φορούν ο Οδυσσεάς Ανδρούτσος, ο Πανουργιάς και άλλοι αγωνιστές.

Κάποιοι δεν φορούσαν μαντηλοδεσιά, αλλά σκέτο μικρό κοφτό φέσι που στην κορυφή του είχε λίγη φούντα. Τέτοιο συνήθιζε να φοράει ο Γκούρας και ο Κολοκοτρώνης. Την περικεφαλαία του ο Γέρος την είχε από τότε που ήταν μαγγιόρος – ταγματάρχης – του εγγλέζικου στρατού στα Επτάνησα το 1808 και την έβαζε στις επίσημες στιγμές της ζωής του, όπως και το θώρακά του. Άλλοι φορούσαν μεγάλο τουρλωτό κόκκινο φέσι, όπως ο Καραϊσκάκης, κι η φούντα του ήταν μικρή και στεκόταν στην κορυφή. Μακριά φούντα, όσο σχεδόν ολόκληρο το φέσι, φορούσαν αργότερα στα χρόνια του Όθωνα κι ήταν παρμένη απ' τους Σουλιώτες.

Η **μαύρη φούντα** που κρέμεται από το κόκκινο **φάριο ή φάρεο** (το καπέλο του εύζωνα) θεωρείται ότι συμβολίζει το δάκρυ του Χριστού στη Σταύρωση. Παρομοιάζεται με το τουρκικό φέσι, αν και για ευνόητους λόγους η ελληνική πλευρά αποφεύγει το συσχετισμό.

Σημειώνεται ότι τα μαλλιά τους ξεχύνονταν μακριά ως τις πλάτες τους. Για να γυαλίζουν και να στέκουν καλοχτενισμένα τα άλειφαν με λάδι ή μεδουλάρι, αλοιφή καμωμένη από μεδούλι και μυρωδικά. Οι Μοραίτες συνήθιζαν να έχουν πιο μακριά τα μαλλιά τους απ' τους Ρουμελιώτες. Ξακουστά ήταν τότε τα ξανθά μακριά και σγουρά μαλλιά των Μαυρομηχάληδων.

Η **κορμοφανέλλα** φοριόταν κατάσαρκα και παλιότερα ήταν ολόλευκη. Στην άκρη στο μανίκι κεντιόνταν με κεντίδια μαύρα, γαλάζια ή κόκκινα. Σήμερα αυτή αντικαταστάθηκε από ένα βαμβακερό μακρυμάνικο μπλουζάκι άσπρο ή μαύρο.

Το **πουκάμισο ή κάμσο** είναι φαρδυμάνικο και λευκό. Φοριέται πάνω από το μπλουζάκι πάντα ξεκούμπωτο και ανοιχτό μπροστά στο στήθος, χειμώνα, καλοκαίρι.

Το **γιλέκι ή γιλέκο**: Πάνω από το πουκάμισο φορούν το γιλέκο, χωρίς τα ριχτά μανίκια πίσω. Παλιότερα χρησιμοποιούσαν δύο ειδών γιλέκα:

Το **ανοιχτό** (μπροστά) και το **σταυρωτό**. Πάνω από το γιλέκο φορούσαν τη **φέρμελη** με τις δυο σειρές ασημοκεντημένα μεγάλα κουμπιά.

Μερικοί και αργότερα όλοι, αντί για φέρμελη βάζανε το **μειντάνι**, που η διαφορά τους ήταν στο ότι στη φέρμελη φορούσαν τα μανίκια, ενώ στο μειντάνι ήταν γευτικά φουστανέλα με κόκκινο πανί και βρίσκονταν στις πλάτες πίσω σταυρωτά. Φτιαχόνταν από μαύρο ή μπλε μάλλινο δίμιτο ύφασμα ή από ύφασμα ευρωπαικό, την τσόχα. Το φερμεδογέδεκο είχε φανταχτερά διακοσμητικά κουμπιά δεξιά κι αριστερά. Τη μέση έσφιγγε ένα ειδικά υφασμένο **ζωνάρι**.

Μια καλή φορεσιά έπρεπε να έχει τρία γιλέκια. Πρώτο έμπαινε το γιλέκι, που κούμπωνε στο κέντρο του στήθους, μετά η φέρμελη που έμενε πάντα ξεκούμπωτη και είχε μακριά μανίκια που φοριούνταν προαιρετικά και τελευταίο φοριόταν το φερμεδογέδεκο ή φερμελωτό γιλέκι, που κι αυτό έμενε ξεκούμπωτο.

Στα πόδια

Φορούσαν **κάλτσες ή σκάτσες**: Είναι άσπρες βαμβακερές και σκεπάζουν τα πόδια απ' τον αστράγαλο ως τη μέση. Επίσης, υπήρχαν και οι τσόχινες μαύρες κάλτσες, κι' ύστερα κόκκινες –έμοιαζαν με τις σημερινές γκέτες– σκέπαζαν μονάχα τη γάμπα και το πάνω μέρος του παπουτσιού και φορέθηκαν στα οθωνικά χρόνια. Ονομάζονταν και **τύρκια**. Ακριβώς πίσω και κάτω από το γόνατο δενόταν μια πλατιά λωρίδα πλεχτή, μαύρη ή καφέ, η **καλτσοδέτα**, που τέλειωνε σε γαϊτάνι και αυτό σε φούντα. Στη σχετική εικονογραφία της προεπαναστατικής περιόδου στη θέση της κάλτσας εικονίζεται ένα αρκετά φαρδύ και μακρύ **εσώθρακο** που επικαλύπτεται από τον αστράγαλο ως το γόνατο από τις πολύ στενές **γκέτες**.

Στα πόδια τους φορούσαν **τα τσαρούχια**, με ή χωρίς φούντα μπροστά αλλά μυτερά. Ήταν χειροποίητα, πολύ ελαφρά και γερά από ακατέργαστο βοϊδινό δέρμα. Σημειώνεται ότι τσαρούχια φορούσαν όχι μόνο οι χωρικοί στην ηπειρωτική Ελλάδα αλλά και σε άλλες ορεινές περιοχές και των Βαλκανίων και της Τουρκίας μέχρι και τις αρχές του εικοστού αιώνα. Η αρχική τους ονομασία ήταν "πίγγες" ενώ η σημερινή λέξη που προσδιορίζει τα συγκεκριμένα υποδήματα πιστεύεται ότι προέρχεται από το τουρκικό "τσαρίκ" (*carik*).

Στην Ιταλία υπάρχουν όμως μυτερά υποδήματα

ονομαζόμενα "chiòchiera" ("τσιότσιερα") ή "ciòcia" κάτι που επιτρέπει να υποθέσουμε την Ιταλική προέλευση της ονομασίας. Κατασκευάζονταν από ακατέργαστο ή κατεργασμένο δέρμα από τέσσερα συνήθως τεμάχια την **πατωσιά** (ή **σόλα**) τα δύο **πλάγια** και στην άκρη του τη **μύτη** σε διάφορες παραλλαγές, άλλοτε γυμνή και γυρισμένη προς τα πάνω είτε καλυμμένη με πλούσια, μάλλινη φούντα, η οποία ήταν συνήθως μαύρη για τους άνδρες και τις γυναίκες είτε πολύχρωμη για τα παιδιά. Το δέρμα από το οποίο κατασκευάζονταν ήταν το λεγόμενο «τελατίνι» χρώματος ερυθρού. Τα τσαρούχια καθημερινής χρήσης ήταν απλά χωρίς στολίδια, ενώ τα πλουσιότερα είχαν κορδόνια και πούλιες.

Εκτός από τον παραπάνω τύπο υποδήματος οι χωρικοί και οι ποιμένες πολλών περιοχών της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας κατασκευάζουν παρόμοια υποδήματα από ακατέργαστο δέρμα χοίρου καλούμενα "γουρουντσάρουχα" που θεωρούνται ως ελαφρά πέδιλα, τα οποία και εξασφαλίζουν άνετο βάδισμα σε ανώμαλα εδάφη. Αυτά αποτελούνται από ενιαίο τεμάχιο που αναδιπλώνεται και συγκρατείται στο πόδι από ιμάντες από το ίδιο δέρμα.

Σήμερα τα τσαρούχια φοριούνται στην Ελλάδα ως υποδήματα μαζί με τη φουστανέλα και με τη στολή των Ευζώνων. Τα τσαρούχια

που χρησιμοποιούνται στις μέρες μας στην Προεδρική Φρουρά φέρουν στο κάτω μέρος τους περίπου 50 καρφιά το καθένα. Τα καρφιά αυτά είναι υπεύθυνα για τον χαρακτηριστικό ήχο που παράγουν τα τσαρούχια κατά τη διάρκεια ευζωνικών παρελάσεων. Όπως είναι φυσικό, τα καρφιά αυξάνουν αρκετά το βάρος του τσαρουχιού, το οποίο μπορεί να φτάσει και 3kg το καθένα.

Χαρακτηριστικό κομμάτι των τσαρουχιών αποτελούν **οι μαύρες φούντες**, στις οποίες καταλήγουν οι μύτες τους. Θεωρείται πως η αρχική τους χρήση ήταν να κρύβονται σε αυτές μικρά κοφτερά αντικείμενα που θα μπορούσαν αιφνιδιαστικά να τραυματίσουν τον εχθρό σε μία μάχη "σώμα με σώμα". Άλλη άποψη είναι ότι οι φούντες προστάτευαν τα δάχτυλα των ποδιών από το χιόνι και τα κρυοπαγήματα.

ΦΛΟΚΑΤΑ-ΚΑΠΑ

Για τη βαρυχειμωνιά είχαν τις **φλοκάτες**. Ήταν χωρίς μανίκια σαν τις παλιές μπέρτες κι' έφταναν ως κάτω απ' το γόνατο. Τις ύφαιναν με «φλόκο», δηλαδή κρόσια, το χρώμα τους ήταν το άσπρο ή το μαύρο και τις φορούσαν από μέσα για να ζεσταίνονται πιο πολύ. Άμα νυχτώνονταν έξω το χειμώνα, χρησιμοποιούσαν τη φλοκάτα για στρωσίδι και για σκέπασμα. Για τον ίδιο σκοπό άλλοι είχαν την **κάπα** – ίδιο σχέδιο με τη φλοκάτη φτιαγμένη όμως από τραγόμαλλο και βαλμένη στις νεροτριβές, για να πήξει και να μην περνάει η βροχή και το κρύο.

(Wikipedia.org)

ΝΤΟΥΛΑΜΑΣ

Ο **ντουλαμάς** ήταν παραλλαγή της φλοκάτας. Πρόκειται για ένα είδος πανωφοριού της πρώτης και παλιότερης αντρικής ενδυμασίας. Τον ρίχνανε πάνω τους όταν έπιανε κρύο και ήταν φτιαγμένος από μαύρη ή βαθυγάλαξη τσόχα, δουλεμένη στον αργαλειό που την κεντούσαν με μαύρο μετάξι. Ήταν ίσος ή λίγο μακρύτερος από τη φουστανέλα. Ο επίσημος ντουλαμάς ήταν ένα ενδυματολογικό αριστούργημα ως προς το σχήμα και τη διακόσμηση. Ήταν τμήμα ενός μονοκόμματος αμάνικου πανωφοριού, που πάνω από αυτό μπορούσαν να φορέσουν τη φέρμελη.

Ο ανδρικός ντουλαμάς στην Πελοπόννησο ήταν κόκκινος, κεντημένος άλλοτε με χρυσά και άλλοτε με μαύρα τερχήλια. Η ενδυματολόγος Ι. Παπαντωνίου έχει τη γνώμη ότι είναι κεντροασιατικό ένδυμα που κατέληξε να κατασκευάζεται με υπέροχο τρόπο στην περιοχή των Ιωαννίνων και από κει να διοχετεύεται σε όλα τα Βαλκάνια.

Το **σελάχι** ήταν συμπλήρωμα στην κύρια φορεσιά τους. Στην ουσία ήταν μια ζώνη-θήκη, που την έζωναν στη μέση τους και εκεί έβαζαν τα όπλα τους. Ως σχήμα φέρνα στο νου τη θήκη του αρχαίου τόξου. Ήταν φτιαγμένο από τσόχα κόκκινη, σπάνια μαύρη, φύλλα – φύλλα για τις θήκες και κεντημένο με ποικίλα χρυσά κεντήματα, με πιο συνηθισμένα δράκοντες και γοργόνες.

Τα **τσαπράζια** λέγονται τα ασημένα κοσμήματα της φορεσιάς. Σήμερα έχουν αντικατασταθεί από μπρούντζινα επιχρυσωμένα.

Βιβλιογραφική αναφορά Κομζιάς Χ. Γ. "Το πανηγύρι της Αγι' – Αγάθης", Αιτωλικό 1999,

Μπάδα, Κων/να, "Η παράδοση στη διαδικασία της ιστορικής διαπραγμάτευσης της εθνικής και τοπικής ταυτότητας. Η περίπτωση της φουστανέλας" ανακτήθηκε από : <http://users.uoi.gr/gramisar/prosopiko/bada/Foustanelle.pdf>, Παπαντωνίου Ιωάννα (2000). *Η Ελληνική ενδυμασία. Από την αρχαιότητα ως τις αρχές του 20ου αιώνα*.

Αθήνα: Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος. Σιμόπουλος Κυρ. (1961) *Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα*.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

1814
•ΙΔΡΥΣΗ ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
 •Η Φιλική Εταιρεία ήταν η μυστική οργάνωση που δημιουργήθηκε με σκοπό την απελευθέρωση των Ελλήνων από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ιδρύθηκε το 1814 στον Οδησό από τον Εμμανουήλ Ξάνθο, τον Νικόλαο Σκουφά και τον Αθανάσιο Τσακάλωφ

22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1821
•ΕΝΑΡΞΗ ΑΓΩΝΑ
 •Στις 22 Φεβρουαρίου του 1821 ο Υψηλάντης επικεφαλής των επαναστατικών δυνάμεων πέρασε τον ποταμό Προύθο και αποβίβαστηκε στα υπό κατάληψη εδάφη, κηρύσσοντας την έναρξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα.

23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1821
•ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
 •Η απελευθέρωση της Καλαμάτας ήταν η πρώτη νίκη των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων στην επανάσταση του 1821 με τους αρχιστράτηγους Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, Παπαφλέσσα και Πετρόμπετη Μαυρομάλη. Σηματοδότησε τη νέα αρχή του ελληνικού έθνους

23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1821
ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΛΑΜΑΝΑΣ
 Ο Αθανάσιος Διάκος ηττήθηκε από υπέρτερες δυνάμεις στη γέφυρα της Αλαμάνας και συλληφθηκε. Αργότερα ακολούθησε ο μαρτυρικός θάνατός του.

8 ΜΑΪΟΥ 1821
ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ
 Δύο εβδομάδες μετά τον θάνατο του Αθανάσιου Διάκου, οι Έλληνες πήραν εκδίκηση και με αρχηγό τον Οδυσσέα Ανδρούτσο νίκησαν τις δυνάμεις του Ομέρ Βρυώνη και έτσι, κατόρθωσαν να ανακόψουν την πορεία τους προς την Πελοπόννησο.

1824
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΚΑΣΟΥ ΚΑΙ ΨΑΡΩΝ

Στις 27 Μαΐου 1824 ο στόλος της Αιγύπτου επιτέθηκε στο νησί με 45 πλοία εφοδιασμένα με τέσσερις χιλιάδες στρατό υπό του Χουσεΐν Μπέη. Στις 30 Μαΐου ακολούθησε καταστροφή του νησιού, φόνος των νησιωτών, αιχμαλωσία των γυναικών και των παιδιών. Όσοι μπόρεσαν κατέφυγαν στο βουνό, ενώ άλλοι προσκύνησαν. Λίγες μέρες μετά στις 21 Ιουνίου 1824, καταστράφηκαν ολοσχερώς τα Ψαρά από τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1824
ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΓΕΡΟΝΤΑ

Η ναυμαχία έλαβε χώρα στις 29 Αυγούστου 1824, στον κόλπο του Γέροντα απέναντι από τη Λέρο. Η ναυμαχία έληξε με μεγάλη νίκη των Ελλήνων εναντίον του συνασπισμένου τουρκοαιγυπτιακού στόλου. Ο ελληνικός στόλος, που συνεπικουρούταν από από την Ύδρα και τις Σπέτσες, διοικούσε ο Ανδρέας Μιαούλης.

20 ΜΑΪΟΥ 1824
ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΜΑΝΙΑΚΙ

Στις αρχές του 1825 η Ελληνική Επανάσταση διέτρεχε μεγάλο κίνδυνο, όχι μόνο από τον Ιμπραήμ, αλλά και εξαιτίας του εμφύλιου σπαραγμού. Λαμβάνοντας χώρα την 20η Μαΐου 1825, στο Μανιάκι της Μεσσηνίας, είχε νικηφόρα έκβαση για τους Αιγύπτιους, με τον αρχηγό των Ελλήνων, Παπαφλέσσα, να σκοτώνεται στη μάχη.

13 ΙΟΥΝΙΟΥ 1824
ΜΑΧΗ ΣΤΟΥΣ ΜΥΛΟΥΣ

Πριν τρεις ημέρες στις 10 Ιουνίου 1825, ο Ιμπραήμ Πασάς κατάφερε την κατάληψη της Τριπολιτσάς. Όμως, στις 13 Ιουνίου 1825, ο Μακρυγιάννης και ο Δημήτρης Υψηλάντης επέτυχαν σπουδαία νίκη στους Μύλους της Αργολίδας επί των στρατευμάτων του Ιμπραήμ Πασά.

1826 Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Μετά από δύο πολιορκίες επακολούθησε η τρίτη (25 Δεκεμβρίου 1825 έως 11 Απριλίου 1826). Η έξοδος πραγματοποιήθηκε λόγω της εξάντλησης των τροφίμων και λόγω ότι είχαν χαθεί οι δυνατότητες συνέχισης της άμυνας απέναντι στα τουρκικά και αιγυπτιακά στρατεύματα και έτσι τη νύχτα του Σαββάτου του Λαζάρου με δημερώματα Κυριακής των Βαΐων, μεταξύ 10ης και 11ης Απριλίου 1826 χιλιάδες Έλληνες σφαγιασθήκαν ή αιχμαλωτίστηκαν από τους Τουρκοαιγύπτιους και μόνο 1.500 κατάφεραν να διασωθούν.

1827 ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ

Ο ενωμένος συμμαχικός στόλος Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας κατέστρεψε ολοκληρωτικά τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο. Το αποτέλεσμα της ναυμαχίας έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη του Ελληνικού Ζητήματος προς την κατεύθυνση της πλήρους ανεξαρτησίας του κράτους.

19 ΜΑΡΤΙΟΥ 1827
Γ' ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΡΟΙΖΗΝΑΣ

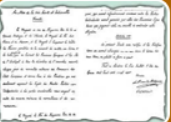
Πριν περίπου έναν χρόνο, είχε συγκληθεί η Γ' Εθνοσυνέλευση στην Επίδαυρο αλλά αναβλήθηκαν οι εργασίες της λόγω της πτώσης του Μεσολογγίου. Συγκλήθηκε ξανά στις 19 Μαρτίου έως 4 Μαΐου στην Τροιζήνα ψηφίσει το «Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος». Επίσης, εξέλεξε ως πρώτο Κυβερνήτη της Ελλάδος, τον Ιωάννη Καποδίστρια.

24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1827
ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΡΚΟΥΣ

Αφού σκοτώθηκε στη μάχη στο Φάληρο (22 Μαΐου 1827) ο Γεώργιος Καραϊσκάκης που ήταν ένας από τους σημαντικότερους αγωνιστές του 1821, δύο μέρες μετά, στη μάχη του Αναλάτου (24 Απριλίου 1827) οι Έλληνες έχασαν και σκοτώθηκαν ο Λάμπρος Βέκος και ο Γεώργιος Τσαβέλας. Έναν μήνα μετά, οι Τούρκοι κατάφεραν μετά από πολιορκία την κατάληψη της Ακρόπολης (24 Μαΐου 1827).

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1827
ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Στη συνθήκη του Λονδίνου οι Μεγάλες Δυνάμεις παρακινούμενες από την επιθυμία ενίσχυσης της επιρροής τους στα Βαλκάνια, αποφάσισαν την ειρήευση στην Ελλάδα προτείνοντας παράλληλα στον Σουλτάνο Μαχμούτ Β' την παραχώρηση ανεξαρτησίας στους Έλληνες. Ήταν μία απόφαση που άλλαξε ουσιαστικά τα δεδομένα του ελληνικού ζητήματος και οδήγησε τελικά στην ίδρυση του Ελληνικού Κράτους. Η επανάσταση ωστόσο δεν είχε ακόμη τελειώσει καθώς η Οθωμανική Αυτοκρατορία απέρριψε τη Συνθήκη.

8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1828
ΑΦΙΞΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ ΣΤΟ ΝΑΥΓΙΛΙΟ

Ο Ιωάννης Καποδίστριας φτάνει στην Ελλάδα με το ναυγίλιο.

1829 ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

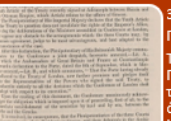
Υπογράφηκε στο Λονδίνο από τις Μεγάλες Δυνάμεις πρωτόκολλο με το οποίο καθορίστηκαν τα παρακάτω:
 α) Τα σύνορα του αυτόνομου ελληνικού κράτους προς βορρά δηλώθηκαν με τη γραμμή Αμβρακικού-Πανασσαιτικού.
 β) Στο νέο κράτος περιλήφθηκαν η Εύβοια, οι Σποράδες, οι Κυκλάδες και τα νησιά του Αργοσαρωνικού Κόλπου.
 γ) Το πολίτευμα του κράτους θα ήταν η κληρονομική μοναρχία.

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1829
ΜΑΧΗ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Η τελευταία μάχη της επανάστασης του 1821 πραγματοποιήθηκε στην Πέτρα της Βοιωτίας στις 12 Σεπτεμβρίου 1829 και οι Έλληνες υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη νίκησαν τους Τούρκους.

3 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1830
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Το Πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας του Ελληνικού κράτους υπογράφηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) στις 3 Φεβρουαρίου 1830. Ήταν η πρώτη επίσημη, διεθνής διπλωματική πράξη που αναγνώριζε την Ελλάδα ως κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος, το οποίο θα επεκτεινόταν νότια της συνοριακής γραμμής που όριζαν οι ποταμοί Αχελώως και Σπερχειός. Πρώτος κυβερνήτης του νεοσύστατου κράτους υπήρξε ο Ιωάννης Καποδίστριας.

23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1821
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1821
ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑΣ

Η πολιορκία (από τις αρχές Ιουνίου 1821) και εν τέλει η άλωση (23 Σεπτεμβρίου 1821) της Τριπολιτσάς από τους Έλληνες υπό τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη αποτέλεσαν καθοριστικό σταθμό στην πορεία της Ελληνικής Επανάστασης, δεδομένου ότι είχαν ως αποτέλεσμα τη σταθεροποίησή της και την επικράτηση των Ελλήνων σε όλη την Πελοπόννησο, πλην ορισμένων φρουριών

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1822
Η ΣΦΑΓΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Η σφαγή της Χίου αναφέρεται στην σφαγή δεκάδων χιλιάδων Ελλήνων της Χίου από τον Οθωμανικό στρατό. Οι Οθωμανοί κλείστηκαν αρχικά στο κάστρο. Στις 30 Μαρτίου, έφθασε ο οθωμανικός στόλος ο οποίος έλυσε την πολιορκία και άρχισε τη σφαγή του ορβόδοξου πληθυσμού με τη συμμετοχή και μουσουλμάνων που κατέφθαναν από τις ακτές της Μ. Ασίας με κάθε είδους πλεούμενο.

26 ΙΟΥΛΙΟΥ 1822
Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΔΕΡΒΕΝΑΚΙΩΝ

Η Μάχη των Δερβενακίων, γνωστή και ως Σφαγή του Δράμαλη, ήταν μία από τις σημαντικότερες μάχες με νικηφόρα έκβαση για τους Έλληνες υπό τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και μεγάλη καταστροφή των οθωμανικών δυνάμεων υπό τον αρχιστράτηγο Μαχμούτ Πασά Δράμαλη. Η μάχη αυτή δόθηκε στις 26 Ιουλίου 1822, σε δύο από τα τέσσερα μικρά ορεινά περάσματα (Δερβενάκια), μεταξύ Κορίνθου και Αργούς.

4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1822
Η ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΠΕΤΑ

Η μάχη στο Πέτα ήταν από τις πιο βαριές ήττες στην ελληνική επανάσταση του 1821. Έλληνες και φιλέλληνες υπό τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο ηττήθηκαν στο Πέτα κοντά στην Άρτα από ισχυρές τουρκικές δυνάμεις υπό τον Μεχμέτ Ρεσίτ Κιουταχί πασά.

9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1823
Η ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ

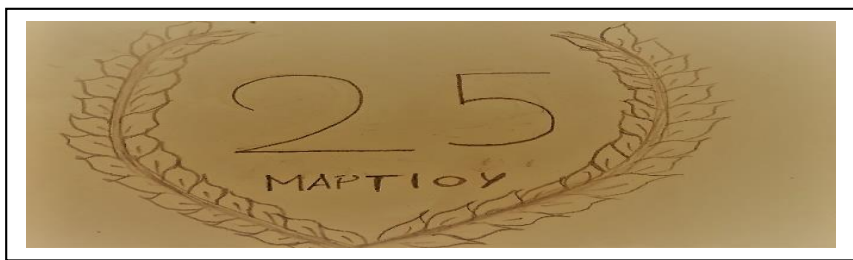
Σε αυτή τη μάχη μπορεί να κέρδισαν οι Έλληνες, αλλά σκοτώθηκε ένας από τους σημαντικότερους ήρωες της Ελληνικής Επανάστασης ο Μάρκος Μπότσαρης. Λίγες μέρες αργότερα στις 12 Αυγούστου τάφηκε στο Μεσολόγγι με μεγάλες τιμές.

Η Β' ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ (30 Μαρτίου-18 Απριλίου 1823) ήταν η δεύτερη συνέλευση κατά τα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης που έγινε στο Άστρος της Κυνουρίας. Στις 13 Απριλίου επικυρώνεται ο «Νόμος της Επίδαυρου», ο οποίος αποτελεί αναθεώρηση των μη θεμελιωδών διατάξεων που ψήφισε η Α' Εθνοσυνέλευση της Επίδαυρου.

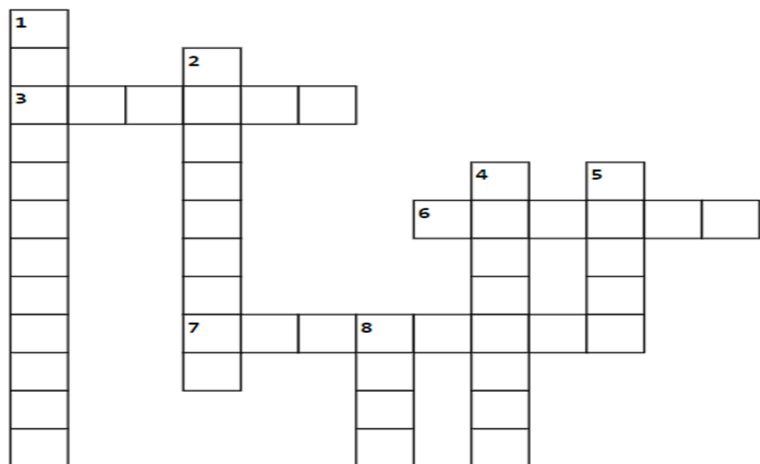

«Έσσιτος δ'ω ο λαός δε γονατίζει ιδάρά μονάχα μικροστά στους νεκρούς του.»

Γιάννης Ρίτσος, από τη συλλογή «Οι γειτονές του κόσμου»

Πόσο καλά ξέρεις το 1821;

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- Έτσι μετονομάστηκε η Ακαδημία του Βουκουρεστίου
- Εκφώνησε το λόγο κατά την υποδοχή του Καποδίστρια
- Σε αυτόν τον Μητροπολίτη αποδίδεται ο χαρακτηρισμός καύχημα του Γένους

ΚΑΘΕΤΑ

- «Ο γέρος του Μοριά»
- Σφοδρός πολέμιος της Ελληνικής Επανάστασης
- Περιοδικό με «αντικοραϊκές» απόψεις
- Το αγαπημένο περιοδικό του Αδαμάντιου Κοραή «Λόγιος.....»
- Το πρώτο κράτος που αναγνώρισε ανεξάρτητη την Ελλάδα

Ανακάλυψε στο κρυπτόλεξο τους ήρωες του '21 και όχι μόνο...

Ε	Κ	Ε	Β	Ε	Ρ	Ο	Ν	Α	Υ
Λ	Π	Λ	Α	Π	Ο	Υ	Τ	Α	Σ
Ε	Ρ	Ε	Λ	Α	Υ	Μ	Π	Α	Χ
Υ	Τ	Υ	Τ	Ν	Ι	Α	Κ	Ι	Ε
Θ	Σ	Η	Ρ	Α	Σ	Τ	Ο	Π	Μ
Ε	Α	Κ	Η	Σ	Ο	Σ	Υ	Α	Ο
Ρ	Ρ	Ι	Γ	Τ	Θ	Ε	Μ	Δ	Ν
Ι	Ο	Λ	Α	Α	Ν	Σ	Α	Ο	Ρ
Α	Σ	Ι	Σ	Σ	Α	Μ	Σ	Β	Ο
Ο	Ε	Φ	Ι	Η	Ξ	Ε	Λ	Α	Σ

Οι απηχήσεις του 1821 στην ελληνική λογοτεχνία

Ο **Καπετάν Μιχάλης** είναι μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη. Είναι ένα από τα τελευταία του συγγραφέα και θεωρείται από τα κορυφαία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Το βιβλίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1953 από τις εκδόσεις Μαυρίδη, ενώ από τη δεύτερη έκδοσή του (Εκδόσεις Δίφρος, 1955) προορίστηκε ο υπότιτλος «Ελευτερία ή Θάνατος».

Η υπόθεση τοποθετείται στην κρητική επανάσταση του 1889. Ο κεντρικός ήρωας, ο καπετάν Μιχάλης, ένας άγριος και ανυπότακτος πολεμιστής, έχει ορκιστεί να είναι μαυροντυμένος, αζύριστος και αγέλαστος μέχρι να ελευθερωθεί η Κρήτη. Όταν όμως συναντά την Εμινέ, τη γυναίκα του αδελφοποιτού του, του Νουρήμπεη, τον κυριεύει «ένας δαίμονας»· παρά τις προσπάθειές του δεν καταφέρνει να τη βγάλει από το μυαλό του.

Ενώ ο καπετάν Μιχάλης παλεύει με το δαίμονά του, ο Νουρήμπεης μονομαχεί με τον Μανούσακα, για να εκδικηθεί το θάνατο του πατέρα του, και τον σκοτώνει· ο ίδιος, όμως, τραυματίζεται στα γεννητικά όργανα. Η πληγή του επουλώνεται, αλλά εκείνος αυτοκτονεί, αδυνατώντας ν' αντέξει την περιφρόνηση και τον οίκτο της Εμινές (που εν τω μεταξύ έχει γίνει ερωμένη του καπετάν Πολυξίγκη) για τον ακρωτηριασμό του. Η είδηση του θανάτου του επιβαρύνει το ήδη τεταμένο κλίμα στο Μεγάλο Κάστρο, όπου καθημερινά φτάνουν μαντάτα για ανιμαχίες και ταραχές σ' όλο το νησί.

Με την παρακίνηση των αγάδων, Τούρκοι στρατιώτες ξεχύνονται στους δρόμους της πόλης σφάζοντας και πυρπολώντας. Λίγες μέρες αργότερα, ξεσπά η επανάσταση. Ο πόλεμος μαινεται και οι Τούρκοι πολιορκούν το μοναστήρι του Αφέντη Χριστού. Την ίδια εποχή, η Εμινέ ετοιμάζεται να βαφτιστεί χριστιανή και να παντρευτεί τον Πολυξίγκη. Όμως το σόι του Νουρήμπεη την απαγάγει και ο καπετάν Μιχάλης την πιο κρίσιμη νύχτα της πολιορκίας φεύγει από το μοναστήρι για να τη γλιτώσει. Τα καταφέρνει και τη στέλνει στο σπίτι μιας θείας του. Με την απουσία του όμως οι Τούρκοι καταφέρνουν να πυρπολήσουν το μοναστήρι και ο καπετάν Μιχάλης σκοτώνει την Εμινέ για να ησυχάσει και να λυτρωθεί από τις τύψεις για το μοναστήρι.

Λίγο αργότερα, φτάνει στην Κρήτη ο Κοσμάς, γιος του Κωσταρού και ανιψιός του καπετάν Μιχάλη, φέρνοντας στους επαναστατημένους το μήνυμα της συνθηκολόγησης. Ένας μετά τον άλλον, οι καπεταναίοι καταθέτουν τα όπλα, αλλά ο καπετάν Μιχάλης αρνείται να υποκύψει. Ο Κοσμάς πηγαίνει στο λημέρι του για να τον πείσει, αλλά τελικά μένει και ο ίδιος, νιώθοντας τον ίσκιο του πατέρα του να ορθώνεται μέσα του. Μέσα στον πυρετό της μάχης, καταλαβαίνει ότι ο καπετάν Μιχάλης έχει πια λυτρωθεί από κάθε φόβο κι ελπίδα. Σύντομα, θείος και ανιψιός φέρνουν νεκροί στην τελευταία έφοδο του Τούρκων.

Παρ' ότι πρόκειται για ιστορικό μυθιστόρημα και στηρίχθηκε σε πραγματικά γεγονότα, εν τούτοις ο συγγραφέας συμπεριέλαβε και αρκετά φανταστικά περιστατικά. Το ενδιαφέρον του ήταν να δώσει την ιστορία ενός ανθρώπου, του καπετάν Μιχάλη (εικόνα του πατέρα του), που έταξε για σκοπό στη ζωή του τη συνείδηση του καθήκοντος και της θυσίας, ενώ γύρω του υπάρχει ένα πλήθος άλλων χαρακτήρων που ζουν το ίδιο έντονα μ' αυτόν τα χρόνια της επαναστατημένης Κρήτης.

Ποθητή χρονιά σαν τη φωτιά, ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ ΕΛΕΝΗ

«Το μόνον και το τελευταίο που επιθυμώ ελθών ενταύθα είναι να κατακτήσω μαχόμενος, πιστός εις τας ιδέας μου, έντιμον τάφον έλληνος στρατιώτου...» είχε ακουστεί να λέει στο Πέτα της Άρτας ο πολωνός λοχαγός Μιζεγιέφσκι στις 3 Ιουλίου 1822, την προηγούμενη της φονικής μάχης η οποία κατέληξε στην ολοκληρωτική συντριβή των ελληνικών δυνάμεων. Και όπως το επιθυμισε ο γενναίος Πολωνός, εκ των συμβούλων και συμμαχητών του Μπολιβάρ, έτσι και έγινε: θυσιάστηκε για την ανεξαρτησία του λαού μας. Μα λίγες ώρες νωρίτερα είχε ζητήσει να συναντηθεί με την όμορφη πολεμιστρια Ποθητή. Απαχθείσα νήπιο από χωριό της Λακωνίας και πωληθείσα στο παλάτι του Αλή πασά των Ιωαννίνων, η Ποθητή είχε την τύχη να αγαπηθεί από την κυρα-Βασιλική, η οποία την ανάθρεψε σαν παιδί της, τη σπούδασε και την προετοίμασε για τον αγώνα. Όταν εκρήγνυται η επανάσταση στην Πελοπόννησο, η νεαρή δραπετεύει απ' το παλάτι και πολεμά με γενναιότητα. Αλλά συγχρόνως η Ποθητή θα ζήσει έναν έρωτα τυραννικό, καθώς εραστής της είναι ο Ασλάν, αμείλικτος διώκτης του ελληνισμού και διοικητής των τούρκων ιππέων της Πελοποννήσου. Διχασμένη ανάμεσα σε δύο αγάπες, την αγάπη για την επαναστατημένη πατρίδα και την αγάπη για τον τούρκο πολεμιστή, θα δώσει άλλη μια μάχη, η έκβαση της οποίας έχει κριθεί εκ των προτέρων. (Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου)

Λουκής Λάρας, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ (Νουβέλα)

Το γνωστότερο λογοτεχνικό έργο του Δημήτριου Βικέλα είναι ο «**Λουκής Λάρας**», ένα ιστορικό μυθιστόρημα βασισμένο στις μαρτυρίες ενός υπαρκτού προσώπου. Αφορμή της έμπνευσης του συγγραφέα στάθηκε η γνωριμία του στο Λονδίνο με έναν ομογενή από την Χίο, τον Λουκά Τζίφο, που σύμφωνα με παράκληση του συγγραφέα του άφησε τις αυτοβιογραφικές του σημειώσεις. Ο Δημήτριος Βικέλας κατάφερε να διαμορφώσει αυτές τις σημειώσεις του γέροντα από τη Χίο και να δημιουργήσει ένα εκτεταμένο πεζογράφημα που κυμαίνεται ανάμεσα στην ηθογραφία και την ιστορία και έχει έκταση ανάλογη με μια νουβέλα.

Περίληψη του **Λουκή Λάρα**:

Σημείο εκκίνησης της αφήγησης είναι το 1821, όταν ο εικοσάχρονος τότε Λουκής Λάρας βρίσκεται στη Σμύρνη και ασχολείται με το εμπόριο μαζί με τον πατέρα του. Για την Επανάσταση και τη Φιλική Εταιρεία γνώριζε λίγα και έτρεφε ελάχιστες ελπίδες για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Με την έναρξη της Επανάστασης οι Τούρκοι τρομοκρατούν τους χριστιανικούς πληθυσμούς κι έτσι πατέρας και γιος καταφεύγουν στη Χίο, όπου βρίσκεται η υπόλοιπη οικογένεια. Μολονότι διαθέτει ψυχικά χαρίσματα και σωματικά προσόντα, δε συμμετέχει ενεργά στον αγώνα. Ένα χρόνο μετά οι Τούρκοι επιτίθενται στη Χίο και μπροστά στον επερχόμενο κίνδυνο η οικογένεια εκπατρίζεται ξανά. Καταφεύγουν πρώτα στη Μύκονο, κατόπιν στις Σπέτσες και αργότερα στην Τήνο, όπου ο Λουκής Λάρας επιδίδεται με επιτυχία στο εμπόριο. Εκεί πεθαίνει ο πατέρας του ήρωα. Τελικά, ο ήρωας επιστρέφει κρυφά στη Χίο, για να ξεθάψει και να πάρει μαζί του κάποια κοσμήματα και ασημικά, που είχε κρύψει στον κήπο του σπιτιού του λίγο πριν αναχωρήσουν για τη Μύκονο. Μετά από κόπους και κινδύνους πετυχαίνει το παράτολμο έργο του, αλλά αμέσως ανταλλάσσει τον θησαυρό του για να σώσει μια αιχμάλωτη στους Τούρκους κοπέλα, κόρη ενός φίλου του πατέρα του. Το έργο καταλήγει στην αναπόληση της ευτυχισμένης πια ζωής του Λουκή, αφού αποκατέστησε τα αδέρφια του, παντρεύτηκε την κόρη που έσωσε και έφτιαξε μαζί της μια μεγάλη και ευτυχισμένη ΠΗΓΕΣ : www.sarantakos.com, www.wikipedia.org, www.politeia.gr

ΤΟ 1821 ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΘΘΟΝΗ

«Ο Θεός αγαπάει το χαβιάρι»

Δραματική, έγχρωμη, διάρκεια: 101'

Ελληνική ταινία, σκηνοθεσία Γιάννης Σμαραγδής με

τους: Σεμπάστιαν Κοχ, Κατρίν Ντενέβ, Τζον Κλιζ, Χουάν Ντιέγκο Μπότο, Λάκης Λαζόπουλος

Το 2012 έκανε πρεμιέρα στους κινηματογράφους η δραματική ταινία «Ο Θεός αγαπάει το χαβιάρι». Η ταινία που υπογράφει ο Γιάννης Σμαραγδής μας μεταφέρει στο 1821.

Πρόκειται για την επική ιστορία του Ιωάννη Βαρβάκη, ο οποίος ξεκινάει από πειρατής του Αιγαίου Πελάγους, φτάνει στην Αυλή της Μεγάλης Αικατερίνης της Ρωσίας, απλώνεται στις ακτές της Κασπίας Θάλασσας και καταλήγει στη διχασμένη από εμφύλιες διαμάχες Ελλάδα, κατά την επανάσταση του 1821. Κατά την παραμονή του στη Ρωσία εξελίσσεται σε ζάπλουτο εξαγωγέα χαβιαριού. Η υπέρμετρη φιλοδοξία του τον φέρνει αντιμέτωπο με απανωτές συμφορές, μέχρι που αποφασίζει να χαρίσει όλη του την περιουσία και στο τέλος τον ίδιο του τον εαυτό στο όνομα της αγάπης.

Η ταινία προβάλλει διάφορα θέματα :

την έννοια της εθνικής ταυτότητας, την πίστη και την προδοσία, την επιχειρηματικότητα. Και με πολύτιμο εφόδιο ότι η ιστορία του Ιωάννη Βαρβάκη είναι όντως μια συναρπαστική διαδρομή ενός πειρατή που έγινε ευεργέτης, αφού πρώτα αναζήτησε την πυξίδα των δικών του αξιών, η ταινία σε προτρέπει να την παρακολουθήσεις, ακόμα κι όταν αλλάζει απότομα ρότα.

Μακριά (ευτυχώς) από αντιδραστικούς μεγαλοϊδεατισμούς το φιλμ του Σμαραγδή θέλει να κινηθεί στην ουσία του πνεύματος και της ψυχής ενός ταξιδευτή που σαλπάρει σαν αμύχανο θεριό, αρμενίζει σαν θυμωμένος τυχοδιώκτης και τερματίζει συμφιλιωμένος με τα λάθη και τα πάθη του, μετανιωμένος, σοφός και κατασταλαγμένος, περίπου άγιος. Η μουσική και η φωτογραφία προσδίδουν ατμόσφαιρα σε μια παραγωγή απαιτητική, λόγω της εποχής και της γεωγραφίας.

(<https://www.athinorama.gr/>)

«Οι Βράχοι της Ελευθερίας»: Η πρώτη χολιγουντιανή ταινία αφιέρωμα στην Ελληνική Επανάσταση

Δραματική, Έγχρωμη, Διάρκεια: 140'

Αμερικανική ταινία, σκηνοθεσία Βαν Λινγκ με τους: Κρίστοφερ Πλάμερ, Τάνια Ρέιμοντ, Γιάν Ουντίν, Ράζα Τζάφρι

Η πρώτη χολιγουντιανή ταινία με θέμα την επανάσταση του 1821 έκανε πρεμιέρα την Πέμπτη 2 Μαΐου 2019, στους κινηματογράφους. Ο τίτλος της ταινίας είναι «Cliffs of Freedom» («Οι βράχοι της ελευθερίας») και τη σκηνοθεσία υπογράφει ο Βαν Λινγκ.

Η πλοκή του έργου εστιάζει στην ιστορία ενός άτυχου έρωτα μεταξύ μιας νεαρής Ελληνίδας χωριατοπούλας και ενός αμφιλεγόμενου Τούρκου αξιωματικού,

κατά την αυγή του ελληνικού πολέμου για την ανεξαρτησία ενάντια στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, το 1821. Η εικοσάχρονη Άννα Χριστίνα ερωτεύεται τον Συνταγματάρχη Ταρίκ, ένα ανερχόμενο αστέρι του τουρκικού στρατού, που έχει μεγάλες αμφιβολίες για τις βάρβαρες μεθόδους διακυβέρνησης των συμπατριωτών του και που κάποτε της είχε χαρίσει τη ζωή όταν ήταν παιδί και βρέθηκε στο χείλος του γκρεμού, αλλά το εκκολαπτόμενο ειδύλλιό τους φέρνει τραγωδία στην οικογένεια και στο χωριό της. Ορκισμένη να εκδικηθεί τους Τούρκους, η Χριστίνα λαμβάνει μέρος στην ελληνική επανάσταση και αναπόφευκτα γίνεται τοπικό σύμβολο του ελληνικού κινήματος αντίστασης, εμπνέοντας τους συμπατριώτες της και προκαλώντας την οργή των Τούρκων, που προσφέρουν αμοιβή για το κεφάλι της. Έχοντας πιστέψει ότι θα μπορούσε να αφήσει πίσω τα συναισθήματά της, η Χριστίνα πρέπει να έρθει αντιμέτωπη με τον άνδρα, που την αγαπά ακόμη και θέλει να την κρατήσει ασφαλή αλλά που τώρα του έχουν αναθέσει την αιχμαλωσία της. Οι συναντήσεις και οι αψιμαχίες τους οδηγούν αναπόφευκτα σε μια τραγική αντιπαράθεση κατά τη διάρκεια μιας κρίσιμης μάχης μεταξύ των Ελλήνων και των Τούρκων που θα αλλάξει την πορεία της ιστορίας. (<https://www.ethnos.gr>)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Αρχισυντάκτες : Αναστασία Αγγελάκου, Δήμητρα Ανδρομιδά, Χρυσάνθη Χουσάκου

Καλλιτεχνικό τμήμα: Μαρία Νικολέτα Μπαρμπαγιάννη, Φωτεινή Ελπίδα Κλάψη

Εξωτερικό ρεπορτάζ: Άρτεμις Τσιμπίδη, Δήμητρα Καραμπέλα, Νεφέλη Ασκούνη, Παναγιώτης Δρακόπουλος, Ναταλία Λεκάκη

Οικονομικό ρεπορτάζ: Γιώργος Καστανιάς, Γιάννης Τζώρτζης, Γιάννης Φριντζήλας

Πολιτιστικά/ λαογραφικά: Μαρία Μανίκη, Φλορεσίντα Μπετσόκου, Φλορίντα Νούρε

Τοπική ιστορία : Δήμητρα Ανδρομιδά, Χρυσάνθη Χουσάκου

Σκιτσογράφοι : Μαρία Νικολέτα Μπαρμπαγιάννη, Φωτεινή Ελπίδα Κλάψη

Την προσπάθεια των μαθητών και των μαθητριών συντόνισαν οι καθηγήτριες: Παναγιώτα Οικονομάκη και Ματίνα Τζερεφού

